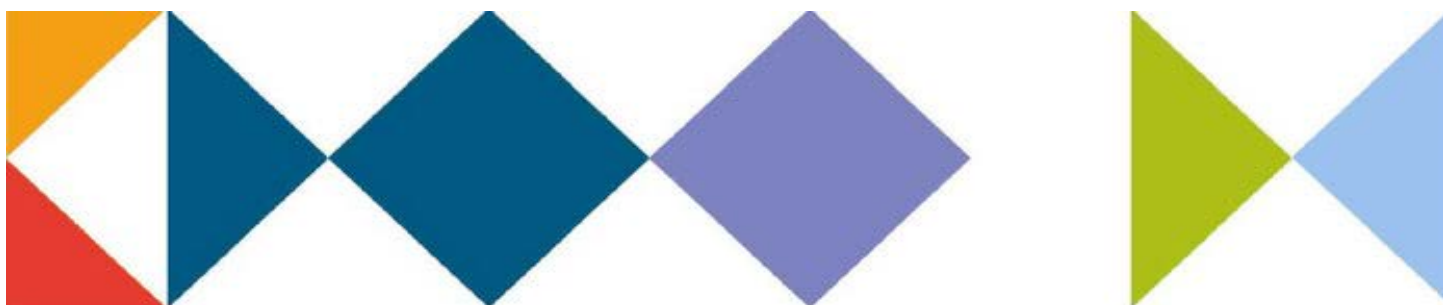

Ändrade förutsättningar för PRV:s verksamhet och finansiering

Regeringen
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Uppdrag att se över Patent- och registreringsverkets verksamhet

Regeringen gav den 13 december 2012 Statskontoret i uppdrag att genomföra en analys av Patent- och registreringsverkets (PRV) verksamhet, ekonomi och administration inom patent- och varumärkesavdelningarna. I uppdraget har ingått att göra en genomgång av vad som föranlett myndighetens ekonomiska underskott och vilka åtgärder som kan vidtas för att undvika att en liknande situation uppstår igen. I uppdraget har även ingått att göra en bedömning av hållbarheten för PRV:s nuvarande finansieringsmodell över tid.

Statskontoret överlämnar härmed sin redovisning av uppdraget i rapporten *Ändrade förutsättningar för PRV:s verksamhet och finansiering* (2013:13).

Ställföreträdande generaldirektör Mikael Halápi har beslutat i detta ärende. T.f. utredningschef Annika Gustafsson och utredare Johan Wockelberg-Hedlund, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Mikael Halápi

Johan Wockelberg-Hedlund

Innehåll

	Sammanfattning	7
1	Inledning	11
1.1	Regeringens uppdrag till Statskontoret	11
1.2	Bakgrund till uppdraget	11
1.3	Vår tolkning och avgränsning av uppdraget	13
1.4	Genomförande av uppdraget	13
1.5	Rapportens disposition	15
2	PRV i systemet för immaterialrätt	17
2.1	PRV:s uppgifter och mål	17
2.2	Ledning och organisation	18
2.3	Internationellt samarbete om immaterialrätt	20
2.4	PRV:s PCT-status anses viktig av flera skäl	23
2.5	Olika vägar till patentskydd	25
2.6	Handläggning av design- och varumärkesärenden	27
2.7	Handläggning av namnärenden	30
2.8	Handläggning av periodiska skrifter	30
2.9	Pågående förändringar inom immaterialrätten	30
3	PRV:s finansiella förutsättningar	35
3.1	Principerna för avgiftsfinansiering	35
3.2	Regleringen av PRV:s avgifter	37
3.3	Full kostnadstäckning gäller för PRV	39
3.4	Finansieringen av patentverksamheten	40
3.5	Finansieringen av varumärkesverksamheten	45
3.6	Finansiering av design- och mönsterverksamheten	47
3.7	Finansiering av personnamnsverksamheten	48
3.8	Finansiering av periodiska skrifter	49
3.9	Finansiering av PRV:s innovationspolitiska uppdrag	50
3.10	Finansiering av uppdragsverksamheten	51
3.11	Orsakerna till PRV:s ekonomiska underskott	56
4	Minskad efterfrågan på PRV:s tjänster	65
4.1	Allt färre nya ansökningar om skyddsätter	65
4.2	Kraftig nedgång av antalet patentärenden	66
4.3	Koncentrationen till stora utländska patentmyndigheter fortsätter	73
4.4	Enhetligt patent inom EU kommer att påverka PRV	78
4.5	Minskad efterfrågan även på svenskt varumärkeskydd	83
4.6	Förändringar för varumärken att vänta inom EU	86
4.7	Kvalitet och god service viktigt framöver	88

5	Statskontorets slutsatser och förslag	91
5.1	PRV uppfyller inte villkoren för specialdestination	91
5.2	Svårt att finansiera PRV:s nuvarande verksamhet på sikt	93
5.3	Statskontorets förslag på kort sikt	99
5.4	Det behövs en bättre finansiell uppföljning	103
5.5	Utred PRV:s framtida uppdrag	103
	Referenser	107

Bilagor

1	Regeringsuppdraget	109
2	Intervjuer och möten	113

Sammanfattning

Patent- och registeringsverket (PRV) har till uppgift att handlägga ärenden som rör patent samt varumärkes- och designskydd. Myndigheten handlägger även ärenden som bland annat rör utgivningsbevis för periodiska skrifter och ändring av personnamn. Totalt arbetar 340 personer vid myndigheten. Verksamheten finansieras helt genom avgifter som myndigheten får förfoga över. Huvuddelen av myndighetens intäkter på 300 miljoner kronor per år är offentligrättsliga avgifter som företag måste betala om de vill skydda sin uppfinning eller sitt varumärke. En mindre del av intäkterna får myndigheten från sin uppdragsverksamhet.

De senaste åren har PRV haft ekonomiska problem. Vid inledningen av 2008 hade myndigheten ett ekonomiskt överskott på motsvarande 120 miljoner kronor. Detta var helt förbrukat vid utgången av 2009. I slutet av 2012 hade myndigheten ett samlat underskott på 11 miljoner kronor.

Statskontoret har på regeringens uppdrag analyserat vad som föranlett myndighetens ekonomiska problem och vad man kan göra för att undvika att en liknande situation uppstår igen. Statskontoret har även bedömt hur hållbar den nuvarande finansieringsmodellen är inför framtiden.

Intäkter från gamla patent finansierar huvuddelen av verksamheten

Det är främst förutsättningarna för att finansiera PRV:s offentligrättsliga patentverksamhet som har förändrats under senare år. Verksamheten står för ungefär 70 procent av PRV:s årliga omsättning och består huvudsakligen i att handlägga nationella patentansökningar och internationella patentansökningar inom ramen för PCT-systemet. En PCT-ansökan ger möjlighet att ansöka om patent i andra länder. För båda dessa ärendetyper gäller att handläggningskostnaden per ärende i genomsnitt är fyra gånger högre än PRV:s avgiftsintäkter.

Intäkterna från patent kommer huvudsakligen från årsavgifter som patentinnehavare betalar för att upprätthålla ett patent. Ett gammalt patent ger PRV högre intäkter än ett nytt i och med att årsavgiften ökar för varje år som ett patent är giltigt. Ett patent kan normalt upprätthållas i högst 20 år. Totalt kommer 60 procent av patentintäkterna från patent som den europeiska patentmyndigheten EPO har granskat. PRV har relativt små administrativa kostnader för att hantera dessa avgifter.

Omfattningen av PRV:s patentverksamhet har mer än halverats sedan 2000. Samtidigt är antalet giltiga patent i Sverige ungefär lika många 2012 som 2000. Detta innebär att myndighetens arbetsbelastning har minskat avsevärt. Avgiftsintäkterna från patent ligger dock kvar på ungefär samma nivå som 2000. Att arbetsbelastningen har minskat i större utsträckning än intäkterna har bidragit till att de avgifter som finansierar myndighetens verksamhet har kunnat hållas nere. Om efterfrågan på patentverksamheten ökar måste avgifterna höjas för att PRV ska kunna finansiera sin verksamhet.

Finanskris, internationella överenskommelser och ökade kostnader förklarar PRV:s underskott

Tre saker låg bakom PRV:s stora underskott 2009. Myndighetens intäkter minskade i samband med 2008 års finanskris då antalet giltiga patent minskade. Internationella överenskommelser trädde i kraft som också innebar minskade intäkter. Intäktsminskningen uppstod olägligt, direkt efter det att myndigheten hade dragit på sig ökade kostnader genom att öka antalet anställda i patentverksamheten i syfte att förstärka verksamhetens kapacitet och kvalitet.

Nuvarande finansieringsmodell är inte långsiktig hållbar

Statskontorets övergripande bedömning är att PRV:s finansieringsmodell inte är långsiktigt hållbar. Det beror på två saker. Finansieringsmodellen ger inte regeringen och PRV:s ledning goda förutsättningar för en effektiv styrning av myndighetens verksamhet. Modellen kan heller inte säkerställa att den verksamhet som PRV ska bedriva kan finansieras på lång sikt.

Svårt att finansiera nuvarande verksamhet på sikt

PRV:s intäkter kommer att minska på sikt. Intäkterna från årsavgifter från patent kommer att minska som en följd av att antalet ansökningar om patent har minskat. PRV:s intäkter kommer sannolikt också att minska när EU har infört ett enhetligt patent, vilket kan komma att ske 2015. Vi har uppskattat att intäkterna från patent kommer att minska med drygt 20 miljoner kronor fram till 2020. Därefter kan intäkterna komma att gradvis minska ytterligare fram till 2030.

Enligt Statskontorets bedömning bör det gå att hantera kommande intäktsminskningar fram till 2020 genom avgiftshöjningar och effektivisering. När effekten av det enhetliga patentet slår igenom fullt ut kan det bli svårt att upprätthålla den nuvarande verksamhetens kvalitet och omfattning. Även om de ekonomiska konsekvenserna av införandet av ett enhetligt patent än så länge är mycket osäkra kommer det troligtvis att bli nödvändigt att ta ställning till om riksdagen ska tillföra mer medel till verksamheten än vad avgiftsintäkterna genererar, eller om verksamheten bör minska i omfattning.

Behovet av att göra ett sådant ställningstagande kan uppstå tidigare än så. Ändrade internationella överenskommelser och ändrade patentstrategier hos företag kan innebära att PRV:s ekonomiska resultat försämrats. Minskar efterfrågan på PRV:s tjänster ytterligare blir det svårt att motivera att myndigheten har fler än 100 kvalificerade granskare, vilket är ett krav för att få upprätthålla PCT-status. För närvarande uppgår antalet granskare till 110 stycken. Med en förlorad PCT-status skulle en tredjedel av myndighetens patentverksamhet upphöra. Det skulle leda till ett omfattande kompetensbortfall och kraftigt försämma förutsättningarna för att granska nationella patentansökningar.

PRV:s verksamhet bör finansieras via anslag

Statskontoret föreslår att finansieringen av PRV:s offentlighetsrättsliga verksamhet, dvs. de renodlade myndighetsuppgifterna, istället finansieras via anslag. De avgiftsintäkter som PRV får förfoga över bör föras till inkomstitel i statens budget. Statens kostnader för PRV:s verksamhet bör inte öka med förslaget. Däremot innebär förslaget att regeringen mer aktivt behöver styra myndighetens verksamhet jämfört med vad man har gjort hittills. De huvudsakliga skälen till Statskontorets förslag är följande.

PRV:s finansiering lever inte upp till de krav som riksdagen och regeringen beslutat om för när en myndighet ska kunna förfoga över de avgiftsinkomster som verksamheten ger upphov till. Det beror framförallt på att det finns ett mycket svagt samband mellan de kostnader som PRV har för verksamheten och de intäkter myndigheten får.

Anslagsfinansiering ger regeringen och riksdagen bättre möjligheter att styra och kontrollera PRV:s verksamhet. En tydligare styrning kommer att behövas för att hantera de ändrade förutsättningar som införandet av ett enhetligt patent kommer att leda till. Myndighetens framtida intäkter blir mer förutsebara med anslagsfinansiering. Dessutom blir sambandet mellan myndighetens intäkter och kostnader tydligare. Detta ger även PRV:s ledning bättre förutsättningar att mer strategiskt styra verksamheten.

Den låga avgift som tas ut för en patentgranskning i förhållande till PRV:s kostnader för att utföra granskningen kan i praktiken jämföras med ett näringspolitiskt stöd. Nyttan med att hålla nere granskningsavgifterna bör ställas mot statens kostnader för detta och behovet av andra statliga insatser inom näringspolitiken. En sådan avvägning bör göras av riksdagen.

Det har visat sig vara svårt att upprätthålla principen om full kostnadstäckning för PRV:s innovationspolitiska uppdrag och handläggningen av ärenden som rör personnamn och utgivningsbevis för periodisk skrift. En övergång till anslagsfinansiering skulle underlätta finansieringen även av denna verksamhet.

I PRV:s årsredovisning redovisas myndighetens ekonomiska ställning vid årets slut. Årsredovisningen ger dock inte en god bild av hur myndighetens framtida intäkter kommer att utvecklas. Statskontoret föreslår därför att regeringen bör begära att PRV återkommande redovisar prognoser över vilka konsekvenser en förändrad efterfrågan på immaterialrättsligt skydd och förändrad reglering kan få för myndighetens framtida intäkter.

Utred PRV:s framtida uppdrag

PRV utgör i kraft av sin storlek och kompetens en central del av den så kallade immaterialrättsliga sektorn i Sverige. Minskad efterfrågan på myndighetens verksamhet och minskade intäkter gör att myndighetens möjlighet att bidra till att svenska immaterialrättsliga intressen upprätthålls kommer att förändras. Utvecklingen har nu kommit till en punkt som innebär att regeringen måste ta ställning till hur statens immaterialrättsliga verksamhet ska se ut i framtiden.

Statskontoret föreslår att regeringen tillsätter en utredning i form av en kommitté som får i uppdrag att föreslå hur statens framtida insatser inom det immaterialrättsliga området ska se ut och hur de ska finansieras. Näringslivets behov av stöd bör vara utgångspunkten för utredningens uppdrag. I uppdraget bör det ingå att besvara följande frågeställningar:

- Vad är värdet av att granskningen utförs i Sverige? Vilka skulle konsekvenserna bli för näringslivet om omfattningen av PRV:s granskning skulle minska kraftigt och vad kan man göra för att upprätthålla volymen på granskningsverksamheten?
- Kan det avgiftssystem som tillämpas för patent bli mer effektivt genom att bättre tillgodose dels statens intresse av att finansiera PRV:s verksamhet, dels intresset av att underlätta för företag att söka patent?
- Vilken roll bör PRV ha i förhållande till andra statligt finansierade aktörer som främjar innovation och hur bör myndighetens innovationspolitiska insatser finansieras?

1 Inledning

1.1 Regeringens uppdrag till Statskontoret

Statskontoret har analyserat Patent- och registreringsverkets (PRV) verksamhet, ekonomi och administration inom patent- och varumärkesavdelningarna på uppdrag av regeringen.¹ Inom ramen för uppdraget ska Statskontoret undersöka vad som har föranlett myndighetens ekonomiska underskott samt identifiera vilka åtgärder som kan vidtas för att undvika att en liknande situation uppstår igen. Statskontoret ska även bedöma om PRV:s nuvarande finansieringsmodell är hållbar över tid.

PRV har i uppgift att handlägga ärenden som rör patent- samt varumärkes- och designskydd. Vid sidan av detta ansvarar PRV för ärenden som rör periodiska skrifter, personnamn, registrering av kommunala vapen och användning av officiella beteckningar. Totalt arbetar 340 personer vid myndigheten.

Verksamheten vid PRV är helt avgiftsfinansierad och omsätter drygt 300 miljoner kronor per år. Patentverksamheten utgör ca 70 procent av PRV:s totala intäkter. Verksamheten med varumärkesfrågor står för ca 15 procent av intäkterna.

1.2 Bakgrund till uppdraget

Bakgrunden till uppdraget är att PRV:s ekonomiska förutsättningar har förändrats. Vid inledningen av 2008 hade myndigheten ett ekonomiskt överskott på motsvarande 120 miljoner kronor. Detta var helt förbrukat vid utgången av 2009. I slutet av 2012 hade myndigheten ett samlat underskott på 11 miljoner kronor. En förklaring till det uppkomna underskottet är den finanskris som inleddes under hösten 2008 och som bidrog till att PRV:s intäkter minskade. Antalet ansökningar inom patent- och varumärkesområdena som har lämnats in till PRV har visat en minskande tendens över lång tid, till följd av framväxten av konkurrerande internationella registreringssystem.

Tre förhållanden som gäller PRV:s roll och finansieringsmodell utgör grund för utredningsarbetet. Det första är de särskilda regler som gäller för avgiftsfinansierad verksamhet och framför allt principen om full kostnadstäckning.

¹ Regeringsbeslut 2012-12-13, Uppdrag att se över Patent- och registreringsverkets verksamhet, N2012/6308/FIN.

Det andra är att PRV:s patentverksamhet och skydd av design och varumärken i Sverige ingår i ett europeiskt och internationellt system. Det betyder att svensk immaterialrättslig verksamhet styrs av internationella konventioner och påverkas av beslut i internationella organ. Det tredje är att PRV har fått ett vidgat uppdrag och därigenom en ny näringspolitisk roll i det svenska innovationssystemet.

1.2.1 PRV:s beroende av avgiftsintäkter

Verksamheten finansieras i huvudsak av intäkter från offentligrättsliga avgifter som myndigheten får disponera. En tiondel av myndighetens intäkter kommer från avgifter för uppdrag som myndigheten utför åt privata företag, Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete (Sida) och internationella organ. Regeringen fastställer nivån på de offentligrättsliga avgifterna. PRV beslutar om nivån på avgifterna i uppdragsverksamheten. Principen om full kostnadstäckning ska tillämpas i samtliga verksamheter.

1.2.2 PRV:s roll i det internationella patentsystemet

PRV har behörighet att handlägga internationella patentansökningar inom ramen för det internationella PCT-systemet (Patent Cooperation Treaty) som administreras av Världsorganisationen för den internationella äganderätten (WIPO). För att upprätthålla denna behörighet krävs att myndigheten har tillgång till 100 kvalificerade tekniska granskare. För närvarande uppgår antalet sådana granskare till cirka 110 personer. PCT-systemet presenteras närmare i kapitel 2.

En fortsatt minskad efterfrågan på PRV:s tjänster gör det svårt att på sikt upprätthålla myndighetens PCT-status. En sådan utveckling påverkar förutsättningarna för myndighetens kompetensförsörjning, efterfrågan på andra tjänster och myndighetens ekonomi.

Det immaterialrättsliga systemet är i ständig utveckling och PRV deltar i arbetet med att skapa och upprätthålla en enhetlig internationell praxis genom deltagande i arbetsgrupper i internationella organ.

Det internationella systemet förändras också till följd av ökad konkurrens från internationella patentmyndigheter på nya marknader och enklare ansökningsförfaranden. Detta tillsammans med företagens ökande internationalisering leder till att små nationella patentmyndigheter får en allt mer marginaliserad roll.

1.2.3 PRV:s näringspolitiska roll

Jämfört med många andra länder tas många patent fram i Sverige. Det är en viktig konkurrensfördel internationellt. Antalet gällande patent i Sverige har legat kring 100 000 stycken varje år sedan år 2000. Enligt regeringen har PRV en viktig roll för framför allt små och medelstora företag vad gäller

hjälp och rådgivning vid registrering av patent och varumärken.² PRV ska också långsiktigt främja tillväxten samt stärka innovationsförmågan och konkurrenskraften i hela landet. PRV kan ur detta perspektiv sägas ha en näringspolitisk funktion som går utöver uppgiften att utfärda patent och varumärken.

1.3 Vår tolkning och avgränsning av uppdraget

I uppdraget till Statskontoret anger regeringen att vi ska analysera hur PRV framöver ska kunna finansiera verksamheten inom patent- och varumärkesavdelningarna och samtidigt kunna utföra sitt utökade näringspolitiska uppdrag. Vi tolkar därför vårt uppdrag som att Statskontorets utredning ska ge regeringen och Näringsdepartementet underlag för att förbättra styrningen av PRV på både kort och lång sikt.

Vi har också tolkat uppdraget som att all verksamhet som PRV bedriver, uppdragsverksamheten inkluderad, måste ingå i analysen för att det ska gå att bedöma myndighetens framtida finansiella förutsättningar.

I slutet av 1990-talet lokaliserades Varumärkesavdelningen till Söderhamn. Vi har inte analyserat vad lokaliseringen har för inverkan på PRV:s förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

Vi har avgränsat analysen av hur PRV:s ekonomi har utvecklats över tid till perioden 2005–2012. År 2005 är det första hela verksamhetsåret efter det att Bolagsverket bildades genom att verksamheten avskiljdes från PRV. När det gäller utvecklingen av efterfrågan på immaterialrättsligt skydd analyseras utvecklingen från 2000 och framåt.

Det finns en osäkerhet om hur pågående utredningsarbete både nationellt och internationellt kan komma att påverka PRV:s verksamhet. Det är framför allt EU:s beslut om att införa patent med enhetlig verkan samt förslaget om ett nytt varumärkesdirektiv som försvårar möjligheterna att dra säkra slutsatser om PRV:s framtid. Vår bedömning av hur patent med enhetlig verkan kommer att påverka myndighetens ekonomi bygger i stor utsträckning på uppgifter från PRV.

1.4 Genomförande av uppdraget

Uppdragsfrågorna är av två slag. Statskontoret ska dels titta bakåt för att kartlägga orsakerna till PRV:s underskott, dels titta framåt för att hitta lösningar som kan förhindra att liknande ekonomiska problem uppstår igen. Detta har påverkat vårt val av metod för att genomföra uppdraget, där intervjuer och analys av ekonomisk data och statistik utgör grunden.

² Regeringsbeslut 2012-12-13, Uppdrag att se över Patent- och registreringsverkets verksamhet. N2012/6308/FIN.

Analysen av orsakerna till PRV:s ekonomiska underskott har varit vägledande för hur vi har behandlat uppdragets framtidsinriktade frågor. Vi har utgått från de principer staten tillämpar för avgiftsfinansierad verksamhet och från konsekvenserna av pågående reformer på det immaterialrättsliga området inom EU. Det gäller framför allt vad EU:s enhetliga patentskydd och förslagen i det nya varumärkesdirektivet kan komma att innebära för PRV:s framtida avgiftsintäkter.

För att besvara våra uppdragsfrågor har vi använt både ekonomiska data och data om hur efterfrågan på PRV:s tjänster har utvecklats. Ekonomiska data har hämtats från bland annat PRV:s årsredovisningar för de år som vi har valt att studera. Myndighetens inkomster består förenklat av ansökningsavgifter, årsavgifter för nationella patent, förnyelseavgifter för varumärkeskydd och intäkter från validerade EU-patent. Vi har också undersökt hur PRV:s kostnader för de olika verksamheterna har utvecklats.

Uppgifter om utvecklingen av efterfrågan har vi hämtat från flera olika källor. I syfte att identifiera vilka utmaningar PRV står inför har vi studerat statistik över hur efterfrågan på skydd har utvecklat sig över tid, hos PRV och hos ett urval internationella myndigheter. Statistiken gäller mängden ärenden både vid USPTO, den amerikanska patentmyndigheten, och vid det Europeiska patentverket, EPO. Vidare har vi undersökt utvecklingen av efterfrågan på PCT-granskningar, hos WIPO och hos PRV. Data över efterfrågan på skydd av varumärken genom EU:s byrå för harmonisering av den inre marknaden (OHIM) ingår också i vårt underlag. Detta har behövts för att kunna bedöma hur behovet av PRV:s tjänster och myndighetens ekonomi kan komma att utvecklas samt vilka implikationer det kan ha för regeringens framtida styrning av myndigheten.

Vi har också fått värdefull information från PRV. Vi har haft tre heldagsmöten med PRV:s generaldirektör, chefscontroller, verksamhetscontroller och ekonomichef samt med ledningen för design- och varumärkesavdelningen i Söderhamn. Intervjuerna har syftat till att ge underlag för de specifika uppdragsfrågorna, men de har också avsett att öka vår förståelse för PRV:s roll i det immaterialrättsliga systemet.

Vidare har vi intervjuat branschföreträdare och andra aktiva inom svensk immaterialrätt. Vi har haft möten med en forskare, med företrädare för två immaterialrättsliga föreningar och branschorgan, med företrädare för tre patentombud och rådgivare samt med ansvarig för immaterialrättsliga frågor vid Svenskt Näringsliv. Syftet med dessa intervjuer har varit att ge oss kunskaper om hur det immaterialrättsliga systemet fungerar både nationellt och globalt.

Förändringar i det internationella patent- och varumärkessystemet kan delvis förklara varför efterfrågan på PRV:s tjänster har minskat. Vi har därför även läst in oss på företagens varierande patentstrategier och på vilka fakto-

rer som avgör till vilken myndighet företag med stora patentportföljer vänder sig. Allt med syfte att bättre förstå hur företag hanterar immaterialrättsliga tillgångar i en allt mer globaliserad värld.

Slutligen har vi intervjuat Vinnova och Almi, som PRV i sitt vidgade näringspolitiska uppdrag samarbetar med. Intervjuerna har syftat till att vidga våra kunskaper om dessa myndigheters stödjande uppgift i förhållande till PRV:s uppgift att sprida kunskap om immaterialrätt till små och medelstora företag.

PRV har fått möjlighet att kontrollera fakta och lämna synpunkter på rapportens beskrivande delar. Vi har också stämt av vissa beskrivningar med tjänstemän i Näringsdepartementet.

Uppdraget har genomförts av Johan Wockelberg-Hedlund (projektledare), Peter Ambrosen, Alexandra Pihl och Ingrid Skare. En intern referensgrupp har varit knuten till projektet.

1.5 Rapportens disposition

I kapitel 2 introducerar vi PRV:s uppdrag och mål. Vi presenterar översiktligt det immaterialrättsliga systemet och redogör för de olika vägar som sökande kan gå för att få immaterialrättsligt skydd.

I kapitel 3 analyserar vi PRV:s finansiella förutsättningar och myndighetens ekonomi från 2005 och fram till i dag. Kapitlet inleds med en beskrivning av de principer som regeringen och riksdagen har fastställt för avgiftsfinansierad verksamhet innan vi mer ingående beskriver PRV:s intäkter och kostnader.

I kapitel 4 studerar vi hur PRV:s verksamhet har utvecklats över tid genom att redovisa statistik över hur PRV:s patent- och varumärkesärenden har förändrats under perioden 2000–2012. Vi behandlar också näringslivets internationalisering och företagens förändrade beteende. Vi analyserar därutöver vilka effekterna blir för PRV om EU inför patent med enhetlig verkan och om förslaget till nytt varumärkesdirektiv genomförs.

I kapitel 5 blickar vi framåt och analyserar förutsättningarna för PRV:s framtida finansiering. Vår analys av statens principer för avgiftsfinansierad verksamhet och hur de förhåller sig till PRV:s kostnads- och intäktsflöden utgör en grund för slutsatserna. Avslutningsvis redovisar vi våra förslag.

2 PRV i systemet för immaterialrätt

Patent- och registreringsverket (PRV) verkar som svensk myndighet både i ett nationellt och i ett internationellt sammanhang, där internationella avtal och organisationer inom immaterialrätt har stor betydelse. I detta kapitel ger vi därför en översiktlig presentation av det immaterialrättsliga systemet innan vi redogör för de olika vägar som en sökande kan gå för att få immaterialrättsligt skydd. Vi börjar dock med att presentera PRV:s uppdrag, verksamhet, organisation och de olika verksamhetsgrenarnas inriktning och innehåll.

2.1 PRV:s uppgifter och mål

I förordning (2007:1111) med instruktion för Patent- och registreringsverket regleras myndighetens uppgifter. Där anges att PRV:

- ansvarar för ärenden om patent, varumärken, mönster (design) och personnamn
- för register över periodiska skrifter med utgivningsbevis
- är en internationell myndighet enligt konventionen om patentsamarbete
- handlägger ärenden om registrering av kommunala vapen och om utgivning av periodiska skrifter
- får bedriva uppdragsverksamhet och tjänsteexport
- ska främja tillväxten samt stärka innovationsförmågan och konkurrenskraften i Sverige genom att informera om och bidra till ökad förståelse för hanteringen av immateriella tillgångar hos företag och aktörer inom det offentliga innovationssystemet.

PRV:s verksamhet regleras även i patentlagen (1967:837), varumärkeslagen (2010:1877) och mönsterskyddslagen (1970:485) med tillhörande föreskrifter.

2.1.1 Målen för verksamheten

PRV är en myndighet inom näringspolitiken som ska bidra till att uppnå de mål som har beslutats för politikområdet. Målen för näringspolitiken är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag. De näringspolitiska insatserna ska även bidra till

att uppnå målen i EU:s gemensamma strategi för tillväxt och sysselsättning.³

PRV:s näringspolitiska roll blev mer tydligt uttalad när regeringen i början av 2012 i myndighetens instruktion lade till uppgiften att främja tillväxten och stärka innovationsförmågan och konkurrenskraften i Sverige.

I regleringsbrevet anger regeringen att PRV ska verka för bättre service till medborgare och företag. Utifrån detta mål ska PRV utforma ett serviceåtagande som ger tydlig och relevant information om myndighetens tjänster och service.⁴ Av det serviceåtagande som PRV har utformat framgår att målet är att ha korta leveranstider samt utföra uppdrag och tjänster med hög kvalitet.⁵ Målen för varje verksamhet har sedan konkretiserats i affärsplaner för två av avdelningarna.

I regleringsbrevet anges också att PRV ska bistå regeringen med att genomföra den nationella innovationsstrategin. Syftet med strategin är att bidra till ett innovationsklimat med bästa möjliga förutsättningar för innovation i Sverige med sikte på 2020. Strategin ska lägga grunden för ett långsiktigt arbetssätt för att behålla och förbättra förutsättningarna för innovation och konkurrenskraft i Sverige.⁶

2.2 Ledning och organisation

PRV är en enrådgivningsmyndighet och leds av en generaldirektör. PRV har ett insynsråd med uppgift att utöva insyn och bistå generaldirektören med råd.⁷

Myndigheten har delat in verksamheten i tre organisatoriska delar:

patentavdelningen, design- och varumärkesavdelningen samt marknadsavdelningen. Patentavdelningen hanterar patent och patentinformation samt tillhandahåller ett immaterialrättsligt bibliotek. Design- och varumärkesavdelningen hanterar varumärken, mönster, personnamn och periodiska skrifter. Marknadsavdelningen marknadsför PRV och myndighetens tjänster, hanterar frågor om försäljning och information, bedriver kundtjänst samt anordnar externa kurser.

PRV:s uppdragsverksamhet utförs huvudsakligen av personal som är placerad på patentavdelningen och varumärkesavdelningen.

Generaldirektören har en stab till hjälp i arbetet med att leda myndigheten. Staben består av chefsjuristen, chefscontrollern och personaldirektören. Som

³ Budgetproposition 2013, prop. 2012/13:1 utgiftsområde 24, s. 19.

⁴ Regleringsbrev för budgetåret 2013 avseende Patent- och registreringsverket.

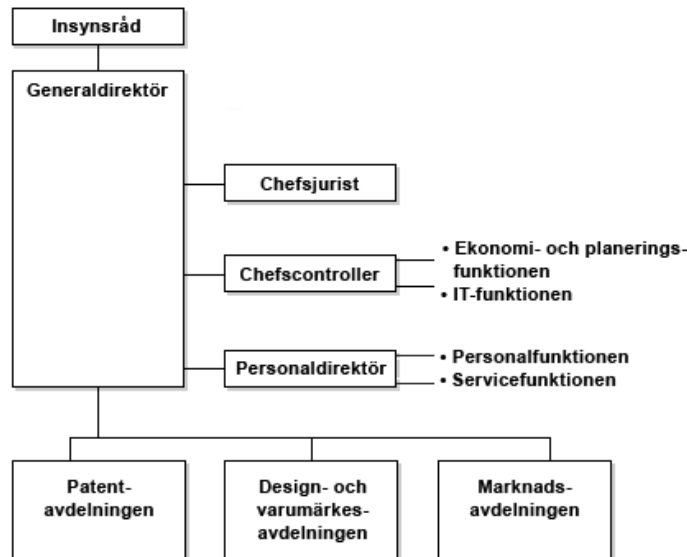
⁵ PRV:s serviceåtagande, tillgänglig på www.prv.se, hämtad 2013-01-31.

⁶ Den nationella innovationsstrategin. N2012.27.

⁷ Förordning (2007:1111) med instruktion för Patent- och registreringsverket.

framgår av figur 1 ansvarar personaldirektören för stödfunktionerna personal och service medan chefscontroller ansvarar för stödfunktionerna IT, ekonomi och planering.

Bild 1 PRV:s organisation

I PRV:s ledningsgrupp ingår förutom generaldirektören cheferna för patentavdelningen, design- och varumärkesavdelningen, marknadsavdelningen, chefscontrollern, chefsjuristen samt personaldirektören.⁸

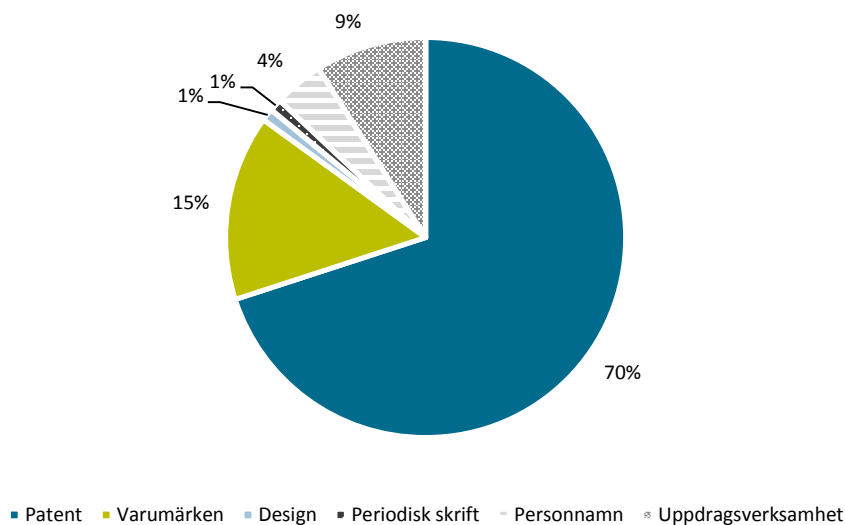
PRV har 340 anställda.⁹ Av dessa arbetar 180 personer på patentavdelningen, 75 på design- och varumärkesavdelningen, 20 på marknadsavdelningen och 65 i lednings- samt administrations- eller servicefunktioner. Design- och varumärkesavdelningen är placerad i Söderhamn. Övriga verksamheter finns i Stockholm.

Myndighetens samlade intäkter 2012 var 320 miljoner kronor. De totala kostnaderna uppgick till 323,5 miljoner kronor. I diagram 1 framgår hur kostnaderna 2012 fördelade sig på de olika verksamheter som PRV bedriver. Patentverksamheten svarade för 70 procent av kostnaderna, varumärkesverksamheten för 15 procent av kostnaderna och uppdragsverksamheten för 9 procent av kostnaderna. Övrig verksamhet har jämförelsevis en mycket liten omfattning.

⁸ <http://www.prv.se/sv/Om-oss/Organisation/Generaldirektör-och-ledningsgrupp/> Sidan hämtad 2013-06-04.

⁹ PRV:s årsredovisning 2012.

Diagram 1 Verksamhetsgrenarna andelar av PRV:s kostnader 2012, procent

2.3 Internationellt samarbete om immaterialrätt

Patent, varumärkes- och mönsterskydd behövs ofta inom ett geografiskt område som går utöver det egna landets gränser. Efterfrågan på ett enkelt och smidigt system för skydd i flera länder har resulterat i olika konventioner inom immaterialrätten. Internationella avtal och organisationer har därmed också betydelse för verksamheten på immaterialrättens område i Sverige.

2.3.1 Globala samarbetssystem

Det finns ett antal konventioner som reglerar globalt samarbete för patent respektive varumärke och design. De viktigaste av dessa är Pariskonventionen, Patent Cooperation Treaty (PCT, patentsamarbets-konventionen), Madridöverenskommelsen med tillhörande protokoll för varumärken och Haagsystemet (Geneveavtalet) för design. Avtalen har reviderats flera gånger och fler länder har anslutit sig till konventionerna efter hand.

Pariskonventionen från 1883 innebär att anslutna länder har åtagit sig att respektera tre grundläggande principer;

- om nationell behandling
- om territoriell suveränitet
- om konventionsprioritet.

Principen om nationell behandling ger sökande från olika länder minst lika starkt rättsskydd som inhemska sökande får. Principen om territoriell suve-

ränitet innebär att immaterialrättsskydd gäller i varje land för sig. Principen om konventionsprioritet gör gällande att om en patent-, varumärkes- eller mönsterskyddsansökan gjorts i ett land kan sökanden inom en viss tid lämna in ansökningar för samma skyddsobjekt till behöriga myndigheter i andra konventionsstater. För patent är fristen 12 månader och för varumärken och design är fristen 6 månader.

Patent Cooperation Treaty från 1970 är avtalet som gör det enklare att få patent i ett större antal länder. De internationella patentansökningarna som regleras enligt denna konvention, kan lämnas in i vilken kontraktsstat som helst, men ansökningarna administreras sedan av WIPO. Ansökningarna nyhetsgranskas och bedöms av ett fåtal kvalificerade nationella eller regionala patentmyndigheter, så kallade PCT-myndigheter (se närmare beskrivning nedan).

Madridprotokollet från 1989 är ett komplement till den tidigare Madridöverenskommelsen från 1891. Den syftar till att en internationell varumärkesregistrering ska kunna få giltighet i de stater som sökanden har angett.¹⁰ Ansökan skickas antingen till en nationell varumärkes- eller patentmyndighet alternativt till WIPO.

Haagsystemet, det internationella registreringssystemet för designskydd, regleras av det senast framtagna Genèveavtalet från 1999 som trädde i kraft 2003. I likhet med Patentsamarbetskonventionen och Madridprotokollet innebär Haagsystemet att den som önskar designskydd i flera länder kan utgå från en enda ansökan. I ansökan måste man peka ut de stater där man önskar skydd. Sverige har inte anslutit sig till Haagsystemet. Det har däremot EU, vilket ger möjlighet för svenska medborgare eller företag att lämna in ansökningar om internationellt designskydd direkt till WIPO.¹¹

PCT-systemets struktur och funktion

PCT-systemet för internationella patentansökningar är knutet till WIPO. 1979 utsågs de första PCT-myndigheterna som har särskilt angivna behörigheter att granska och bedöma internationella patentansökningar.

En PCT-myndighet granskar och bedömer en uppfinnings nyhetsvärde samt gör en förberedande prövning av dess patenterbarhet. Efter det att en internationell ansökan (PCT-ansökan) behandlats kan den sökande ansöka hos nationella patentmyndigheter eller hos regionala organ som till exempel EPO (Europeiska patentverket), om att få patent i de länder som önskas.¹²

¹⁰ Villkoret är dock att länderna som anges är anslutna till Madridöverenskommelsen för att registreringen ska bli giltig.

¹¹ www.prv.se/sv/Design/Ansoka-om-designskydd/Internationellt-skydd/ Sidan hämtad 2013-02-28.

¹² European Patent Organisation, bildades 1977. Organisationen har två organ, ett verkställande organ – the European Patent Office, EPO, som granskar och utfärdar patent, och ett förvaltningsråd (Administrative Council) som styr verksamheten.

Dessa myndigheter är inte bundna av PCT-myndighetens granskningsrapport och patenterbarhetsbedömning.

Sexton myndigheter har befogenhet att nyhetsgranska och bedöma PCT-ansökningar. PCT-myndigheterna fördelar sig inte lika över världen, hela sex är lokaliserade i Europa. I Nordeuropa finns både Europeiska patentverket (EPO), PRV i Sverige (med PCT-status sedan 1978), Patent- och registerstyrelsen i Finland (granskande myndighet sedan 2005) och Nordiska Patentinstitutet (ett samarbete mellan Danmark, Island och Norge som tillkom 2008). I Syd- och Centraleuropa har patentmyndigheterna i Spanien respektive Österrike en status som PCT-myndigheter.

De olika PCT-myndigheternas upptagningsområden är reglerade i patentkonventionen. EPO tar emot ansökningar från hela Europa samt Japan och USA. PRV är behörig att ta emot ansökningar för granskning och bedömning från samtliga nordiska länder.¹³ Österrike behandlar endast ansökningar från utvecklingsländer. Den finska myndigheten är granskande PCT-myndighet för finska sökande.

Samarbete inom ramen för WTO

Som medlem i World Trade Organisation (WTO) är Sverige bundet av det så kallade TRIPs-avtalet.¹⁴ Avtalet innebär vissa krav på harmonisering av medlemslänternas immaterialrättsregler. Bland annat krävs att en stat som är ansluten till TRIPs också är medlem av Pariskonventionen.

2.3.2 Immaterialrättslig verksamhet i Europa

Inom EU är varumärkes- och mönsterskydd reglerat genom harmoniseringsdirektiv och genom EU-förordningar. För patent finns inget motsvarande gemensamt regelverk som direkt ger skydd i flera länder. Sedan 1973 finns det dock en mellanstatlig överenskommelse, den europeiska patentkonventionen, om ett patentsamarbete mellan europeiska länder.

OHIM utfärdar varumärkes- och mönsterskydd med giltighet inom EU

Det är EU:s byrå för harmonisering inom den inre marknaden, Office for Harmonization in the Internal Market (OHIM) som prövar och utfärdar varumärkes- och mönsterskydd med giltighet för hela EU.

Den europeiska patentkonventionen (EPC)

Regler om europeiska patent finns i den europeiska patentkonventionen, EPC. Den är en från EU fristående överenskommelse mellan cirka 40 europeiska länder. EPO kan granska och självständigt pröva en ansökan om europeiskt patent enligt EPC:s regelverk.

¹³ Skandinaviska sökanden kan välja att lämna ansökningarna till EPO, eller på sitt modersmål till antingen PRV eller Nordiska Patentinstitutet.

¹⁴ Trips står för Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights.

När EPO har meddelat ett europeiskt patent har patenthavaren en viss tid på sig att validera patentet, det vill säga begära att patentet ska få giltighet i vissa eller alla länder som har anslutit sig till konventionen. De nationella patentverken i dessa länder gör ingen förnyad materiell prövning av patentansökan. För att ett europeiskt patent ska bli giltigt i Sverige krävs att patenthavaren lämnar in en svensk översättning av hela eller delar av patentskriften och betalar en avgift till PRV för publicering av översättningen.

I och med att det europeiska patentet är validerat i en EPC-stat likställs det med ett patent som har meddelats av landets nationella myndighet. Om en tvist uppstår om intrång i eller giltighet av ett validerat europeiskt patent är det behörig nationell domstol som har domsrätt.

2.4 PRV:s PCT-status anses viktig av flera skäl

PRV:s handläggning av PCT-ärenden motsvarar ungefär en tredjedel av patentverksamheten. PRV värnar om sin status som PCT-myndighet. I det här avsnittet redovisar vi fler av de argument som PRV lyfter fram som motiv till varför det är viktigt att myndigheten kan behålla PCT-statusen. PCT-avtalet ställer krav på de myndigheter som ska vara mottagande och granskande PCT-myndigheter. En PCT-myndighet måste ha tillgång till minst 100 kvalificerade granskare inom olika teknikområden med bestämda språkkunskaper och kompetens att granska ansökningar på ett föreskrivet sätt. Dessutom måste myndigheten ha tillgång till en minimidokumentation som definieras i regelverket och ett kvalitetsledningssystem med interna kontroller.

2.4.1 PCT-statusen gör PRV mer efterfrågat

För att kunna hålla hög kvalitet i granskningen menar PRV att det är viktigt att den totala verksamheten har en tillräckligt stor volym. PCT-statusen bidrar till detta genom att myndigheten får en större volym ärenden att handlägga.

PRV:s vision är att vara det självklara centret i Sverige för immaterialrätt.¹⁵ Myndigheten vill bidra till bättre affärer och ökat välbefinnande i Sverige genom att ge information och service så att företag och individer kan hantera sina immateriella tillgångar på bästa sätt. För att denna vision ska kunna uppnås menar PRV att myndigheten måste ha tillräckligt många granskare för att upprätthålla hög kompetens inom alla teknikområden. En enskild granskare kan endast upprätthålla internationellt sett konkurrenskraftig kompetens inom ett avgränsat teknikområde. Skulle myndigheten förlora sin PCT-status skulle det i sig innebära en kraftig minskning av omfattningen på patentverksamheten. Detta anses i sin tur kunna leda till ett kompetensbortfall för PRV som i förlängningen skulle kunna minska efterfrågan på både

¹⁵ PRV:s strategiska plan 2011–2013, reviderad 2012-04-23.

nationella patentansökningar och på uppdragsverksamheten inom patentområdet.

2.4.2 En stor granskningsvolym gynnar kvaliteten

Enligt PRV bidrar statusen som PCT-myndighet till att upprätthålla och utveckla kvaliteten på verksamheten. Genom att vara en aktiv part i utvecklingen av den internationella regleringen inom patentområdet förbättras myndighetens förutsättningar att utveckla interna riktlinjer och praxis för granskningsarbetet. Dessutom anses PCT-statusen i sig medföra att PRV uppfattas som en internationellt sett erkänd patentmyndighet vars verksamhet håller hög kvalitet.

2.4.3 Ger möjlighet för Sverige att påverka utvecklingen av internationell immaterialrätt

PCT-systemet utgör en bas för regleringen av det internationella patent-systemet. PRV bedömer därför att deras PCT-status ger Sverige en möjlighet att påverka utvecklingen av immaterialrättssystemet internationellt. PRV deltar också i internationella sammanhang. PRV:s generaldirektör är för tillfället ordförande i PCT:s högsta styrorgan och leder den svenska delegationen i WIPO:s generalförsamling. PRV deltar också i flera arbetsgrupper inom WIPO.¹⁶

2.4.4 PCT-statusen bedöms viktig för hela branschen

PRV menar att den verksamhet som myndigheten bedriver är en garant för att upprätthålla kompetensen inom det immaterialrättsliga området i Sverige, inom både juridik och teknik.

Majoriteten av dem som jobbar med immaterialrätt i Sverige uppges ha börjat sin yrkesbana vid PRV. Det gäller såväl de som utgör industriföretagens immaterialrättsliga kompetens som de som är verksamma i ombudsbranschen.

Enligt PRV är den tekniska kunskap som en patentingenjör har svår att tillgodogöra sig på annat sätt än genom praktisk träning. Om PRV skulle förlora sin PCT-status finns det därför en risk för att Sveriges kompetensförsörjning på det immaterialrättsliga området skulle försämrats. Men också på varumärkes- och designområdet får juristerna enligt PRV praktisk träning och myndighetsintern utbildning som gynnar branschen som helhet.

¹⁶ Även på varumärkes- och designområdet är PRV representerat i internationella samarbetskommittéer och organ. Det är också ett uttryck för att PRV har högt anseende internationellt, men är bara indirekt kopplat till PCT-statusen.

2.4.5 Branschföreträdare gör delvis andra bedömningar av PRV:s roll som kompetensförsörjare

Våra intervjuer med andra aktörer i branschen nyanserar bilden av PRV:s betydelse för kompetensförsörjningen. Två av landets största patentbyråer har egna traineeprogram för att säkerställa sin kompetensförsörjning. Detta visar att det finns andra vägar för nytutexaminerade ekonomer, jurister och ingenjörer in i det immaterialrättsliga området än via PRV.

Flera av de branschföreträdare som Statskontoret har intervjuat betonar att PRV har en central roll för kompetensförsörjningen, men bara inom vissa delar av det immaterialrättsliga området. PRV:s kompetens är främst att göra tekniska granskningar av ny teknik, det vill säga det som är en av myndighetens kärnuppgifter. PRV har enligt dessa bedömare också expertis om hur immaterialrätten fungerar internationellt och nationellt. När det gäller frågor som handlar om affärsstrategi, immaterialrättsliga tvister och andra juridiska frågeställningar ingår det däremot inte i myndighetens naturliga kompetens. Inom dessa delar av immaterialrätten finns det andra aktörer som, enligt de externa bedömarna, är bättre och mer lämpade än PRV att ge information och stöd.

2.5 Olika vägar till patentskydd

Ett patent ger innehavaren ensamrätt till att använda en uppfinning yrkesmässigt. Det går att välja olika vägar för att söka patent. Beroende på vilken väg man väljer ser proceduren lite olika ut. Ett viktigt ställningstagande för den som söker patent är till exempel om patent ska sökas i ett eller flera länder.

För den sökande är det viktigt att få ett prioritetsdatum, det vill säga det datum när ansökan registreras. Ett tidigt prioritetsdatum kan ge företräde framför andra sökande som eventuellt ansöker om patent på samma eller liknande uppfinning. Prioritet kan åberopas om man lämnar in likalydande ansökningar i flera länder. Det innebär då att den senare ansökan i nyhets hänseende anses vara gjord samtidigt som den första. Prioritetsregeln skapar tid och utrymme för att utveckla strategier för patent- och immaterialrätt och för att skaffa finansiering.

För att få patent i Sverige finns följande vägar:

- en nationell förstagångsansökan till PRV
- en nationell ansökan baserad på prioritet
- en ansökan om att PRV validerar ett europeiskt patent som EPO redan har beviljat
- en PCT-ansökan till behörig PCT-myndighet och därefter en ansökan om europeisk patent eller nationellt patent.

2.5.1 Nationell patentansökan

År 2012 inkom 2 400 nationella patentansökningar till PRV. En ansökan genomgår först en formaliakontroll innan själva granskningsprocessen tar vid. PRV kontrollerar också att uppfinningen i ansökan beskrivs på ett tydligt och avgränsat sätt.¹⁷ Villkoren för att få patent är att uppfinningen är ny, har så kallad uppfinningshöjd och att den kan tillgodogöras industriellt. Detta kallas också kriterier för patenterbarhet.

Granskningen av nyhetsvärdet är det moment som är mest omfattande i handlägningsprocessen av en patentansökan. Granskningsprocessen är strukturerad och tar cirka 6 månader att avsluta. Därefter får kunden ett besked, ett så kallad föreläggande, om uppfinningen uppfyller nyhetskravet. Om PRV efter sin fortsatta prövning bedömer att patent kan beviljas måste den sökande betala en meddelandeavgift. Efter att avgiften är betald kan beslutet kungöras och patentet blir gällande. För att upprätthålla skyddet över tid måste patenthavaren därefter betala årliga avgifter till PRV.

2.5.2 Nationell ansökan baserad på prioritet

Inom 12 månader från det att en patentansökan har lämnats in till en patentmyndighet kan en ny ansökan lämnas in i andra länder som den sökande vill ha ett patent i. Även om uppfinningen genom den första granskningen blir känd och inte längre är ”ny” i strikt mening, öppnar alltså principen om prioritet för att patentera uppfinningen i flera länder.

Denna väg till patent används också i motsatt riktning genom att sökanden kan använda PRV för att få ett prioritetsdatum och en nyhetsgranskning av uppfinningen, men utan att ta ut patent i Sverige. Sökanden kan då lämna in ansökan i något eller några andra länder inom 12-månadersfristen. Det är inte ovanligt att företag lämnar in en nationell ansökan till PRV, men avstår från att låta patentet bli gällande i Sverige. Förklaringen är att PRV ger en snabb granskning till en låg kostnad men att ett patent på den svenska marknaden av olika skäl inte är intressant. Ungefär hälften av alla nationella patentansökningar leder fram till ett patent i Sverige.

2.5.3 Validering av europeiskt patent beviljat av EPO

En ansökan om patent som lämnas in till EPO nyhetsgranskas och genomgår en patenterbarhetsbedömning. Om patentet beslutas av EPO kan det få rättsverkan i alla eller vissa av de cirka 40 länder som har anslutit sig till den europeiska patentkonventionen. Först måste dock patentet valideras av den nationella patentmyndigheten i de länder där patenthavaren önskar att patentet ska gälla. Valideringen sker genom att patenthavaren inom viss tid läm-

¹⁷ Kraven är att ansökan ska vara enhetlig, dvs. bara behandla ett tekniskt särdrag och innehålla ett relevant antal patentkrav.

nar in en översättning till behörig nationell patentmyndighet och betalar publiceringsavgiften. År 2012 validerades ca 10 300 europeiska patent i Sverige.

2.5.4 Patentskydd genom PCT-ansökan

En PCT-ansökan kan i sig inte resultera i ett giltigt patent eftersom en PCT-granskning endast är rådgivande. Resultatet av granskningen ger dock ett bra beslutsunderlag för sökanden inför nästa fas av skyddsprocessen.

En PCT-ansökan kan avse en eller två faser. I fas 1 görs en obligatorisk nyhetsgranskning och bedömning av patentansökan och, om sökanden önskar att gå vidare i fas 2, en förberedande patenterbarhetsprövning av den sökta uppfinningen.¹⁸ År 2012 fick PRV in 1 600 PCT-ansökningar och i 300 av dem begärdes patenterbarhetsbedömning.

För den sökande är den stora fördelen med en PCT-ansökan att den ger en möjlighet att skjuta upp patentkostnaderna. Efter att PCT-myndigheten har gett sitt utlåtande om bedömning av patenterbarheten för uppfinningen i fråga har sökanden hela 30 eller 31 månader på sig att besluta om och i vilka länder ett nationellt eller regionalt patent ska sökas, jämfört med bara 12 månader om PCT inte hade använts.

2.5.5 Giltighetstid och tilläggsskydd

Normalt gäller ett patent i högst 20 år. För vissa patent som gäller läkemedel eller växtskyddspreparat finns dock möjlighet att få upp till fem års utökad skyddstid.¹⁹ Tidsförlängningen är tänkt att kompensera för den tid då patenthavaren inte får utnyttja ett meddelat patent på grund av att behöriga myndigheter ännu inte har lämnat nödvändiga tillstånd för marknadsföring.

2.6 Handläggning av design- och varumärkesärenden

Den som vill ha ett designskydd eller ett varumärkesskydd i Sverige kan ansöka om det hos PRV. År 2012 fick myndigheten in 9 300 ansökningar om varumärkesskydd samt 600 ansökningar om designskydd.

2.6.1 Design- och varumärkesskydd i Sverige

En ansökan om varumärkesskydd måste uppfylla vissa grundläggande krav enligt varumärkeslagen. Därefter påbörjas den materiella granskningen. PRV gör då en så kallad officialprövning som innebär att ansökan granskas

¹⁸ PRV har tillstånd att genomföra båda faserna, d.v.s vara International Searching Authority, ISA för fas 1 och International Preliminary Examining Authority, IPEA, för fas 2.

¹⁹ Förlängd skydd kan ges med stöd av två EU-förordningar.

mot äldre rättigheter. PRV kontrollerar om det sökta varumärket är identiskt eller förväxlingsbart med ett äldre varumärke eller en firma. PRV:s granskning består också i kontroll av att varumärket inte strider mot lag eller annan författning samt mot god sed och allmän ordning. En granskning mot äldre rättigheter kan aldrig ses som fullständig eftersom det kan finnas inarbetade varumärken som PRV inte har kännedom om. Om PRV bedömer att ansökan är korrekt och att det inte finns några hinder får ägaren ensamrätt till varumärket inom en eller flera klasser för varor eller tjänster.²⁰

En ansökan om designskydd ska innehålla uppgifter om sökanden, eventuellt ombud och formgivare samt preciserade uppgifter om produkten och designen, bland annat klass och färg. Granskningen av en designansökan är huvudsakligen inriktad på att kontrollera att det inte finns några formella hinder, det vill säga att designen inte strider mot god sed och allmän ordning. Om PRV inte hittar några hinder fattar myndigheten beslut om att registrera designskyddet och ägaren ges ensamrätt.

Den som äger ett design- eller varumärkesskydd kan ansöka om att förnya sitt skydd för längre tid. För designskydd gäller att skyddet kan förnyas i femårsperioder upp till högst 25 år. Varumärkesskydd gäller i 10 år, kan förnyas i tioårsperioder och saknar bortre tidsgräns. År 2012 lämnades 800 ansökningar om designförnyelser och 7 700 ansökningar om varumärkesförnyelser in till PRV.

2.6.2 Design- och varumärkesskydd utanför Sverige

Den som äger en design eller ett varumärke kan också ha behov av skydd utanför Sverige. För att skaffa sig internationellt design- och varumärkesskydd kan ägaren vända sig till PRV eller till internationella myndigheter.

Internationellt varumärkesskydd

Sökande i länder som är anslutna till Madridprotokollet kan ansöka om internationellt skydd i ett eller flera länder som är anslutna till protokollet. En svensk sökande som tidigare har lämnat in en nationell ansökan eller registrering till PRV, kan därefter lämna in en internationell ansökan till myndigheten. Den ska vara baserad på den tidigare nationella ansökan och ange i vilka länder som sökanden vill att skyddet ska gälla.

PRV kontrollerar om den internationella ansökan uppfyller de formella kraven som finns och intygar att den överensstämmer med den nationella registreringen. Därefter skickar PRV ansökan till WIPO som gör en formell granskning. Om ansökan går igenom registreras varumärket och registreringen skickas till myndigheterna i de länder där man önskar att varu-

²⁰ Varumärken och design delas in i olika klasser efter typ av produkt eller tjänst sökanden söker skydd för. Klassificeringen kan också ske på bakgrund av en varus ändamål, funktion, huvudsakliga material.

märkesskyddet ska gälla. Varje land har därefter 12 till 18 månader på sig att pröva ansökan mot sina respektive varumärkeslagar.

På samma sätt kan Sverige pekats ut i en internationell ansökan initierad i ett annat land. PRV får då via WIPO en underrättelse om den internationella registreringen. PRV har då en frist för bedömning av om registreringen kan bli giltig enligt svensk varumärkeslagstiftning.

För sökanden har tillvägagångssättet flera fördelar. Det är enklare och billigare jämfört med att ansöka i varje land för sig. Antalet länder som har anslutit sig till protokollet ökar dessutom ständigt. En registrering enligt Madridprotokollet kan senare vidgas till att gälla i tillkommande medlemsländer.

Gemenskapsvarumärke

Genom att ansöka om ett gemenskapsvarumärke hos EU:s varumärkesmyndighet OHIM får ägaren ett varumärkesskydd som är giltigt i hela EU. Ansökan om ett gemenskapsvarumärke ska vara skriven på ett av EU:s medlemsspråk. I ansökan måste sökanden även välja ett andra språk – engelska, tyska, franska, italienska eller spanska – som fungerar som processspråk i fall rätten skulle ifrågasättas och en tvist skulle uppstå. En ifylld ansökan skickas sedan till OHIM som kontrollerar ansökan och godkänner skydd om de formella kraven är uppfyllda.

Ett alternativt tillvägagångssätt är att lämna in en Madridansökan till WIPO, som processar ansökan och skickar den till OHIM för handläggning. Detta har samma effekt som att ansöka direkt om ett gemenskapsvarumärke.

Internationellt designskydd

Privatpersoner eller företag som önskar internationellt designskydd kan ansöka om det direkt i utvalda länder genom att skicka in en designansökan till den nationella immaterialrättsmyndigheten i det landet. Medborgare eller företag i länder som är medlemmar i EU kan också ansöka om skydd i alla EU:s medlemsländer genom att lämna in en ansökan om designskydd till OHIM.²¹

Det går också att få internationellt designskydd genom Haagsystemet. Sverige har inte anslutit sig till Haagkonventionen, men svenska medborgare och företag kan använda systemet eftersom Sverige är EU-medlem. Däremot kan inte sökande använda systemet för att få skydd i Sverige. Ansökningen behandlas och avgörs i varje enskilt sökt land.²²

²¹ <http://www.prv.se/sv/Design/Ansoka-om-designregistrering/Soka-designregistrering-utanfor-Sverige/> sidan hämtad 2013-06-10

²² <http://www.prv.se/sv/Design/Ansoka-om-designregistrering/Soka-designregistrering-utanfor-Sverige/Internationell-registrering-av-design/> sidan hämtad 2013-06-10.

2.7 Handläggning av namnärenden

I Sverige handläggs frågor som rör namn av både PRV och Skatteverket. En kommitté, Namnlagskommittén, har nyligen föreslagit att Skatteverket ska ta över PRV:s handläggning av namnärenden.²³

I dagsläget handlägger Skatteverket namnfrågor om barns och makars förvärv och byte av efternamn. Skatteverket handlägger också frågor om mellannamn och så gott som alla frågor som gäller förnamn. Årligen handlägger Skatteverket cirka 400 000 familjerättsliga namnförvärv. Samtliga namnärenden vid Skatteverket är avgiftsfria.

Om man däremot vill bilda ett helt nytt efternamn, byta till ett efternamn som inte kan förvärvas i familjerättslig ordning eller vill göra ändringar av förnamn, ska man lämna in en ansökan till PRV. Till skillnad från en ansökan till Skatteverket är alla namnärenden till PRV avgiftsbelagda.

År 2012 lämnades 8 000 namnansökningar in till PRV, som gör en formalia-kontroll innan myndigheten gör en materiell granskning av namnförslaget. Granskningen har olika innehåll beroende på vilket namnärende det gäller. Om det inte finns några hinder i ett namnärende utfärdar PRV ett namnbevis.

2.8 Handläggning av periodiska skrifter

Periodiska skrifter kan vara tidskrifter, tidningar och andra tryckta skrifter som är avsedda att ges ut minst fyra gånger per år. För att kunna ge ut tryckta skrifter måste ägaren till skriften ansöka om utgivningsbevis hos PRV. Under 2012 inkom 400 ansökningar om utgivningsbevis till myndigheten.

PRV gör först en formell kontroll av ansökan. När ansökan är formellt korrekt gör PRV en granskning av titeln för att kontrollera att den inte är förväxlingsbar med en skrift som redan har ett utgivningsbevis. Om det inte finns någon förväxlingsrisk godkänns förslaget och den sökande får ett utgivningsbevis för sin skrift.

Ett utgivningsbevis gäller i tio år, men kan förnyas. År 2012 inkom 100 ansökningar som gällde förnyelser om utgivningsbevis till myndigheten.

2.9 Pågående förändringar inom immaterialrätten

Regleringen på det immaterialrättsliga området kan komma att förändras som en följd av initiativ som tagits av såväl regeringen som EU. Nedan redovisar vi inledningsvis de förändringar som är på gång eller som disku-

²³ SOU 2013:35 *En ny lag om personnamn*. Utredningen presenterades den 28 maj 2013.

teras inom EU. Därefter redovisar vi pågående och nyligen avslutade utredningar i Sverige.

2.9.1 Ett enhetligt patentsystem inom EU

EU har under lång tid arbetat för att utveckla ett regelverk som ska göra det möjligt att få en enhetlig verkan för europeiska patent i alla EU-länder. Det EU-gemensamma patentet kallas Unitary Patent Protection (UPP). Målet är att göra det möjligt att via en ansökan få ett patent som gäller för hela den gemensamma marknaden.

I december 2012 beslöt alla EU:s medlemsländer utom Italien och Spanien att fördjupa samarbetet för att realisera ett patent med enhetlig verkan. Överenskommelsen inkluderar även att inrätta en övernationell, europeisk patentdomstol Unitary Patent Court (UPC). Under våren 2013 har totalt 25 av EU:s medlemsstater undertecknat avtalet om att inrätta en domstol för patent med enhetligt skydd.²⁴

Mycket arbete, både politiskt och praktiskt, kvarstår innan ett patent med enhetlig verkan är en realitet. Det saknas bland annat beslut om vilka årsavgifter som kommer att gälla för patent med enhetlig verkan, efter vilka principer viss del av avgifterna ska fördelas på anslutna stater och vilka rättegångsregler som ska tillämpas i UPC. Dessa förhållanden kommer ha stor betydelse för företagens framtida patentstrategier och kommer också att påverka efterfrågan på EU:s nya patent.

Avtalet måste godkännas av folkvalda organ i minst 13 medlemsländer bland vilka Tyskland, Storbritannien och Frankrike måste ingå. Detta ratificeringsarbete pågår. I nuläget saknas dessutom beslut om domstolens struktur och placeringen av dess avdelningar.

Utöver domstolsarbetet, som också handlar om gemensam lagstiftning för rättstvister och processer, måste bland annat ett regelverk för tillämpningen av patenträttigheter mellan parterna utvecklas och detaljerade handlägningsprocedurer tas fram.

Från medlemsländernas sida har det funnits en ambition att systemet ska kunna tas i bruk 2014. Detta framstår som mindre sannolikt och en mer realistisk tidsplan är, enligt uppgift från PRV, att enhetligt patent tidigast kan börja gälla från 2015. I kapitel 4 beskrivs vilka konsekvenser detta kan få för PRV:s ekonomi.

2.9.2 Översyn av EU:s varumärkesdirektiv

EU har nyligen sett över varumärkesdirektivet. Det reviderade förslaget till nytt varumärkesdirektiv samt förslag om justeringar av förordningen om

²⁴ Italien deltar i domstolsarbetet, Polen och Spanien står utanför.

gemenskapsvarumärken och om minskade avgifter vid OHIM presenterades av EU-kommissionen i slutet av mars 2013. Beredningen av ärendet på EU-nivå har fortsatt med förhandlingar i Kommissionens rådsarbetsgrupp för immaterialrätt (varumärken) under april 2013. Kommissionen har som målsättning att utredningen ska avslutas och beslutas under våren 2014.²⁵ Då planerar man att en tvåårig frist för genomförandet i medlemsstaterna ska börja löpa. När det gäller de förändrade avgifterna vid OHIM räknar Kommissionen med att förslaget ska kunna börja användas i slutet av 2013.

Regeringen har informerat riksdagen om förslaget. En remissrunda avslutades den 2 maj 2013 och regeringen kommer i sin fortsatta beredning att analysera kommissionens förslag närmare och beakta remissinstansernas synpunkter.

Tidsplanen är snäv och mot bakgrund av tidigare erfarenheter från regelförändringar av immaterialrätt inom EU kan processen både i Sverige och i EU komma att ta längre tid än beräknat. Det är därför inte osannolikt att ny varumärkesreglering kommer på plats tidigast 2015.

När det gäller svenska ståndpunkter till förslaget har regeringen i sitt preliminära ställningstagande ställt sig positiv till att säkerställa att unionens varumärkessystem och de nationella systemen ska kunna samexistera och komplettera varandra.²⁶ Regeringen betonar att det är viktigt ur svenskt perspektiv att översynen inte leder till att balansen mellan innehavare av nationella rättigheter och gemenskapsvarumärken förskjuts eller leder till ändringar som medför tillämpningsproblem. Förslaget till registrering och hävning av nationella varumärken bör därför utformas så att de är förenliga med svensk förvaltningsrättslig lagstiftning. Det gäller särskilt handläggningen av de varumärkesrättsliga ärendena.

Om förändringarna som föreslås på varumärkesområdet genomförs kan de få konsekvenser för PRV:s framtida finansiering. Vi beskriver detta närmare i kapitel 4.

2.9.3 Översyn av namnlagen

Som redovisats i avsnitt 2.7 presenterade Namnlagskommittén nyligen sitt betänkande. Ett av kommitténs förslag är att Skatteverket ska ta över PRV:s handläggning av namnärenden. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2015. Vi återkommer till vilka konsekvenser detta får för PRV i kapitel 5.

²⁵ Vad gäller proceduren för lagstiftning inom EU antas genomförandebeslut av Europeiska kommissionen, eller i vissa fall av Europeiska unionens råd.

²⁶ Justitiedepartementet 2013-04-30 Faktapromemoria 2012/13:FPM94 *En översyn av EU:s varumärkessystem*.

2.9.4 Nationella patentansökningar på engelska

I mars 2012 presenterade Patentspråksutredningen sitt förslag om att nationella patentansökningar ska kunna behandlas även på engelska.²⁷ Utredningen föreslår också att det samma ska gälla även för internationella patentansökningar som har fullföljts i Sverige. Den del av patentet som definierar skyddsområdet, det vill säga patentkraven, ska dock även i fortsättningen översättas till svenska. Förslaget innebär i stort att nationella patentansökningar kommer att följa samma regler som enligt den så kallade Londonöverenskommelsen gäller vid validering av europeiska patent i Sverige. Betänkandet har remissbehandlats och utfallet har varit övervägande positivt. Någon proposition under 2013 har dock inte aviserats ännu. Förslaget syftar till att göra det möjligt för företag att minska översättningskostnaderna vid en nationell patentansökan i Sverige. Om förslaget antas kan det leda till att fler väljer att ansöka om patent i Sverige via PRV.

2.9.5 Utredning om en ny patentlag och patentförordning

I oktober 2012 fick en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till en ny patentlag och en ny patentförordning.²⁸ Syftet är att såväl lagen som förordningen ska göras mera överskådlig och lättillgänglig. I uppdraget ingår också att utreda vissa sakfrågor som rör patent. Förslaget till en ny patentlag ska redovisas senast den 3 juni 2014. Utredaren ska även föreslå de författningsändringar som behövs till följd av införandet av det enhetliga patentskyddet i EU och inrättandet av den enhetliga europeiska patentdomstolen. Denna del av uppdraget ska redovisas i ett delbetänkande den 17 juni 2013.

²⁷ SOU 2012:19 *Nationella patent på engelska?*

²⁸ Ett enhetligt patentskydd i EU och en ny patentlag. Dir. 2012:99, Kommittédirektiv 8 oktober 2012, Justitiedepartementet.

3 PRV:s finansiella förutsättningar

I detta kapitel behandlar vi de finansiella förutsättningarna för Patent- och registreringsverket (PRV). Inledningsvis beskriver vi hur villkoren för PRV:s finansiering förhåller sig till de principer som regeringen och riksdagen har fastställt för avgiftsfinansierad verksamhet. Därefter beskriver vi de finansiella förutsättningarna för myndighetens respektive verksamheter. Vi redovisar också orsaker till PRV:s ekonomiska underskott under senare år. Avgörande för PRV:s långsiktiga finansiering är hur efterfrågan och internationell reglering utvecklas inom patent- och varumärkesområdena. Detta behandlar vi utförligt i kapitel 4.

3.1 Principerna för avgiftsfinansiering

Riksdagen beslutar om statens inkomster och utgifter. För att få ett bra beslutsunderlag behöver riksdagen en pålitlig bild av statens samlade finanser. Två principer tillämpas för att säkerställa detta. Fullständighetsprincipen innebär att inga specialbudgetar bör finnas vid sidan om statsbudgeten. Bruttoprincipen innebär att statens inkomster och utgifter bör redovisas i statsbudgeten med sina bruttobelopp.

När det gäller avgiftsfinansierad verksamhet gör man ibland undantag från dessa principer när det anses motiverat av effektivitetsskäl. Riksdagen, eller regeringen med stöd i ett bemyndigande från riksdagen, kan besluta att en myndighets intäkter får tas i anspråk för ett visst ändamål på annat sätt än genom anslag, så kallad specialdestination. Avgiftsintäkterna ska då inte budgeteras och redovisas mot inkomstitel i statsbudgeten.²⁹

3.1.1 PRV är helt avgiftsfinansierat

För PRV tillämpas specialdestination av avgiftsintäkter. Verksamheten finansieras helt via avgifter och PRV har tilldelats rätten att disponera de avgifter som verksamheten genererar.³⁰ Myndighetens intäkter och kostnader redovisas därmed inte i statens budget.

Totalt uppgick PRV:s intäkter till 307 miljoner kronor 2012. Av dessa kom ungefär 70 procent från avgifter för patent medan 15 procent kom från avgifter för varumärken. Vidare kom 9 procent från uppdragsverksamhet och 4

²⁹ Budgetlagen (2011:203) 3 kap. § 6.

³⁰ Av PRV:s regleringsbrev framgår att inkomsterna från den avgiftsbelagda verksamheten disponeras av myndigheten.

procent från personnamn. Periodisk skrift respektive design och mönster svarade vardera för ungefär en procent av de totala intäkterna.

3.1.2 Villkor och riktlinjer för specialdestination av avgifter

I propositionen En reformerad budgetlag från 2010 anger regeringen vilka för- respektive nackdelar som specialdestination kan medföra.³¹

Specialdestination av avgifter syftar till ökad effektivitet

Det övergripande syftet med att använda specialdestination av avgiftsinkomster bör vara att den berörda verksamheten ska kunna bedrivas och utvecklas på ett effektivare och mera ändamålsenligt sätt. När man bedömer om avgifter ska specialdestineras eller inte ska man beakta både möjligheterna att tillgodose syftet med verksamheten och behovet av att möta användarnas önskemål om god service. Avgiften ska stå i rimlig relation till den prestation som den som betalar avgiften får. Avgiftsnivåerna bör sättas så att full kostnadstäckning uppnås, eller att avgiften täcker alla kostnader utöver en i förväg angiven anslagsfinansiering.

Fördelar med specialdestination av avgifter

Förutsättningarna för att anpassa statlig verksamhet till varierande efterfrågan kan förbättras om avgifterna specialdestineras till en myndighets verksamhet. Om en myndighet får disponera avgifterna kan den direkt finansiera en ökad efterfrågan, förutsatt att det finns en stark koppling mellan myndighetens intäkter och kostnader för en verksamhet. Möjligheten att möta variationer i efterfrågan med god servicenivå förväntas också förbättras om verksamheten relativt snabbt kan anpassas till förändringar i intäkter, kostnader och efterfrågan.

Nackdelar med specialdestination av avgifter

Den största nackdelen med specialdestination av avgiftsinkomster som regeringen pekar ut är att det försvårar för riksdagen att få en fullständig bild av statens verksamhet för att kunna pröva hur inkomster och utgifter ska prioriteras mellan olika ändamål. En annan nackdel med att myndigheter får disponera avgiftsintäkterna är att det kan leda till svagare incitament att genomföra effektiviseringar och åtgärder för att minska kostnaderna, särskilt om myndigheten själv får besluta om avgiftsnivån.

Riktlinjer för när specialdestination av belastande avgifter bör tillämpas

Regeringen bedömer att fördelarna med specialdestination av avgiftsinkomster i många fall överväger finansieringsformens nackdelar. I syfte att minska de nackdelar som finns har regeringen tagit fram riktlinjer för när specialdestination bör kunna tillämpas. Riksdagen har ställt sig bakom

³¹ Prop. 2010/11:40, *En reformerad budgetlag*.

riktlinjerna. Specialdestination av belastande avgifter ska enligt riktlinjerna kunna tillämpas om:

- det är avgifter i en verksamhet vars omfattning styrs av efterfrågan även om denna föranleds av ett rättsligt tvång
- verksamhetens intäkter, kostnader och resultat särredovisas och framgår av myndighetens årsredovisning
- det främjar möjligheterna till hög effektivitet och service i verksamheten
- en god styrning och kontroll av verksamheten kan säkerställas
- utgiftstaket justeras så att det behåller den avsedda finansiella stramheten. (Detta avser ett läge när ett beslut övervägs om att en verksamhet ska övergå från anslagsfinansiering till specialdestination av avgifter.)

3.2 Regleringen av PRV:s avgifter

PRV tar ut avgifter som till sin karaktär antingen är tvingande eller frivilliga för dem som använder sig av myndighetens tjänster. Ungefär 90 procent av de avgifter som PRV tar ut betraktas som offentligrättsliga avgifter (tvingande avgifter). Övriga avgifter är ersättning för de tjänster som PRV tillhandahåller i sin uppdragsverksamhet.

3.2.1 Riksdagen har beslutat att avgifter ska tas ut för den offentligrättsliga verksamheten

Riksdagen har beslutat att avgifter ska tas ut för den offentligrättsliga verksamhet som PRV bedriver. Bestämmelser om detta finns angivna i patentlagen (1967:837), varumärkeslagen (2010:1877), mönsterskyddslagen (1970:485) och namnlagen (1982:670).

Det är alltid riksdagen som beslutar om föreskrifter som innebär ingrepp i den enskildes personliga och ekonomiska förhållanden.³² Till sådana ingrepp räknas skatter och vissa typer av avgifter.³³ En avgift förutsätter en motprestation som har att göra med avgiften. Om avgiften är tvingande och det inte finns en motprestation från staten bör avgiften betraktas som en skatt.

Graden av tvång har betydelse för när riksdagen ska fatta beslut om avgifter. Om den enskilde kan anses tvingad att betala avgiften bör riksdagen i princip fatta beslut om avgiften. Regeringen får besluta om avgifter som betalas frivilligt för en vara eller en tjänst som en myndighet tillhandahåller.

³² 8 kap. 3 § regeringsformen.

³³ Prop. 1973:90, bet. KU 1973:23, rskr. 1973:265.

Gränsen mellan vad som generellt sett är en tvingande avgift och vad som är en frivillig avgift kan vara svår att dra. Det utmärkande för offentligrättsliga avgifter är att verksamheten styrs av bestämmelser i lagar och förordningar och innebär olika slag av myndighetsutövning. Avgifterna tas också i regel ut för en verksamhet som en myndighet bedriver med ensamrätt inom landet.³⁴

3.2.2 Regeringen beslutar om nivån på de offentligrättsliga avgifterna

Nivån på de offentligrättsliga avgifter som PRV tar ut fastställs av regeringen genom beslut i en förordning.³⁵ Regeringen har dock bemyndigat PRV att själv fastställa vilka avgifter som ska tas ut för verksamheten enligt konventionen om patentsamarbete, det vill säga att fatta beslut om avgifter för granskning av PCT-ansökningar.³⁶ Avgiftsnivåerna vad gäller PCT-ärenden styrs dock i praktiken av internationella överenskommelser.

3.2.3 PRV beslutar om nivån på avgifterna i uppdragsverksamheten

I PRV:s instruktion anger regeringen att myndigheten får bedriva viss angiven uppdragsverksamhet och har rätt att ta ut avgifter för denna. PRV får tillhandahålla konsulttjänster för granskning och annan rådgivning, utföra bevakning av avgifter för patent, varumärken och mönsterskydd, bedriva kurser och utbildningar samt tillhandahålla tjänster som avser verkets dokumentation. PRV har också rätt att bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till myndighetens verksamhetsområde.³⁷ Med bemyndigandet följer också rätten att själv besluta om avgifternas storlek.³⁸

Under 2012 uppgick intäkterna från PRV:s uppdragsverksamhet till 30 miljoner kronor. Ungefär en tredjedel av intäkterna kom från avgifter för uppdrag som PRV utför åt Sida och internationella organisationer. Ytterligare en tredjedel av intäkterna kommer från granskning av patent. Resterande intäkter kom från försäljning av utbildning och uppdrag inom design- och varumärkesområdet. Vi återkommer till uppdragsverksamheten i avsnitt 3.10.

³⁴ ESV 2012, *Avgifter 2011 – om avgiftsbelagd verksamhet i staten*. Rapport 2012:32.

³⁵ Patentkungörelsen (1967:838), Varumärkesförordningen 2011:594, Mönsterskyddsförordningen (1970:486) och Namnförordningen (1982:1136).

³⁶ Beslut om avgifter fattas med stöd i 3 § förordningen (1978:218) om Patent- och registreringsverkets verksamhet som internationell myndighet enligt konventionen om patentsamarbete (samarbetskonventionen) samt enligt 52 § fjärde stycket patentkungörelsen (1967:838).

³⁷ Förordning (2007:1111) med instruktion för Patent- och registreringsverket.

³⁸ Regleringsbrev för Patent- och registreringsverket 2013.

3.3 Full kostnadstäckning gäller för PRV

Enligt avgiftsförordningen (1992:191) ska offentligt rättsliga avgifter liksom andra avgifter beräknas så att de helt täcker verksamhetens kostnader. Detta brukar benämnas principen om full kostnadstäckning. Målet om full kostnadstäckning gäller såvida inte riksdagen eller regeringen har fattat beslut om något annat ekonomiskt mål för verksamheten. Principen om full kostnadstäckning ska tillämpas för PRV.

Inom uppdragsverksamheten ansvarar PRV för att ta ut avgifter som täcker samtliga kostnader för de tjänster som myndigheten tillhandahåller. Övriga avgifter bestäms av regeringen i författning eller genom internationella avtal.³⁹

Myndigheten och Regeringskansliet för en dialog inför regeringens beslut om att justera nivån på de offentligt rättsliga avgifterna. Behovet av höjda avgifter prövas då mot myndighetens möjligheter att effektivisera verksamheten.

3.3.1 De olika verksamheterna ska bära sina egna kostnader

I föreskrifterna till avgiftsförordningen anger Ekonomistyrningsverket (ESV) att avgiftsnivåerna ska beräknas så att den långsiktiga självkostnaden täcks. Det innebär att avgifterna ska beräknas så att intäkterna på ett eller några års sikt täcker samtliga kostnader som är direkt och indirekt förenade med verksamheten.⁴⁰

PRV ska tillämpa principen om full kostnadstäckning för fem angivna verksamhetsområden. Verksamhetsindelningen bestäms av regeringen i budgeten för den avgiftsbelagda verksamheten i regleringsbrevet. Budgeten är uppdelad på patent, varumärke/mönster, personnamn, periodiska skrifter och PRV:s uppdragsverksamhet.

Detta innebär att intäkterna från dessa verksamheter ska täcka respektive verksamhets kostnader. Avgifter som tas ut för en verksamhet, exempelvis patent, får inte användas för att finansiera ett underskott i en annan avgiftsbelagd verksamhet, exempelvis periodiska skrifter. Regeringen har i PRV:s fall också angett en budget för hela uppdragsverksamheten, inte för dess olika delar.

I sin årsredovisning redovisar PRV ett balanserat resultat uppdelat på patentverksamhet, varumärkesverksamhet med flera samt uppdragsverksamhet.⁴¹ I sin interna redovisning tar myndigheten dock hänsyn till om en

³⁹ Regleringsbrev för Patent- och registreringsverket 2013.

⁴⁰ ESV Cirkulär 2011:3.

⁴¹ I myndighetens interna redovisning delas det balanserade resultatet upp på samtliga verksamheter.

verksamhet har ett ackumulerat över- eller underskott. Det innebär att en verksamhet som har ett ackumulerat underskott belastas med en finansiell kostnad som ska motsvara en räntekostnad för underskottet. Det motsatta gäller för en verksamhet som har ett ackumulerat överskott.

3.3.2 Patentbesvärsrättens kostnader ska täckas av PRV

Av PRV:s regleringsbrev framgår att ett visst angivet belopp av myndighetens avgiftsintäkter ska föras över till statsbudgetens inkomsttitel. För budgetåret 2013 uppgår detta belopp till 18,5 miljoner kronor. Beloppet motsvarar det anslag som Patentbesvärsrätten tilldelas för sin verksamhet. Patentbesvärsrätten, som tidigare var en del av PRV, är sedan 1978 organiserad som en fristående specialdomstol med uppgift att efter överklagan överpröva beslut som PRV har fattat.⁴² De medel som ska finansiera Patentbesvärsrättens verksamhet behandlas som en kostnad i PRV:s interna redovisning som fördelas mellan myndighetens offentlighetsrättsliga verksamheter.

3.3.3 Möjlighet att föra över ackumulerat över- och underskott till nästa budgetår

Olika regler tillämpas för avgiftsfinansierad och anslagsfinansierad verksamhet när det gäller möjligheten att föra ekonomiska över- respektive underskott mellan två budgetår. Vanligtvis brukar anslagskrediten respektive rätten till anslagssparande uppgå till motsvarande 3 procent av en myndighets förvaltningsanslag. För en avgiftsfinansierad verksamhet gäller dock andra regler. Enligt avgiftsförordningen har en myndighet befogenhet att själv besluta hur ett ackumulerat överskott på upp till 10 procent av den avgiftsfinansierade verksamhetens omslutning ska disponeras i respektive verksamhet. Om myndigheten får ett större överskott ska den lämna förslag till regeringen på hur hela överskottet ska disponeras. Har det uppstått ett underskott i verksamheten som inte täcks av ett balanserat överskott från tidigare år ska myndigheten föreslå regeringen hur underskottet ska täckas.

3.4 Finansieringen av patentverksamheten

Ungefär 70 procent av PRV:s intäkter och kostnader för myndighetsutövning svarar patentverksamheten för. Kravet på full kostnadstäckning gäller för verksamhetsgrenen patent, det vill säga den samlade offentlighetsrättsliga patentverksamheten.

3.4.1 Avsteg har gjorts från principen om full kostnadstäckning

För att leva upp till kravet på full kostnadstäckning ska avgiftsintäkterna på ett eller några års sikt täcka samtliga kostnader som är förenade med verk-

⁴² Domstolen överprövar också Statens jordbruksverks beslut i ärenden om växtsortsskydd.

samheten. Fram till 2008 hade patentverksamheten ett omfattande ackumulerat överskott.⁴³ Som mest uppgick överskottet till 120 miljoner kronor 2007. Därefter har överskottet minskat som en följd av att det ekonomiska resultatet för verksamheten har försämrats. De senaste tre åren har det ackumulerade resultatet legat i närheten av ett nollresultat.⁴⁴ År 2012 hade verksamheten för första gången på många år ett ackumulerat underskott.⁴⁵ Underskottet uppgick då till 4 miljoner kronor.

3.4.2 Olika ärendeslags kostnader och intäkter 2012

Under 2012 uppgick intäkterna inom verksamhetsgrenen patent till 220 miljoner kronor. Nedan beskrivs vad de olika delarna av denna verksamhet kostar och hur den finansieras. Uppdragsverksamheten inom patentområdet redovisar vi i avsnitt 3.10.

Tabell 1 ger en översiktlig bild av intäkter, kostnader och ekonomiskt resultat för verksamhetsgrenen patent 2012. Uppgifterna är hämtade från PRV:s årsredovisning.

Tabell 1 Översikt av kostnader, intäkter och ekonomiskt resultat inom patentverksamheten 2012 uppdelad på olika verksamheter (mnkr)

Verksamhet	Uppskattad kostnad ⁴⁶	Intäkter från olika patentavgifter	Andel av intäkter (%)	Intäkt	Resultat
Nationella patent	107	Årsavgifter	19	41	
		Direkta avgifter	6	13	
		Summa nationella patent	25	54 ⁴⁷	-53
PCT	83	PCT	12	26	-57
Övrigt ⁴⁸	36	Övriga intäkter	1	3	-33
Årsavgift	0	Årsavgifter	51	110	110
Validerade patent		validerade patent			
Valideringsavgift	0	Valideringsavgifter	10	22	22
Totalt	226		100	215	- 11

Källa: PRV:s årsredovisning 2012

I årsredovisningen redovisas intäkter uppdelade på olika ärendeslag. I tabellen har vi summerat patentintäkter i grupperna intäkter från nationella patent, PCT-ansökningar, validering av patent beslutade av EPO samt års-

⁴³ PRV:s interna redovisning.

⁴⁴ Ackumulerat resultat 2010= 2,8 mnkr, 2011=6,4 mnkr, 2012=4,1 mnkr.

⁴⁵ Vi har studerat det ekonomiska utfallet per verksamhet under perioden 2003–2013.

⁴⁶ De uppskattade kostnaden bygger på PRV:s uppgifter i årsredovisningen för 2012 (sid 18) om olika verksamheters andel av den totala resursförbrukningen och patentverksamhetens totala kostnader.

⁴⁷ Årsavgifter 40 954 mnkr + Ansökningsavgifter 9 767 mnkr + Meddelandeavgifter 3 219 mnkr = 53 940 mnkr.

⁴⁸ Övriga kostnader motsvarar 20 procent av de totala kostnaderna minus finansieringen av Patentbesvärsträffen.

avgifter för patent granskade av EPO. Av årsredovisningen framgår däremot inte hur myndighetens kostnader fördelar sig på motsvarande grupper, vilket skulle göra det möjligt att utläsa ekonomiska resultat för de olika ärendelagen. Däremot redovisas uppgifter om resursförbrukning uppdelad på hantering av nationella ansökningar och hantering av PCT-ansökningar.⁴⁹ Uppgifterna baseras på PRV:s tidredovisning.

Nästan hälften av de resurser som PRV använde i den myndighetsutövning som är kopplad till patent under 2012 avsåg handläggning av nationella patent. En tredjedel av resurserna användes till att handlägga PCT-ansökningar. Vi har använt dessa uppgifter för att uppskatta vad olika verksamheter kostar. Syftet är att göra det möjligt att jämföra intäkter, kostnader och ekonomiskt utfall för olika verksamheter inom patentverksamheten.⁵⁰ Kostnadsredovisningen bör ses som en grov uppskattning. Vi bedömer dock att den går att använda för vårt syfte.

3.4.3 Patent granskade av EPO finansierar övrig verksamhet

Våra beräkningar i tabellen visar att hanteringen av både nationella patentärenden och PCT-ärenden går med underskott. Kostnaderna för patentverksamheten uppkommer huvudsakligen i samband med att myndigheten tar emot och prövar en patentansökan eller en PCT-ansökan. Av årsredovisningen framgår att intäkterna från de avgifter som tas ut för granskning och annan handläggning motsvarar ungefär en fjärdedel av myndighetens kostnader för att utföra arbetsuppgifterna. Det ekonomiska resultatet för nationella patentärenden kan uppskattas till minus 53 miljoner kronor 2012. Resultatet för PCT-ärenden kan uppskattas till minus 57 miljoner kronor.

Verksamheten finansieras istället till stor del av intäkter från årsavgifter som PRV får tillgodoräkna sig från patent som EPO har granskat och som är giltiga i Sverige efter validering av PRV. Under 2012 fick PRV 132 miljoner kronor i intäkter i form av årsavgifter och administrativa avgifter för sådana patent. Intäkterna från årsavgifterna uppgick till 110 miljoner kronor

⁴⁹ I årsredovisningen redovisas patentverksamhetens kostnader uppdelad på personalkostnader, lokalkostnader, övriga kostnader, avskrivningar, interna kostnader och finansiella kostnader. Denna kostnadsredovisning går inte att använda för att jämföra intäkter, kostnader och ekonomiskt resultat för PRV:s olika verksamheter inom verksamhetsgrenen patent.

⁵⁰ För att kostnader och intäkter ska vara jämförbara har vi gjort vissa justeringar jämfört med den redovisning som PRV gör för verksamhetsgrenen patent i årsredovisningen för 2012. Vi har valt att inte räkna med verksamhetsgrenens interna intäkter (15,5 mnkr) eftersom dessa till stor del utgörs av intäkter för uppdragsverksamhet. För att öka jämförbarheten mellan intäkter och kostnader har vi minskat de totala kostnaderna med motsvarande summa. Vi har även gjort motsvarande med verksamhetsgrenen finansiella intäkter (870 000 kronor). Vidare betraktar vi patentverksamhetens finansiering av Patentbesvärsrätten (11,9 mnkr) som en kostnad och inte som en negativ intäkt, vilket PRV gör i sin redovisning. Kostnaderna har fördelats ut på verksamheterna Nationella patent, PCT och Övrigt i förhållande till respektive verksamhets andel av den totala resursförbrukningen.

medan avgiftsintäkterna för att validera patenten uppgick till 22 miljoner kronor. PRV har relativt små administrativa kostnader för att hantera dessa avgifter.

3.4.4 Finansiering av kostnader för handläggning av nationella patent

Enligt PRV:s årsredovisning är kostnadstäckningsgraden för en nationell patentansökan 0,24. Med det avses att de avgifter som sammanlagt tas ut per ansökan täcker 24 procent av myndighetens kostnader. Intäkten per ärende har sedan länge varit lägre än marginalkostnaden per ärende. Marginalkostnaden är PRV:s direkta kostnad i form av lön och databaskostnad för ytterligare ett ärende.⁵¹

Merparten av intäkterna för nationella patent kommer från årsavgifter

PRV:s genomsnittliga kostnad för att handlägga en nationell patentansökan uppgick till 65 400 kronor 2012. Den genomsnittliga intäkten från en sådan ansökan har beräknats uppgå till 16 000 kronor. Avgiften för att få en patentansökan granskad uppgår till 3 000 kronor.⁵² Det innebär att merparten av de intäkter PRV får från nationella patent kommer från årsavgifter från giltiga patent, det vill säga patent som myndigheten har granskat och beslutat kanske flera år tidigare. Årsavgiften stiger efter hand som patentet löper. Ett genomsnittligt patent löper mellan 12 och 13 år.

En hög andel av patentgranskningarna leder inte till patent i Sverige

PRV beräknar kostnadstäckningsgraden för nationella patent genom att uppskatta hur stora intäkter de granskade patenten kommer att generera. I denna kalkyl tar man hänsyn till hur stor del av ansökningarna som leder fram till ett nationellt patent i Sverige, men även den genomsnittliga livslängden för ett patent.

Ungefär hälften av de nationella patentansökningar som PRV tar emot och granskar varje år leder inte till ett nationellt patent i Sverige. Detta bidrar starkt till den låga kostnadstäckningsgraden för nationella patentansökningar. Vid de intervjuer som Statskontoret har genomfört har det framkommit att företag ofta väljer att göra en nationell patentansökan i Sverige, eftersom det ger dem en bra granskningsrapport till en låg kostnad. Företagen väljer dock i många fall att ta ut ett patent i andra länder eftersom den svenska marknaden inte är tillräckligt intressant ur ett kommersiellt perspektiv.

⁵¹ Kostnadstäckningsgrad i förhållande till marginalkostnad redovisas för åren 2009–2012 i PRV:s årsredovisningar för 2010–2012.

⁵² Anmälningssavgift 500 kronor och granskningsavgift 2 500 kronor.

Avgiftsmodellen ger svag koppling mellan kostnader och intäkter

Enligt tabell 1 kan PRV:s kostnader för hanteringen av nationella patent uppskattas till 107 miljoner kronor 2012. Under 2012 uppgick PRV:s totala intäkter från nationella patent till 54 miljoner kronor.⁵³ Detta ger en kostnadstäckningsgrad på motsvarande 53 procent att jämföra med PRV:s beräkning på 24 procent. Förklaringen till att detta sätt att beräkna kostnadstäckningsgraden på ger ett annat resultat än det som PRV redovisar är att antalet nya ansökningar om nationella patent minskat under flera år samtidigt som myndigheten kan tillgodoräkna sig årsavgifter från patent beslutade under en period då antalet ansökningar var högre. Den minskade efterfrågan på nationella patent får ett direkt genomslag på myndighetens handläggningskostnader. Effekten på myndighetens intäkter kommer först efter flera år, genom minskade intäkter från årsavgifterna.

3.4.5 Näringspolitiska förklaringar till avgiftsmodellens utformning

Enligt PRV finns det näringspolitiska skäl till att avgiftskonstruktionen för patent ser ut som den gör. Genom att ha låga ansökningsavgifter anser man att företag stimuleras till att ansöka om patent. När en patentansökan publiceras blir ny teknologi känd, vilket bidrar till den tekniska utvecklingen. De företag som når kommersiella framgångar med hjälp av ett patent får betala en större andel av patentsystemets kostnader i och med att årsavgifterna är progressiva. Detta minskar företagens ekonomiska risker i samband med patentansökan.

Möjligheten att skydda en teknisk innovation med hjälp av ett patent gör det möjligt för företagen att få tillbaka de investeringarna som de har gjort för att utveckla den nya tekniken. Samtidigt innebär patentet ett hinder för andra företag att dra nytta av innovationen. Om de årsavgifter som tas ut är allt för låga finns det en risk för att företag upprätthåller patent längre än vad som kan anses vara motiverat ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Samtidigt kan höga årsavgifter hindra den tekniska utvecklingen genom att färre företag har möjlighet att finansiera sina investeringskostnader.

Avgiftsmodellen är internationellt etablerad. Nivån på direkta avgifter och årsavgifter varierar dock mellan olika länder. Länder som har en marknad som är mer attraktiv än den svenska att upprätthålla patent på kan till exempel ta ut högre årsavgifter än vad Sverige kan göra och ändå upprätthålla en hög efterfrågan på patent.

⁵³ Ansökningsavgifter, årsavgifter och meddelandeavgifter.

3.4.6 Finansiering av kostnader för handläggning av PCT-granskningar

En tredjedel av PRV:s resurser inom patentverksamheten används till att granska PCT-ansökningar. Enligt årsredovisningen kostade en PCT-ansökan i genomsnitt 85 500 kronor att handlägga 2012 medan den genomsnittliga intäkten per ansökan uppgick till 23 500 kronor. Det innebär att kostnadstäckningsgraden för PCT-ansökningar var 0,27, det vill säga 27 procent. Intäkten per ärende är lägre än marginalkostnaden för ytterligare ett ärende. Måttet överensstämmer någorlunda med de uppskattningar som vi har gjort i tabell 1. Vi har uppskattat kostnaderna för handläggningen av PCT-ärenden till 83 miljoner kronor. Avgiftsintäkterna uppgick till 26 miljoner kronor 2012. Det motsvarar en kostnadstäckningsgrad på 31 procent.

Majoriteten av PCT-ansökningarna kommer inte att generera några intäkter i form av årsavgifter för patent eftersom ansökan endast utgör första steget i en utlandspatentering.⁵⁴ En PCT-granskning i sig leder inte fram till något patentbeslut.

3.5 Finansieringen av varumärkesverksamheten

Ungefär 15 procent av PRV:s intäkter och kostnader kommer från varumärkesverksamheten. Totalt uppgick intäkterna från handläggningen av varumärkesärenden till 57 miljoner kronor 2012.

3.5.1 Merparten av intäkterna kommer från nationella varumärkesärenden

Merparten av intäkterna i varumärkesverksamheten kommer från handläggning av nationella varumärkesärenden. Intäkterna från nya sådana ärenden uppgick 2012 till 21 miljoner kronor medan intäkterna från förnyelseärenden uppgick till 18 miljoner kronor. Sammantaget uppgick intäkterna från nationella varumärkesärenden till 39 miljoner kronor, vilket motsvarade cirka 70 procent av de totala intäkterna från varumärkesverksamheten.

Intäkterna från internationella varumärkesärenden, så kallade Madridärenden, uppgick till 11 miljoner kronor. I dessa intäkter ingår avgifter både för nya ansökningar och ansökningar om förnyelser av gällande varumärken.

Övriga intäkter uppgick till 6 miljoner kronor. Huvuddelen av dessa intäkter utgörs av ersättning från EU:s varumärkesmyndighet OHIM för tjänster som PRV utför.

⁵⁴ PRV:s årsredovisning 2004.

3.5.2 Handläggning av nya ansökningar finansieras av förnyelseavgifter

Grundavgiften för att ansöka om ett nytt nationellt varumärke uppgår till mellan 1 800 kronor och 2 300 kronor, beroende på om ansökan görs digitalt eller på pappersblankett. Motsvarande avgifter tas ut för ett förnyelseärende. PRV:s kostnader för handläggningen av varumärkesärenden uppkommer huvudsakligen i samband med att myndigheten prövar en ny ansökan. När PRV beslutar om förnyelse av ett befintligt varumärke görs ingen materiell prövning i ärendet. Enligt uppgift från PRV har myndigheten endast begränsade administrativa kostnader för att handlägga sådana ärenden.

Avgiftsmodellen innebär att de avgifter som innehavare av varumärken betalar vid förnyelse bidrar till att finansiera PRV:s handläggning av nya varumärkesärenden. Det är alltså en konstruktion som liknar den inom patentområdet. Detta gäller både för nationella och internationella varumärkesärenden.

Enligt PRV finns det näringspolitiska skäl för att ta ut en avgift som överstiger PRV:s handläggningskostnader för förnyelseärenden. Är kostnaden för att upprätthålla ett varumärke allt för liten finns en risk att företag som inte använder ett varumärke aktivt blockerar andra från att använda varumärket. Motsvarande avgiftsmodell tillämpas även i andra länder.

3.5.3 Internationella ärenden bidrar till att finansiera nationella

Kostnaden för att handlägga ett nationellt varumärkesärende uppgick 2012 till 4 800 kronor. Motsvarande kostnad för att handlägga ett internationellt varumärkesärende var 1 900 kronor.

För att beskriva kostnadstäckningsgraden för varumärkesärenden har PRV tagit fram ett mått som inkluderar myndighetens samlade kostnader och intäkter för nya ansökningar om varumärken, förnyelseärenden och ärenden som avser ändring av diarieuppgift.⁵⁵ Av årsredovisningen framgår att kostnadstäckningsgraden för nationella varumärkesärenden uppgick till 77 procent 2012. De avgifter som PRV tar ut för nationella varumärkesansökningar täcker alltså ungefär tre fjärdedelar av myndighetens kostnader för ärendeslaget. För internationella varumärkesärenden uppgick kostnadstäckningsgraden till 130 procent 2012. Det innebär att intäkter från handläggningen av internationella varumärken bidrar till att finansiera handläggningen av de nationella ärendena. Så har varit fallet åtminstone sedan 2009,

⁵⁵ Kostnader och intäkter för ett nationellt varumärkesärende har beräknats så att varje inkommande nationellt ärende genererar 0,47 förnyelseärenden samt 0,99 ärenden avseende ändring av diarieuppgift.

vilket är det första året som uppgifter om kostnadstäckningsgrad finns redovisade i årsredovisningen.

Kostnadstäckningsgraden för nationella varumärkesärenden har försämrats sedan 2010. PRV förklarar detta främst med att handläggningstiderna blev längre efter det att den nya varumärkeslagen infördes under 2011.⁵⁶

3.5.4 Antalet förnyelseärenden varierar över tid

Ett varumärkesskydd gäller i tio år. Därefter krävs en förnyelse för att skyddet ska fortsätta att gälla. Stora balanser av varumärkesärenden byggdes upp i samband med att varumärkesavdelningen flyttade till Söderhamn. Detta innebär att oproportionerligt många varumärkesbeslut fattades åren efter det att verksamheten i Söderhamn började fungera med full kraft. Det har i sin tur fått till följd att antalet förnyelseärenden har varierat kraftigt mellan olika år under en tioårsperiod. Variationer i antalet förnyelseärenden per år påverkar även det årliga ekonomiska resultatet för varumärkesverksamheten i och med att de ökade intäkterna från förnyelseärendena överstiger kostnaderna.⁵⁷

3.5.5 Ackumulerat överskott under en längre tid

Vid utgången av 2012 uppgick det ackumulerade överskottet för varumärkesverksamheten till 13,5 miljoner kronor. Vi har studerat det ekonomiska utfallet under perioden 2003–2012. Varumärkesverksamheten har haft ett ackumulerat överskott under hela perioden. Som mest uppgick överskottet till 23 miljoner kronor 2007.

3.6 Finansiering av design- och mönsterverksamheten

Verksamheten design- och mönsterskydd har en jämförelsevis liten ekonomisk omfattning. Under 2012 uppgick de samlade intäkterna till drygt 4 miljoner kronor. Intäkterna bestod av 1,5 miljoner kronor i form av registreringsavgifter för nya ärenden och nästan 3 miljoner kronor i form av förnyelseavgifter. Det innebär att avgiftsmodellen är utformad så att intäkterna från förnyelseavgifter bidrar till att finansiera kostnaderna för handläggningen av nya ansökningar.

⁵⁶ Tillvägagångssättet att beräkna kostnad per prestation har förändrats något för 2012 jämfört med tidigare år. Det betyder att uppgifterna för 2012 inte är helt jämförbara med tidigare år enligt PRV:s årsredovisning för 2012.

⁵⁷ PRV använder sig av den genomsnittliga förnyelsegraden av varumärkesärenden åren 2005–2012 när uppgifter om kostnader per prestation räknas fram i årsredovisningen. Detta neutraliserar effekten av att antalet förnyelseärenden varierar mellan olika år.

3.6.1 Stabil efterfrågan på design- och mönsterskydd de senaste åren

En kraftigt minskad efterfrågan på nationellt designskydd i Sverige inträffade i samband med att det blev möjligt att ansöka om designskydd i hela EU via OHIM 2003. År 2002 tog PRV emot 2 200 ansökningar om designskydd, vilket kan jämföras med 2012 då myndigheten tog emot 560 ansökningar. Antalet inlämnade designansökningar har varit relativt stabilt de senaste åren och verksamhetens omfattning tycks ha stabiliserats på en ny lägre nivå.

3.6.2 Omfattande ackumulerat underskott i förhållande till årliga intäkter

Kostnadstäckningsgraden för verksamheten design och mönster uppgick 2012 till 150 procent. Verksamheten hade samma år ett överskott på 1,3 miljoner kronor. Tidigare år, fram till och med 2008, har verksamheten haft underskott och det ackumulerade underskottet uppgick vid utgången av 2012 till 11,5 miljoner kronor. Genom den höga kostnadstäckningsgraden minskas gradvis det ackumulerade underskottet. Med tanke på att intäkterna från design- och mönsterskydd uppgick till drygt 4 miljoner kronor 2012 kommer det dock att ta lång tid innan det ackumulerade underskottet har finansierats.

3.7 Finansiering av personnamnsverksamheten

Intäkterna från Personnamnsverksamheten uppgick till cirka 13 miljoner kronor 2012. Intäkterna har ökat med 3 miljoner kronor sedan 2008. De tre senaste åren har verksamheten årligen genererat ett mindre överskott. Sedan tidigare år finns dock ett ackumulerat underskott. Det ackumulerade underskottet uppgick 2012 till nästan 6 miljoner kronor. Underskottet har uppstått som en följd av att avgifterna låg stilla under många år fram till 2010, då regeringen beslutade om en avgiftshöjning. Att PRV avstått från att begära en avgiftshöjning fram till dess förklarar myndigheten i sin hemställan om avgiftsjustering med att ärendena rör ”privatpersoner med i vissa lägen begränsad ekonomi”.⁵⁸

I sitt budgetunderlag för 2014–2016 bedömer PRV att verksamheten kommer att ha ett underskott under de kommande åren. Myndigheten har inte begärt att regeringen ska besluta om en avgiftshöjning.

⁵⁸ PRV 2009, *Begäran om avgiftsjustering*. PRV AD 12-2010/2009.

3.7.1 Ekonomiska konsekvenser av Namnlagskommitténs förslag

Både PRV och Skatteverket handlägger ärenden som rör ändringar av personnamn (se även avsnitt 2.7). Namnlagskommittén föreslog den 28 maj 2013 bland annat att Skatteverket ska ta över den handläggning av namn-ärenden som PRV utför. Om förslaget genomförs skulle det innebära ett årligt intäktsbortfall för PRV på cirka 13 miljoner kronor. Myndighetens kostnader skulle naturligtvis också komma att minska, men med ett mindre belopp eftersom ungefär hälften av PRV:s kostnader för namn-ärenden 2012 utgjordes av interna kostnader. PRV har uppskattat att den ekonomiska konsekvensen för myndigheten av kommitténs förslag blir att kostnader motsvarande mellan 3 och 4 miljoner kronor som i dag finansieras av namn-verksamheten i framtiden kommer att behöva finansieras av övrig verksamhet.⁵⁹

Om utredningens förslag genomförs måste regeringen lösa frågan om hur det ackumulerade underskottet på 6 miljoner kronor för personnamnsverksamhetens ska finansieras. Kommittén konstaterar att PRV inte har möjlighet att fördela detta underskott på de övriga verksamhetsområdena eftersom underskottet har uppkommit i namnverksamheten.

3.8 Finansiering av periodiska skrifter

Verksamheten Periodisk skrift utgör en liten del av PRV:s ekonomiska omslutning. Under 2012 uppgick intäkterna från verksamheten till 1,8 miljoner kronor. Sedan 2003 har verksamheten haft underskott samtliga år utom två. År 2012 blev resultatet minus 270 000 kronor. Det ackumulerade underskottet uppgick till 6,3 miljoner kronor vid utgången av 2012. Det innebär att det ackumulerade underskottet är drygt tre gånger större än PRV:s årliga intäkter från verksamheten.

I budgetunderlaget för 2014–2016 bedömer PRV att verksamheten fortsatt kommer att gå med underskott. Myndigheten har valt att inte föreslå en avgiftshöjning eftersom detta skulle kunna leda till att fler avstår från att ansöka om ett utgivningsbevis, eller väljer att inte förnya ett tidigare utgivningsbevis. Enligt PRV anses den nuvarande avgiften på 2000 kronor av många vara hög för ett utgivningsbevis för en publikation som ofta delas ut gratis.

⁵⁹ SOU 2013:35 *En ny lag om personnamn*.

3.9 Finansiering av PRV:s innovationspolitiska uppdrag

I början av 2012 beslutade regeringen att lägga till en ny uppgift i PRV:s instruktion. Myndigheten fick i uppgift att långsiktigt främja tillväxten samt stärka innovationsförmågan och konkurrenskraften i Sverige. PRV ska informera om och bidra till ökad förståelse för hanteringen av immaterialrättsliga tillgångar hos företag och aktörer inom det offentliga innovationssystemet.⁶⁰

I regeringsförklaringen 2010 aviserade regeringen en ny innovationsstrategi för att förbättra det svenska företags- och innovationsklimatet.⁶¹ Enligt regeringens bedömning får immateriella skydd ökad betydelse som strategiska verktyg i en allt mer globaliserad värld. Immaterialrätten utgör enligt regeringen ett nyckelområde för tillväxt, konkurrenskraft och innovation.⁶² En kartläggning av det svenska offentliga stödsystemet med inriktning på hanteringen av företags immateriella tillgångar visar att det finns brister när det gäller offentliga aktörers kompetenser att ge företag stöd och råd i frågor om strategier för immateriella rättigheter.⁶³

Enligt regeringen spelar PRV en viktig roll för att möta behovet av höjd kompetens bland de offentliga aktörerna. PRV anses kunna bidra till att höja kompetensen hos de små- och medelstora företagen när det gäller att hantera immateriella tillgångar på ett affärsstrategiskt sätt.⁶⁴

3.9.1 Ofinansierat innovationspolitiskt uppdrag måste finansieras med avgiftsmedel

PRV har inte tilldelats några anslagsmedel som ska finansiera den löpande innovationspolitiska verksamheten. Den måste därför finansieras med de avgiftsintäkter myndigheten får från sin offentlighetsrättsliga verksamhet. PRV säger sig avsätta cirka 4 miljoner kronor plus vissa personalkostnader av egna medel för att utföra det innovationspolitiska uppdraget under 2013.

3.9.2 Anslagsfinansierat projekt tillsammans med Vinnova

Regeringen har gett Vinnova och PRV i uppdrag att tillsammans under 2012 och 2013 genomföra insatser som stärker små och medelstora företags förmåga att affärsstrategiskt hantera immateriella tillgångar. De insatser som

⁶⁰ Förordning 2011:1584 om ändring i förordning (2007:1111) med instruktion för Patent- och registreringsverket.

⁶¹ Regeringsförklaringen, 2010-10-05.

⁶² Propositionen *Forskning och innovation* (prop. 2012/13:30)

⁶³ Vinnova och PRV, Kartläggning och analys av det offentliga stödsystemet för hantering av företags immateriella tillgångar.

⁶⁴ Regeringsbeslut 2012-12-13, Uppdrag att se över Patent- och registreringsverkets verksamhet, N2012/6308/FIN.

görs i projektet ska se till behovet av affärsstrategisk rådgivning och höja medvetenheten om immaterialrätt hos både företag och offentliga aktörer.⁶⁵

Regeringsuppdraget omfattar totalt 20 miljoner kronor under de två åren. Vinnova förfogar över anslagsmedlen och lämnar ett årligt bidrag till PRV. Enligt PRV:s verksamhetsplan för 2013 gick 3,4 miljoner kronor av projektmedlen till PRV för 2012 och 5,6 miljoner kronor för 2013. Det innebär att nästan hälften av projektmedlen har avsatts för att finansiera verksamhet som PRV bedriver i projektet. PRV har budgeterat för att regeringen ska besluta om att förlänga projektet och att myndigheten därigenom skulle komma att få ett årligt bidrag på 5,6 miljoner kronor fram till och med 2015.

PRV:s insatser inom projektet har avsett information och utbildning av affärsrådgivare som är verksamma inom den statliga strukturen som finns för att stödja små och medelstora företag. Det gäller exempelvis Almi och innovationsstödjande verksamheter vid universitet och högskolor. Vidare ska PRV också höja kompetensen hos små och medelstora företag i Sverige. De övriga projektmedlen, som Vinnova förfogar över, ska huvudsakligen användas för att ge ett ekonomiskt stöd till företag som har behov av att köpa rådgivning i immaterialrättsliga frågor.

Det har inte ingått i Statskontorets uppdrag att bedöma vilken omfattning det är rimligt att PRV:s innovationsstödjande verksamhet ska ha. Vi kan dock konstatera att PRV, som i övrigt bedriver en avgiftsbelagd offentlig-rättslig verksamhet och uppdragsverksamhet med krav på full kostnads-täckning har svårt att finansiera mer omfattande verksamhet som ligger vid sidan av dessa uppgifter.

3.10 Finansiering av uppdragsverksamheten

PRV:s intäkter från uppdragsverksamhet uppgick till 26 miljoner kronor 2012. Det motsvarar cirka 9 procent av myndighetens totala intäkter. Verksamheten kan delas in i två delar. Den ena avser tjänster som i första hand vänder sig till företag och den andra avser tjänster som utförs för Sida, WIPO eller andra internationella organ. Närmare två tredjedelar av intäkterna kommer från tjänster som utförs på uppdrag av företag.

3.10.1 Myndigheter ska normalt inte konkurrera på marknaden

Enligt regeringens förvaltningspolitiska proposition⁶⁶ gäller som huvudregel att statliga myndigheter inte bör sälja varor och tjänster på marknaden. Bakgrunden är bland annat regeringens bedömning att myndigheters närvaro på

⁶⁵ Regeringsbeslut 2011-11-24, Uppdrag att genomföra insatser för att öka små och medelstora företags konkurrenskraft genom förbättrat offentligt stöd för hantering av immateriella tillgångar, N2011/6169/FIN.

⁶⁶ Prop. 2009/10:175 *Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt*.

marknader i många fall fungerar hämmande för expansion och utveckling. Enligt regeringen är det angeläget att i ökad grad undvika situationer som innebär att statliga myndigheter ägnar sig åt att sälja varor och tjänster som snedvrider konkurrensen på en marknad och därmed tränger undan privat näringsverksamhet. Regeringen menar att myndigheters säljverksamhet generellt sett bör minska. I kommande omprövningar av statliga myndigheters verksamhet ska deras säljverksamhet och effekterna på de marknader där de är verksamma särskilt uppmärksammas.

Regeringen menar dock att man i vissa fall, utifrån ett samhällsligt perspektiv, måste kunna ge en myndighet möjligheten att sälja en vara eller tjänst på marknaden.

3.10.2 Inga uttalade motiv för PRV:s uppdragsverksamhet

Som framgått i avsnitt 3.1 har regeringen bemyndigat PRV att bedriva uppdragsverksamhet inom vissa angivna områden. Vi har dock inte kunnat hitta några uttalade motiv för regeringens ställningstagande.

Ur PRV:s perspektiv finns både kompetensmässiga och ekonomiska skäl att bedriva uppdragsverksamhet. För patentverksamheten fyller uppdragsverksamheten funktionen att den bidrar till att upprätthålla volym och kompetens i den myndighetsutövande verksamheten. Detta anges ha betydelse för möjligheterna att upprätthålla statusen som PCT-myndighet. Även om uppdragsverksamheten inte ska generera ett ekonomiskt överskott, bidrar den till att finansiera myndighetens gemensamma kostnader.

3.10.3 En ambition att öka uppdragsverksamheten

PRV har under de senaste 5–6 åren strävat efter att öka omfattningen av sin uppdragsverksamhet. PRV ser kontinuerligt över de tjänster som myndigheten erbjuder inom sin uppdragsverksamhet i syfte att möta företagens efterfrågan. Av verksamhetsplanerna framgår att myndigheten 2008 hade som mål att öka omfattningen med 10 procent jämfört med föregående år.

Under 2011 inrättades en försäljningsenhet för att centralisera försäljningen av bland annat uppdrag. Syftet med enheten är att skapa en tätare dialog med större kunder, ombud och företag inom svensk industri men även att hitta nya kunder i Europa.⁶⁷ Flera av dem som Statskontoret har intervjuat har uppgett att de upplever att PRV är den mest aktiva aktören av dem som säljer uppdrag och utbildningar inom det immaterialrättsliga området.

⁶⁷ Årsredovisning PRV 2011:37.

3.10.4 Minskade uppdragsintäkter sedan finanskrisen 2008

Sett över perioden 2005–2012 har PRV haft intäkter från sin uppdragsverksamhet på mellan 25 och 35 miljoner kronor per år. År 2005 uppgick intäkterna från uppdragsverksamheten till 25 miljoner kronor och ökade sedan fram till och med 2008 då de uppgick till 36 miljoner kronor. Därefter minskade intäkterna kraftigt som en följd av finanskrisen. Intäkterna har ökat från 25 miljoner kronor 2011 till 26 miljoner kronor 2012. Uppdragsverksamheten har fortsatt att öka i omfattning de fem första månaderna av 2013.⁶⁸

Utifrån PRV:s årsredovisning har vi i tabell 2 nedan sammanställt uppgifter om hur intäkterna från olika delar av uppdragsverksamheten har förändrats under perioden 2005–2012. I redovisningen ingår endast direkta avgiftsintäkter, vilket innebär att vi inte har räknat in uppdragsverksamhetens interna och finansiella intäkter. Vi skiljer på intäkter från uppdrag som i första hand vänder sig till företag och på intäkter från uppdrag från internationella samarbeten.

Tabell 2 Intäkter från uppdragsverksamheten 2005–2012 (mnkr)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Granskning patent	11,1	12,8	15,9	18,8	12,5	10,6	11,2	12,3
Bevakning patent	1,3	1,1	1,2	1,1	0,7	0,7	0,7	0,6
Uppdrag design- och varumärken	0,5	0,4	0,5	0,6	0,9	1,0	1,2	1,2
Kursverksamhet	2,6	2	2,2	2,4	1,3	0,7	1,2	1,4
Externa terminal-uppkopplingar	2,2	2,6	2,9	2,8	1,3	0,9	0,1	0
Övrig försäljning (Kopieförsäljning)	0,6	0,5	0,3	0,1	0,5	0,6	0,4	0
Övriga intäkter*	-2,5	-1,9	-2,7	-1,5	-4,2	3,5	-1,1	0,5
Uppdrag åt företag	15,8	17,6	20,3	24,4	13	17,9	13,6	16,1
Uppdrag inom internationellt samarbete	9,3	9,4	11,4	11,4	12,4	12,2	11,8	10,3
Totala intäkter	25,2	27	31,7	35,7	25,4	30,1	25,4	26,3

*) I PRV:s årsredovisningar redovisas även intäkter för interna intäkter och finansiella intäkter. Dessa intäkter redovisas inte i tabellen. Posten övriga intäkter utgörs till övervägande del av periodiserade kostnader och intäkter för internationell verksamhet. Negativ intäkt uppstår när PRV har fakturerat mer än vad verksamhetens kostnader uppgått till under ett år.

3.10.5 Uppdragsintäkterna från företag har minskat

Minskningen av PRV:s totala uppdragsintäkter sedan 2008 beror framför allt på att intäkterna från uppdrag som riktar sig till företag har minskat. Mellan 2008 och 2009 närmare halverades dessa intäkter. Intäkterna har

⁶⁸ Belastningsinformation t.o.m. maj 2013. E-brev från PRV 2013-06-10.

därefter ökat något, men utfallet för 2012 på 16 miljoner kronor ligger på ungefär samma nivå som 2005.

Granskning av patent är den i särklass största intäktskällan inom uppdragsverksamheten. År 2012 utgjorde dessa intäkter cirka 80 procent av de totala uppdragsintäkterna. Intäkterna minskade kraftigt under åren efter finanskrisen. Därefter har en viss återhämtning skett. Även intäkterna från bevakning av patent har minskat. Uppdragsverksamheten konkurrerar med såväl nationella som internationella företag och utländska patentmyndigheter. Genom den tekniska utvecklingen kan privata företag numera i större utsträckning än tidigare erbjuda samma eller likvärdiga tjänster som PRV. Den ökade globaliseringen har inneburit att konkurrensen har hårdnat från länder med lägre arbetskraftskostnader än i Sverige, exempelvis Indien.

Av tabellen ovan framgår att intäkterna från externa terminaluppkopplingar har minskat kraftigt. I årsredovisningen för 2012 redovisas dessa intäkter under övriga intäkter. Att intäkterna minskat beror på ändrad lagstiftning som syftat till att underlätta enskildas användning av handlingar som tillhandahålls av myndigheter.⁶⁹ Det beror också på att PRV har slutat ta betalt för söktjänsten Svensk Varumärkesdatabas.

Intäkterna från PRV:s kursverksamhet minskade också kraftigt i och med finanskrisen. Under 2012 uppgick intäkterna till drygt 1 miljon kronor vilket motsvarar nästan hälften av de årliga intäkterna före finanskrisen. Kursverksamheten konkurrerar till viss del med privata aktörer. I verksamhetsplanen för 2010 beskrevs konkurrensen på utbildningsmarknaden som mycket hård.

3.10.6 Stabila uppdragsinkomster från internationellt samarbete

PRV:s intäkter från internationellt samarbete har varit relativt stabila under perioden 2005–2012 och uppgick 2012 till drygt 10 miljoner kronor. Det motsvarar 39 procent av uppdragsverksamhetens totala intäkter. Huvuddelen av intäkterna kommer från Sida.

PRV får bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till myndighetens verksamhetsområde och som ligger inom ramen för det uppdrag som anges i myndighetens instruktion eller i annan förordning. PRV samarbetar sedan lång tid tillbaka med Sida och WIPO med uppdrag som syftar till att sprida kunskap om immaterialrätt till utvecklingsländer som ett led i att bekämpa

⁶⁹ I PRV:s årsredovisning för 2010 framgår att den minskade försäljningen av databaser beror på diskussioner som följde av ny lagstiftning som bygger på det s.k. PSI-direktivet. PSI står för "public sector information". Direktivet genomfördes i Sverige genom lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen. Syftet med lagen är att underlätta enskildas användning av handlingar som tillhandahålls av myndigheter.

fattigdomen i världen.⁷⁰ Det nu pågående samarbetet finansieras av Sida och sträcker sig fram till december 2014.

PRV samarbetar också med internationella organ i olika omvärldsfrågor. Myndigheten ingår bland annat i internationella projekt tillsammans med EPO och WIPO. Dessa aktiviteter finansieras normalt av PRV:s samarbetspartners.⁷¹

3.10.7 Alla uppdragstjänster ger inte full kostnadstäckning

Principen om full kostnadstäckning ska tillämpas för uppdragsverksamheten som en helhet. Under åren 2009–2011 låg det ackumulerade resultatet inom intervallet minus 1 miljon kronor till plus 1 miljon kronor.⁷² Vid utgången av 2012 uppgick det ackumulerade överskottet i uppdragsverksamheten till 3 miljoner kronor. Det betyder att PRV har levt upp till de krav som ställs på att verksamheten som helhet ska bedrivas med full kostnadstäckning. Det behöver dock inte betyda att uppdragsverksamhetens olika delar bedrivs med full kostnadstäckning.

I PRV:s interna redovisning finns uppgifter om årsresultat inom uppdragsverksamheten sedan 2008 uppdelade på patent, design- och varumärken, kursverksamhet och internationell utbildning. Vi har utifrån dessa uppgifter beräknat kostnadstäckningsgraden för de olika delarna i uppdragsverksamheterna för perioden 2008–2012. Av tabellen nedan framgår kostnadstäckningsgraden samt intäkter och ackumulerat resultat för de olika delarna inom uppdragsverksamheten.

Tabell 3 Intäkter 2008–2012, ackumulerat resultat 2012 och kostnadstäckningsgrad 2008–2012 för olika delar inom uppdragsverksamheten (mnkr)

Uppdragsverksamhet	Intäkter 2008–2012	Ackumulerat resultat (mkr) 2012	Kostnadstäckningsgrad för perioden 2008–2012 (%)
Internationellt	69,0	9,2	115
Patent	82,5	1,1	101
Design och varumärken	11,8	-2,4	83
Kurser	8,2	-3,4	71
Totalt	171,4	4,6	103

Källa: PRV:s årsredovisningar 2008–2012

Den internationella verksamheten hade en kostnadstäckningsgrad på 115 procent medan den för kursverksamheten var 71 procent. Design- och varumärkesområdet hade en kostnadstäckningsgrad på 83 procent. För patent var

⁷⁰ www.prv.se 2013-04-10.

⁷¹ www.prv.se 2013-04-10.

⁷² PRV:s årsredovisning för 2012 och myndighetens interna redovisning.

den 101 procent. Detta innebär att överskott från internationell utbildningsverksamhet balanserat underskott i kursverksamheten och i verksamheten design- och varumärken. Inom patentområdet motsvarar uppdragsverksamhetens intäkter i stort sett verksamhetens kostnader under perioden. Det ackumulerade resultatet under perioden 2008–2012 för hela uppdragsverksamheten uppgick till 4,5 miljoner kronor.

3.11 Orsakerna till PRV:s ekonomiska underskott

I Statskontorets uppdrag ingår att analysera orsakerna till PRV:s ekonomiska underskott. I detta avsnitt ger vi först en översiktlig bild av utvecklingen av PRV:s intäkter, kostnader och ekonomiska resultat under perioden 2005–2012 för att sedan mer ingående beskriva hur intäkter och kostnader har utvecklats. Därefter redovisar vi vad PRV gör för att säkerställa en ekonomi i balans.

3.11.1 Den ekonomiska utvecklingen 2005–2012

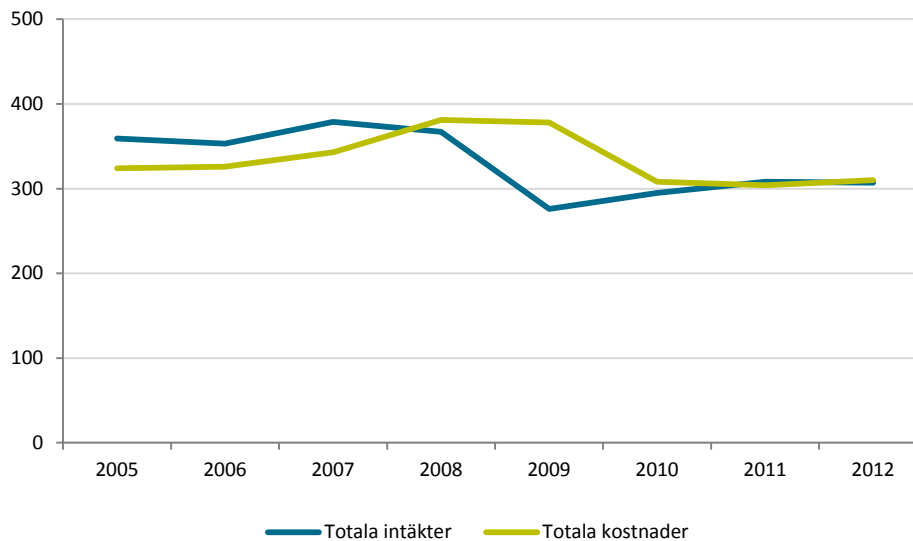
Åren 2005–2007 gav PRV:s verksamhet i sin helhet ett överskott på cirka 30 miljoner kronor per år. Vid utgången av 2007 hade myndigheten ett ackumulerat överskott på motsvarande 120 miljoner kronor. Detta kan ställas i relation till att myndighetens totala kostnader uppgick till drygt 340 miljoner kronor samma år. Det innebär att det ackumulerade överskottet 2007 motsvarade ungefär en tredjedel av myndighetens totala kostnader det året.

Mellan 2006 och 2008 ökade PRV:s totala intäkter med 4 procent. Samtidigt ökade myndighetens totala kostnader med 17 procent. Totalt ökade kostnaderna med 56 miljoner kronor under perioden. De ökade kostnaderna berodde bland annat på att PRV förstärkte handläggningsskapaciteten inom patentavdelningen och gjorde investeringar i IT-stöd. Personalresursen på patentavdelningen ökade från 214 årsarbetskrafter 2006 till 234 årsarbetskrafter 2008. Rekryteringsarbetet genererade en viss överkapacitet avseende tekniska handläggare. Myndigheten bedömde dock att detta var nödvändigt för att kunna hålla utlovade handläggningstider utan att samtidigt behöva ge efter på kompetensutveckling och verksamhetsutveckling.⁷³

Av diagram 2 framgår hur PRV:s totala intäkter och kostnader har utvecklats under perioden 2005–2012.

⁷³ PRV:s årsredovisning för 2008.

Diagram 2 PRV:s intäkter och kostnader 2005–2012 (mnkr)

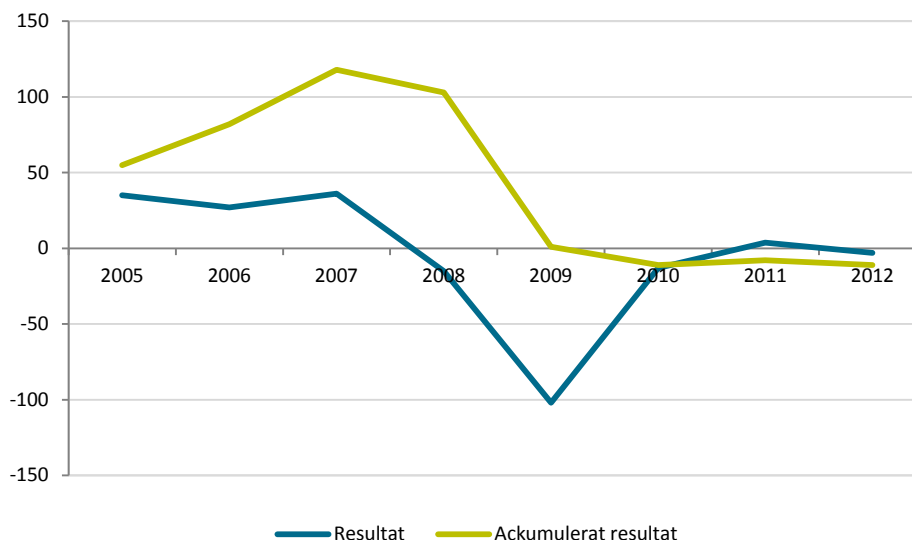
Den finanskris som inleddes under hösten 2008 innebar att PRV:s intäkter minskade. Det var en följd av att många företag släppte sina patenträttigheter och i lägre grad förnyade sina varumärkesskydd i syfte att minska sina kostnader. Samtidigt förändrades det internationella immaterialrättsliga systemet, vilket innebar att PRV:s intäkter minskade ytterligare. Detta fick sammantaget som effekt att PRV:s intäkter minskade med drygt 90 miljoner kronor mellan 2008 och 2009.

Mellan 2008 och 2010 gjorde PRV en översyn av myndighetens kostnader i syfte att minska dem. De totala kostnaderna minskade från 380 miljoner kronor till 300 miljoner kronor under perioden. De totala kostnaderna 2009 var fortfarande relativt höga på grund av omstruktureringskostnader. Under 2010 minskade medelantalet anställda med tio procent jämfört med föregående år. Verksamhetens totala kostnader minskade även mellan 2010 och 2011, för att sedan öka något 2012.

Regeringen har vid två tillfällen, 2009 och 2012, beslutat att höja nivån på de avgifter som PRV tar ut. Avgiftshöjningarna har tillsammans med en förbättrad konjunktur bidragit till att myndighetens intäkter ökade med 31 miljoner kronor mellan åren 2009 och 2012.

Utvecklingen av myndighetens årliga och ackumulerade resultat under perioden 2005–2012 framgår av diagram 3.

Diagram 3 PRV:s årliga och ackumulerade resultat 2002–2012 (mnkr)

Under perioden 2008–2010 gick verksamheten med ett underskott på totalt 130 miljoner kronor. Merparten av underskottet uppkom 2009 då verksamheten uppvisade ett negativt resultat på motsvarande drygt 100 miljoner kronor. Detta innebar att myndigheten gick från att ha ett ackumulerat överskott på 100 miljoner kronor till ett ackumulerat underskott på 10 miljoner kronor under perioden.

År 2012 gick verksamheten med ett underskott på 3,5 miljoner kronor. Det ackumulerade underskottet uppgick vid utgången av 2012 till 11 miljoner kronor. I budgetunderlaget för perioden 2012–2016 bedömer PRV att verksamheten kommer att ge ett visst överskott under de kommande åren och att myndigheten vid utgången av 2014 kommer att ha ett litet ackumulerat överskott.

3.11.2 Intäktsminskningen har varit störst inom patentverksamheten

Huvuddelen av den intäktsminskning som åskådliggörs i diagram 2 har uppkommit i patentverksamheten. Av tabell 4 nedan framgår hur intäkterna från olika patentavgifter har förändrats under perioden 2005–2012.⁷⁴ Totalt har intäkterna från offentligrättsliga patentavgifter minskat med drygt 50 miljoner kronor under perioden. Det motsvarar en minskning med 20 procent.

⁷⁴ Analysen bygger på PRV:s årsredovisningar 2005–2012. Interna intäkter och intäkter som finansierar Patentbesvärslagens verksamhet ingår inte i jämförelse.

Tabell 4 Intäkter från olika patentavgifter 2005–2012

Avgift	2005	2012	Differens	Differens %
Årsavgift EPO	88	110	22	25
PCT-avgift	79	26	-53	-67
Meddelandeavgift EP	40	22	-17	-44
Årsavgift patent	37	41	4	11
Ansökningsavgift	16	10	-6	-39
Meddelandeavgift SE	5	3	-2	-34
Finansiella intäkter	3	1	-3	-74
Övriga intäkter	2	3	1	55
Summa intäkter	270	217	-53	-20

Även om de totala intäkterna i patentverksamheten har minskat så har intäkterna från vissa av typer avgifter ökat. Det gäller framför allt årsavgifterna från patent beviljade av EPO, som för övrigt är PRV:s största intäktskälla. Dessa intäkter har ökat med 22 miljoner kronor under perioden 2005–2012. Även årsavgifterna från nationella patent har ökat något. Dessa intäktsökningar beror på att regeringen har höjt årsavgifterna för patent. Totalt har antalet patent som generar intäkter minskat under perioden.

Övriga avgiftsintäkter har minskat under perioden 2005–2012. Mest har intäkterna från PCT- granskningar minskat. Dessa intäkter har minskat med 53 miljoner kronor under perioden, vilket motsvarar en intäktsminskning på 67 procent. Intäkterna från de meddelandeavgifter som tas ut i samband med att patent granskade av EPO valideras har minskat med 17 miljoner kronor. Intäkterna från ansökningsavgifter från nationella patent har minskat med 6 miljoner kronor. Den huvudsakliga förklaringen till denna minskning är att regeringen sänkte avgiften per ansökan från 4 500 kronor till 3 000 kronor 2007.

En motsvarande analys av PRV:s intäkter från varumärkesverksamheten visar att 2012 års intäkter låg på ungefär samma nivå som 2005 års intäkter. Den största intäktsförändringen under perioden består i att intäkter motsvarande 12 miljoner kronor har fallit bort i form av avgifter från sökrapporter som PRV tidigare utfört åt OHIM. Detta kompenseras huvudsakligen genom att intäkterna från avgifter för registrerings- och förnyelseärenden har ökat som en följd av att regeringen har höjt avgiftsnivåerna.

3.11.3 Flera externa händelser har också påverkat resultatet

PRV:s minskade intäkter förklaras även av förändringar i det internationella immaterialrättsliga systemet. Vi har bett PRV redovisa sådana förändringar och beskriva vad de har haft för effekt på myndighetens intäkter. Denna redovisning, som presenteras nedan, har kompletterats med uppgifter från myndighetens årsredovisningar 2005–2012:

- År 2005 bildade Finland en egen PCT-myndighet vilket innebar en minskning av antalet PCT-ärenden hos PRV. Vidare har PRV:s intäkter minskat med motsvarande 12 miljoner kronor sedan 2005 som en följd av att PRV inte längre tar fram sökrapporter på uppdrag av OHIM.
- Det Nordiska patentinstitutet blev PCT-myndighet 2007. PRV tog tidigare emot cirka 400 PCT-ansökningar från Norge och Danmark per år.⁷⁵
- Den så kallade Londonöverenskommelsen om lättnader i översättningskrav för patentansökningar innebar att intäkterna från meddelandeavgifter minskade med 13 miljoner kronor 2008. Överenskommelsen har inneburit en sammanlagd intäktsminskning på 20 miljoner kronor per år i uteblivna intäkter för förtryckning och publicering av extra sidor i patentbeslut.
- År 2009 upphörde ett avtal mellan PRV och EPO om granskningssamarbete och sedan dess utför PRV inte längre nyhetsgranskningar på uppdrag av EPO. Under 2007 och 2008 utförde myndigheten ungefär 1 000 sådana granskningar per år.⁷⁶ PRV har uppskattat att detta har inneburit ett intäktsbortfall på mellan 30 och 40 miljoner kronor per år.
- Avgifterna för PCT-granskningar bestäms i euro. De senaste årens stärkta kronkurs har inneburit ett intäktsbortfall på ungefär 1,5 miljoner kronor mellan 2010 och 2012.

3.11.4 Höjda avgifter har mildrat konsekvenserna

Under perioden 2000–2012 har avgifterna för patent höjts med totalt 20 procent och för varumärken och design med 34 procent, i förhållande till respektive verksamhets totala intäktsmassa. Det innebär att den genomsnittliga avgiftshöjningen per år under perioden uppgår till 1,6 procent för patent och till 2,3 procent för varumärken. Avgiftshöjningarna ligger nära prisökningen under perioden enligt konsumentprisindex (KPI). Konsumentprisindex har ökat med 20 procent under perioden. Huvuddelen av PRV:s kostnader utgörs av personalkostnader, vilka normalt sett ökar mer än KPI. Den genomsnittliga avgiftshöjningen ligger nära den genomsnittliga löneökningen för

⁷⁵ PRV:s årsredovisning 2007.

⁷⁶ PRV:s årsredovisning 2009.

statligt anställda civilingenjörer. Löneökningen för dessa grupper har legat i intervallet 1,8–3,5 procent per år under perioden.⁷⁷

Det är framförallt regeringens beslut om höjda avgifter för patent under senare år som gett PRV ökade intäkter. År 2001 höjdes avgifterna för patent med motsvarande 5,6 procent för samtliga patentintäkter. Patentavgifterna sänktes därefter 2006 med motsvarande 1,1 procent av hela intäktsmassan. Ansökningsavgiften för patent sänktes i sig med 33 procent.

År 2009 höjdes avgifterna för patent med 12 procent och avgifterna för varumärken med 9 procent.⁷⁸ PRV bedömde att då avgiftsjusteringarna, tillsammans med smärre volymökningar, skulle ge en avgiftsförstärkning på motsvarande 40 miljoner kronor. Ungefär 30 miljoner kronor av denna inkomstförstärkning beräknades komma från patentavgifter, varav höjda årsavgifter beräknades svara för nästan 26 miljoner kronor.⁷⁹ Ansökningsavgifterna för patent höjdes inte.

Under senare delen av 2012 höjdes avgifterna för patent med 3,4 procent och avgifterna för varumärken med 6 procent, i förhållande till den totala intäktsmassan. Avgiftshöjningen inom patentverksamheten avsåg årsavgifter. Effekten av dessa höjningar har beräknats till en intäktsökning för patent på motsvarande 7,7 miljoner kronor och 3,6 miljoner kronor för varumärkesverksamheten.⁸⁰

3.11.5 Driftskostnaden per årsarbetskraft har ökat för patentverksamheten

Antalet årsarbetskrafter ökade från 377 år 2005 till 413 år 2009. Därefter har antalet årsarbetskrafter minskats i syfte att anpassa verksamhetens volym till PRV:s minskade intäkter. Mellan 2009 och 2012 har PRV:s personal minskat med nästan 100 årsarbetskrafter. Det motsvarar en minskning med 23 procent.

⁷⁷ Beräkningen av genomsnittlig löneökning bygger på uppgifter från SCB:s statistikdatabas. Där finns uppgifter om genomsnittlig månadslön för olika yrken under perioden 2001–2012. Under perioden 2001–2012 ökade den genomsnittliga månadslönen för civilingenjörer med inriktning mot bygg och anläggning med 39 procent. Månadslönen för civilingenjörer med inriktning mot gruvteknik och metallurgi ökade med i genomsnitt 20 procent. Den genomsnittliga ökningen av månadslönen för övriga grupper av civilingenjörer låg inom intervallet 39 till 20 procent.

⁷⁸ Regeringen har även beslutat att höja varumärkesavgifterna med 11 procent 2003 och med 2 procent 2005.

⁷⁹ Intäktsökningen skulle enligt PRV:s beräkningar bestå av 25,6 mnkr från höjda årsavgifter, 3,9 mnkr från höjda meddelande avgifter, 4,6 mnkr från höjda varumärkesavgifter och 2,2 mnkr från höjda avgifter för personnamn. Dessutom föreslogs mindre justeringar av vissa patentavgifter.

⁸⁰ Näringsdepartementet, PM 2012-09-11.

Personalkostnaderna har också minskat. Mellan 2009 och 2012 minskade personalkostnaderna med 17 procent. Att antalet årsarbetskrafter relativt sett minskat mer än vad personalkostnaderna minskat betyder att den genomsnittliga personalkostnaden per årsarbetskraft har ökat. I tabell 5 redovisar vi hur antal årsarbetskrafter och driftskostnad per årsarbetskraft har utvecklats under perioden 2005–2012.

Av tabellen framgår att driftskostnaden per årsarbetskraft låg runt 840 000 kronor per årsarbetskraft under åren 2005–2007. Mellan 2007 och 2008 steg driftskostnaden per årsarbetskraft till 910 000 kronor. Åren 2009–2010 påverkas driftskostnaden per årsarbetskraft av att myndigheten sade upp många anställda under 2009 som fortfarande räknades som anställda under 2010. År 2012 uppgick driftskostnaden per årsarbetskraft till 950 000 kronor. Det innebär en genomsnittlig kostnadsökning med 110 000 kronor per årsarbetskraft mellan 2007 och 2012, vilket motsvarar en ökning med 13 procent på 5 år.

Den ökade kostnaden per årsarbetskraft beror på att den genomsnittliga personalkostnaden inom patentverksamheten har ökat. Av tabellen framgår att driftskostnaden per arbetskraft under perioden 2008–2012 har ökat från 830 000 kronor till 1 000 000 kronor för patentverksamheten, medan den legat stilla eller minskat för övriga verksamheter. Kostnadsökningen inom patentverksamheten motsvarar en ökning med 20 procent på 4 år. En förklaring till att driftskostnaden per anställd har ökat är att myndighetens fasta kostnader för patentverksamheten inte minskat i samma utsträckning som antalet årsarbetskrafter. En annan förklaring kan vara att den genomsnittliga lönen för dem som arbetar inom patentverksamheten har ökat som en följd av att yngre medarbetare med lägre lön sagts upp i större utsträckning än äldre medarbetare med högre lön i samband med PRV:s omstruktureringsarbete.

Tabell 5 Driftskostnad per årsarbetskraft 2005–2012 (tkr)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Antal årsarbetskrafter	377	382	401	411	413	358	324	319
Driftskostnad*/åa	840	830	840	910	890	840	920	950
För:								
Patent				830	850	790	910	1 000
DVA				580	600	620	650	580
Övriga				1 520	1 440	1 270	1 290	1 290

*) Verksamhetens kostnader exkl. finansiella kostnader och avskrivningar. Driftskostnaden per årsarbetskraft 2009 och 2010 påverkas av att kostnader för omstrukturering belastade 2009 års resultat medan uppsagd personal fortfarande räknades som anställda under 2010.

I PRV:s årsredovisningar redovisas den operativa kostnadsproduktiviteten⁸¹ räknat som kostnad per producerad enhet inom patentverksamheten. Från 2008 till 2012 har den operativa kostnaden per producerad enhet ökat med 56 procent. En förklaring till kostnadsökningen är att produktionen minskat i omfattning och att detta innebär att varje producerad enhet belastas med en större andel av myndighetens fasta kostnader.

3.11.6 Insatser för att nå ökad kostnadseffektivitet

PRV har under ett antal år förutsett att verksamheten måste bedrivas med betydligt snävare ramar än tidigare. För att hantera denna situation med bibehållen kvalitet arbetar myndigheten på två fronter. Dels försöker man öka intäkterna genom att aktivt marknadsföra sina tjänster, dels genom insatser som syftar till att hålla kostnaderna nere genom att effektivisera och utveckla verksamheten.⁸²

I PRV:s verksamhetsplan för 2013, och i de intervjuer som vi har genomfört med företrädare för myndigheten, har följande insatser lyfts fram som exempel på hur intäkterna skulle kunna ökas:

- Marknadskommunikation och kundrelationer ska förbättras.
- Volymen av uppdragsverksamheten ska öka, bland annat genom att ha en försäljningsenhet som arbetar för ökad försäljning och med breddning av kundunderlaget.
- Myndighetens tjänster ska utvecklas för att på ett bättre sätt möta krav, förväntningar samt nya förutsättningar.
- Omvärldens kännedom om PRV:s kunskap och kompetens ska öka.
- Kvalitet och leveranssäkerhet ska fortsätta att utvecklas.
- Medarbetarnas kompetens ska utvecklas och breddas.

När det gäller möjligheten till effektivisering och kostnadsbesparingar har PRV uppgett att man inte ser några större möjligheter att kunna minska sina kostnader genom besparingar i kärnverksamheten om kvaliteten ska kunna upprätthållas. Insatser för att nå ökad kostnadseffektivitet vad gäller administration och lokaler pågår. Bland annat investerar myndigheten i nya IT-verktyg som syftar till kostnadsbesparingar. Vidare pågår ett arbete med att

⁸¹ Operativ kostnadsproduktivitet anges i PRV:s årsredovisningar som kronor per unit. PRV använder måttet units för att kunna jämföra olika moment med varandra. En unit anger ett beräknat standardmått utifrån hur lång tid det tar för ett tekniskt föreläggande i en nationell ansökan utan granskningsbesked. En unit motsvarar 14 timmar. År 2010 ändrade PRV hur myndigheten mäter operativ kostnadsproduktivitet. Detta har vi tagit hänsyn till när vi beräknat utvecklingen av kostnaden per producerad enhet.

⁸² PRV: *Budgetunderlag för åren 2014–2016 och Verksamhetsplan för 2013*.

se över verkets lokalkostnader, framförallt i Stockholm. De tjänster som Statens servicecenter erbjuder studeras också för att undersöka om dessa kan utnyttjas i en större utsträckning för att minska PRV:s administrativa kostnader.

4 Minskad efterfrågan på PRV:s tjänster

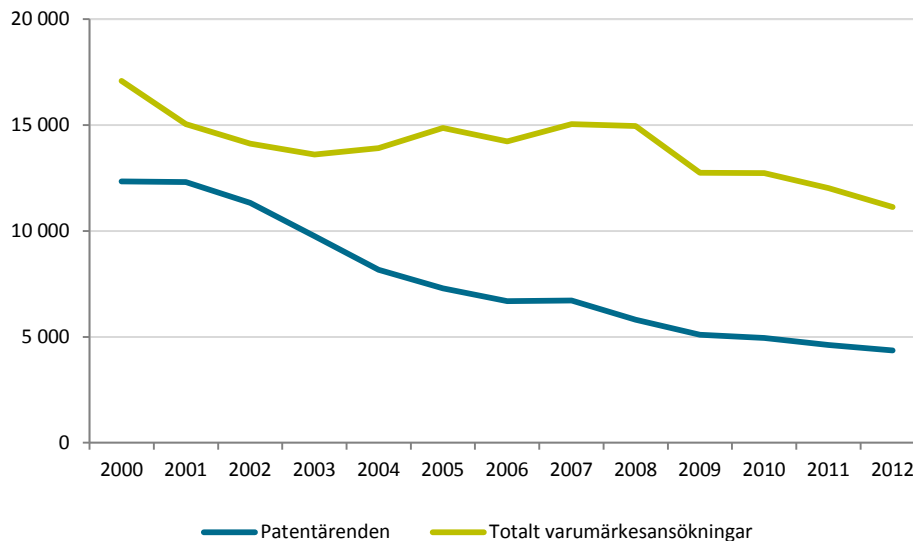
För att kunna bedöma hur PRV:s framtida finansiering kan komma att utvecklas behöver vi studera hur den långsiktiga trenden har sett ut när det gäller efterfrågan på de immaterialrättsliga skyddsätter som PRV handlägger. I detta kapitel redovisar vi statistik över hur PRV:s patent- och varumärkesärenden har utvecklats under perioden 2000–2012, först översiktligt och därefter för respektive verksamhetsgren. Verksamheterna design, namn-ärenden och periodisk skrift har en förhållandevis liten omfattning och behandlas inte närmare i detta kapitel. Avslutningsvis redovisas vilka konsekvenser ett införande av ett enhetligt patent inom EU och en ändring av EU:s varumärkesdirektiv kan få för PRV.

4.1 Allt färre nya ansökningar om skyddsätter

Efterfrågan på de skyddsätter som PRV handlägger har minskat under många år. Företag har i allt större utsträckning valt andra alternativ för att skydda teknik och varumärken. Detta är en följd av att näringslivet blir allt mer internationaliserat och av att det har blivit lättare att skydda sina immaterialrättsliga tillgångar via internationella myndigheter.

Av diagram 4 framgår hur antalet nya ansökningar om skyddsätter kontinuerligt har minskat under perioden 2000–2012. Det gäller både patentärenden och varumärkesärenden. I antalet nya patentärenden per år ingår ansökningar om nationella patent och PCT-ansökningar, det vill säga ärenden som innebär att PRV ska bedöma patenterbarhet. I varumärkesärenden ingår nya ansökningar om nationellt och internationellt varumärkesskydd. Förnyelseärenden ingår inte i dataunderlaget.

Diagram 4 Antal nya patent- och varumärkesansökningar vid PRV 2000–2012

Antalet nya patentärenden som inkommer till PRV per år har under perioden 2000–2012 minskat med 65 procent medan antalet nya ansökningar om varumärkesskydd har minskat med 35 procent. Ur ett finansiellt perspektiv har det minskade antalet ärenden inom patentverksamheten haft störst betydelse för PRV:s ekonomi i och med att patentärenden tar längre tid att handlägga än varumärkesärenden.

4.2 Kraftig nedgång av antalet patentärenden

Antalet patentärenden som PRV handlägger per år har minskat under lång tid. Både nationella patentansökningar och PCT-ansökningar har minskat i antal. Orsaken till denna utveckling är främst att företag i allt större utsträckning väljer att vända sig till andra patentmyndigheter än PRV.

4.2.1 Företagen har ändrat sina patentstrategier

I utredningen Patent och innovationer för tillväxt och välfärd (SOU 2006:80) redovisas en grundlig analys av hur svenska företag hanterar patentering som konkurrensmedel och hur deras patentstrategier har förändrats över tid. Utredningen kunde visa att stora svenska företag ökade sin användning av PCT-systemet och EPO under åren 1998–2004. Samtidigt minskade antalet nationella ansökningar i Sverige.

Minskningen av antalet nationella patentansökningar i Sverige fram till 2004 gällde främst svenska sökande och till stor del till de stora företagen. Minskningen varierade också mycket mellan olika teknikområden. Man kan till exempel se en markant nedgång inom elektroområdet från år 2000 till år 2004 som en följd av att den så kallade IT-bubblan sprack. De stora företagen inom telekomsektorn – Ericsson, ABB och TeliaSonera – dominerade

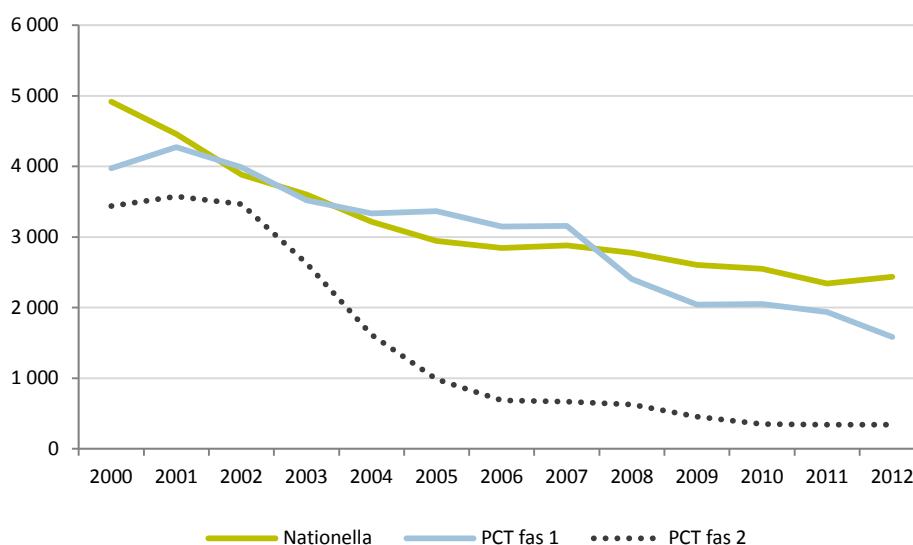
nedgången inom detta område. Under samma period kan man se en uppgång bland konjunkturkänsliga verkstadsföretag inom det maskintekniska området, såsom Volvo, Scania, Sandvik, Electrolux och Atlas Copco.

Utredningen visade att förändringar i såväl de stora som de små företagens resurser för forskning och utveckling samt patentering kunde förklara varför antalet patentansökningar varierat över tid. En förklaring till att antalet patenteringar hade minskat ansåg utredningen bero på ett förändrat beteende hos företagen. En mer selektiv och kvalitetsinriktad patentering under början av 2000-talet hade i flera företag avlöst en period av mer kvantitetsinriktad patentering under 1990-talet. Som framgår av diagram 5 har efterfrågan på PRV:s patenttjänster fortsatt att minska även efter 2004.

4.2.2 Nedgången omfattar alla typer av patentansökningar

Antalet inkomna ansökningar om patent till PRV har under perioden 2000–2012 minskat från 12 300 till 4 400 ärenden. Minskningen gäller alla sorters patentärenden. I diagram 5 visar vi hur antalet ansökningar har utvecklats under perioden uppdelat på nationella patent, PCT fas 1 och PCT fas 2.

Diagram 5 Antal inkomna ansökansärenden till PRV 2000–2012

Antalet nationella patentansökningar från svenska och utländska sökande har minskat från 4 900 till 2 400 ansökningar per år under perioden 2000–2012. Det motsvarar en minskning med 50 procent.⁸³ PCT fas 1 har minskat med 60 procent medan PCT fas 2 har minskat med 90 procent under samma period. Omräknat i reell arbetsbelastning motsvarar den totala minskade

⁸³ Uppdaterad statistik visar dock att efterfrågan på nationella patent från juni 2012 till maj 2013 fortsatt är svagt ökande, till 2550 nationella ansökningar. PRV Belastningsinformation t.o.m. maj 2013, e-brev 2013-06-10.

ärendemängden under perioden 2000–2012 en halvering av antalet handläggningstimmar per år.⁸⁴

PCT-systemet är mycket efterfrågat internationellt. Med undantag för 2009, då antalet ansökningar sjönk totalt i hela världen med cirka 5 procent, har intresset för PCT-systemet stadigt ökat. Från nästan 100 000 PCT-ansökningar i världen år 2000 har antalet nästan fördubblats till 2012 då antalet ansökningar uppgick till 194 400.⁸⁵

Benägenheten att använda PRV som granskningsmyndighet för PCT-ärenden har dock minskat. Efterfrågan på nyhetsgranskningar, det vill säga PCT fas 1-ärenden, minskade från nästan 4 000 ansökningar år 2000 till cirka 1 600 ansökningar år 2012. Efterfrågan på PRV:s PCT 2-granskningar minskade kraftigt under samma period, från 3 500 till 350 ansökningar.

4.2.3 Hälften av de nationella ansökningarna leder till patent

Ungefär hälften av de nationella ansökningar som PRV tar emot leder till ett beslut om att utfärda ett patent. Orsaken till att ansökningar inte alltid leder fram till ett patent är framför allt att sökanden av ekonomiska skäl väljer att avstå från att fullfölja en patentansökan i Sverige. Som framgått av avsnitt 2.5.2 går det att göra en patentansökan i Sverige och senare, efter att PRV har gjort en nyhetsgranskning, släppa den svenska ansökan. Den kan dock åberopas som prioritetsgrundande för en senare ansökan hos EPO eller hos någon eller några andra nationella patentmyndigheter.

Enligt PRV:s interna uppföljning har andelen nyansökningar som leder fram till ett nationellt patent i Sverige minskat med några procentenheter sedan 2000.⁸⁶ Det förklaras bland annat med att andelen ansökningar från små företag har ökat som en följd av att stora företag i större utsträckning väljer andra vägar för patentering. Bland företag som sällan söker patent är det mer vanligt att en ansökan inte leder till ett patent.

Ur ett finansiellt perspektiv är det negativt för PRV att det är en så låg andel av ansökningarna som leder till patent. Huvuddelen av PRV:s avgifts-inkomster för nationella patent kommer från årsavgifter. Om den sökande väljer att inte ta ut ett patent i Sverige efter PRV:s granskning innebär det att myndigheten utför mycket ”gratisarbete”. PRV:s genomsnittliga kostnad för att handlägga en nationell patentansökan uppgick till 65 400 kronor 2012. Avgifterna som tas ut för att få en patentansökan granskad motsvarar 3 000

⁸⁴ Uppgift från PRV 2013-05-31.

⁸⁵ http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/patents/901/wipo_pub_901_2012.pdf samt pressmeddelande från WIPO 2013-03-13.

⁸⁶ Det är svårt att enkelt följa upp hur andelen beviljade ansökningar förändras över tid eftersom PRV som tidigast kan bevilja en patentansökan 18 månader efter det att ansökan inkommit till myndigheten. Myndigheten har som målsättning att granska alla nationella patentansökningar inom en treårsperiod.

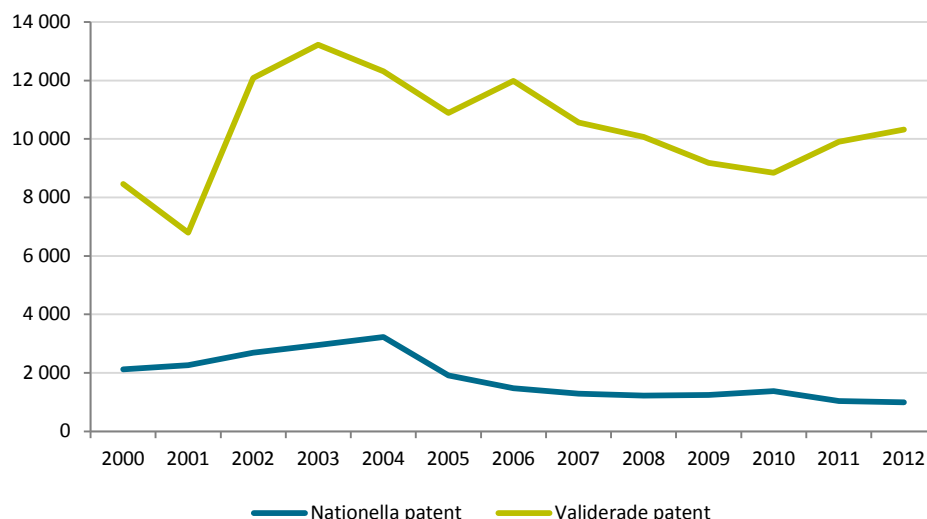
kronor.⁸⁷ Den genomsnittliga intäkten från en patentansökan uppgår till 16 000 kronor, om års- och meddelandeavgifterna inkluderas (se även avsnitt 3.4).

4.2.4 Allt större del av giltiga patent har granskats av EPO

Vi går över till att undersöka utvecklingen av beslutade patent med giltighet i Sverige. I diagram 6 visar vi utvecklingen av antalet gällande patent uppdelade på nationella patent och validerade europeiska patent i Sverige 2000–2012. Antalet beviljade nationella patent ökade från 2 100 år 2000 till 3 200 år 2004. Därefter har antalet beviljade patent minskat. Under 2012 beviljade PRV 1 000 nya nationella patent.⁸⁸ Det innebär att PRV 2004 beviljade mer än tre gånger så många nationella patent som 2012.

Den största delen av de patent som blir giltiga i Sverige utgörs av validerade patent. År 2012 validerade PRV 10 300 patent som var granskade av EPO. Huvuddelen av dessa kom från utländska sökande. Diagram 6 visar också att en allt större andel av patenten som är giltiga i Sverige har granskats och beviljats av EPO. Under de första åren av 2000-talet svarade nationella patent i genomsnitt för ungefär en femtedel av alla nya patent i Sverige. Andelen har därefter minskat och under de senaste åren svarar nationella patent för ungefär en tiondel av alla nya patent i Sverige. Det betyder att EPO:s andel av de giltiga patenten i Sverige kommer fortsätta att öka. Ur ett finansiellt perspektiv är detta negativt för PRV i och med att myndigheten bara får behålla hälften av årsavgifterna från validerade patent. Den andra hälften går till EPO.

Diagram 6 Antalet beviljade patent i Sverige 2000–2012 uppdelade på granskande myndighet

⁸⁷ Anmälningssavgift 500 kronor och granskningsavgift 2 500 kronor.

⁸⁸ Årsstatistik, www.prv.se. Sidan hämtad 2013-04-09.

Av diagram 6 framgår att antalet patent som beviljas varierat mellan olika år. Förklaringen är att antalet inkomna ansökningar och den granskande myndighetens handläggningskapacitet har förändrats över tid. Den årsvisa variationen i antalet validerade patent förklaras till stor del av variationer i EPO:s handläggningskapacitet. I början av 2000-talet hade PRV stora balanser av gamla ärenden som myndigheten nu har arbetat ned. Det kunde ta upp till tio år innan en patentansökan behandlades. Från 2009 och framåt uppger PRV att man i stort sett har haft balans mellan antalet nya ansökningar och antalet handlagda ärenden, även om en viss variation fortfarande kan uppstå.⁸⁹

4.2.5 Antalet giltiga patent i Sverige på stabil nivå över tid

Sett i förhållande till folkmängden är intresset för att ha patent stort i Sverige jämfört med andra länder inom EU.⁹⁰ Antalet giltiga patent i Sverige är ungefär lika många 2012 som 2000. Det framgår av tabell 6 där vi redovisar utvecklingen under perioden 2000–2012.

Tabell 6 Antalet giltiga patent i Sverige 2000–2012 uppdelat på granskande myndighet

År	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
PRV	191 00	19 100	19 600	20 100	20 800	20 500	20 100
EPO	782 00	76 800	79 200	81 450	82 000	82 300	84 600
TOTALT	97 300	95 900	98 800	101 550	102 800	102 800	104 700
Andel EPO %	80	80	80	80	80	80	81

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012
PRV	19 400	19 000	17 700	16 700	16 000	15 500
EPO	86 100	87 000	84 700	80 100	80 100	80 800
TOTALT	105 500	106 000	102 400	96 800	96 100	96 300
Andel EPO %	82	82	83	83	83	84

Antalet giltiga patent har varit förhållandevis stabilt under den aktuella perioden. Direkt efter millennieskiftet ökade antalet giltiga patent i Sverige från 97 000 patent år 2000 till 106 000 år 2008. I samband med finanskrisen som inleddes under hösten 2008 minskade antalet patent som en följd av att många företag gjorde en översyn av sina patentportföljer. Därefter har an-

⁸⁹ PRV 2013-05-31.

⁹⁰ År 2008 hade Sverige flest antal ansökningar per invånare till EPO bland EU:s medlemsländer, hela 319 patent per miljon invånare.

talet giltiga patent stabiliserats igen, men på en något lägre nivå. År 2012 fanns det 96 000 giltiga patent i Sverige.

4.2.6 Andelen gamla nationella patent har ökat

Ett patent kan i normalfallet gälla i 20 år. Tiden börjar räknas från det att PRV har beslutat om ett prioritetsdatum för ansökan, det vill säga vid en tidpunkt som infaller innan patentet beviljas. Den sökande får också börja betala årsavgift från det beslutade prioritetsdatumet. De patent som nu är giltiga i Sverige härstammar alltså från ansökningar som lämnades in för upp till 20 år sedan.

Ett genomsnittligt patent upprätthålls i ungefär 13 år. Som vi ser av tabell 7 har medellivslängden för patent ökat något under senare år för både nationella och validerade patent. Under 2012 var ett nationellt patent giltigt i 12,5 år i genomsnitt och ett validerat patent var i genomsnitt giltigt i 13,5 år.

Tabell 7 Medellivslängd nationella och validerade patent 2003–2012

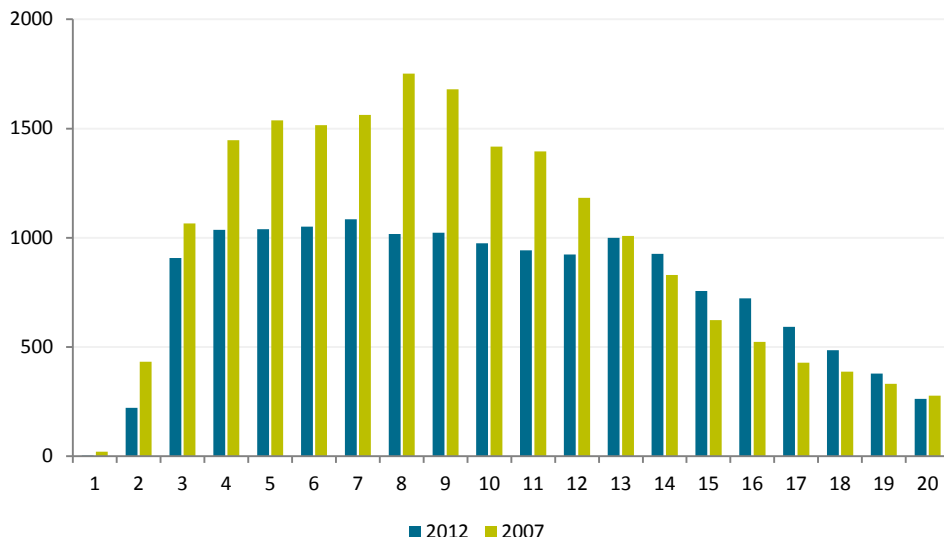
År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nationella	11,7	11,2	11,1	11,3	11,3	11,6	11,9	12,2	12,2	12,6
Validerade	12,3	12,3	12,5	12,7	13	13,1	13	12,9	13,2	13,5

Årsavgiften för ett patent stiger för varje år. Det tar alltså tid innan den nedgång som har inträffat i antalet ansökningar om nya patent från 2000 och framåt får genomslag i form av minskade intäkter från årsavgifter.

Patentens ålderssammansättning har förändrats de senaste fem åren

I diagram 7 redovisar vi ålderssammansättningen för giltiga svenska patent 2007 respektive 2012. Den horisontella skalan på x-axeln visar patentens ålder mellan 1 och 20 år.⁹¹ Skalan på y-axeln motsvarar antalet patent i respektive ålder.

Diagram 7 Ålderssammansättningen på giltiga svenska patent 2007 och 2012

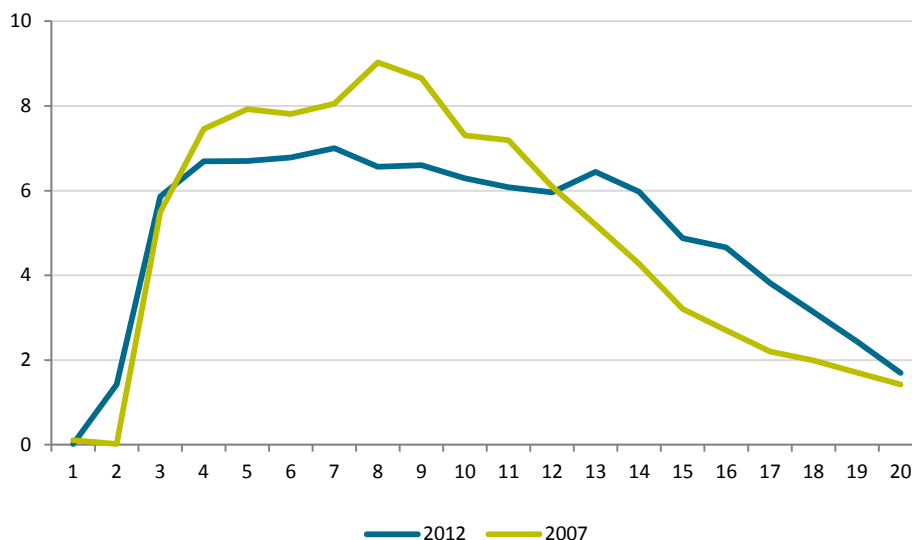

Diagrammet illustrerar att majoriteten av de giltiga svenska patenten finns i ålderssegmentet 4–12 år både 2007 och 2012. År 2012 var det dock relativt sett fler patent som var giltiga efter det fjortonde året jämfört med 2007, då antalet 8 och 9 år gamla patent var flest. Detta indikerar att PRV hade en större andel äldre patent 2012 jämfört med 2007. Antalet giltiga nationella patent uppgick till 19 400 år 2007 och 15 500 år 2012, vilket innebär att de har minskat med 20 procent.

I diagram 8 åskådliggör vi den relativa åldersfördelningen för giltiga patent 2007 respektive 2012. Här framgår att PRV 2012, jämfört med 2007, hade en högre andel patent som var 13–20 år gamla och en lägre andel patent som var 4–10 år. Ur ett finansiellt perspektiv innebär detta att ett genomsnittligt patent 2012 gav en högre årlig intäkt än 2007. Det innebär samtidigt att de framtida intäkterna från årsavgifter i större utsträckning kommer att minska åren efter 2012 jämfört med åren efter 2007.

⁹¹ Horisontellt måste kvarstående livslängd beräknas, som 20 år minus patentets ålder.

Diagram 8 Relativ åldersfördelning för giltiga patent 2007 och 2012

Patentens ålderssammansättning påverkar inkomstutvecklingen

PRV har analyserat hur den nuvarande ålderssammansättningen av giltiga patent i Sverige kommer att påverka myndighetens framtida intäkter. Fram till 2020 beräknas en ökad mängd äldre validerade patent granskade av EPO ge en ökad intäkt. Detta beräknas kompensera för minskade intäkter från nationella patent. Därefter beräknas en svag minskning av patent beslutade av EPO ge minskade intäkter samtidigt som intäkterna från nationella patent stabiliseras på en lägre nivå. Totalt beräknas intäkterna minska med cirka 10 miljoner kronor under dagens nivå, givet en oförändrad avgiftsmodell.

4.3 Koncentrationen till stora utländska patentmyndigheter fortsätter

Stora företag söker sig i allt större omfattning utanför Sverige, framför allt till EPO och de tre stora patentmyndigheterna i USA, Kina och Japan för att ansöka om patent.⁹² Antalet patentärenden som inkommer till den europeiska (EPO) respektive den amerikanska (USPTO) patentmyndigheten ökar, både från Sverige och totalt från hela världen. Antalet årliga svenska ansökningar till USPTO ökade exempelvis från 2 800 ärenden till 4 100 ärenden under perioden 2000–2011. Samtidigt minskade antalet ansökningar om nationellt patent i Sverige. Betydelsen av att ha ett patent på den svenska marknaden har minskat, både för svenska och utländska företag.

⁹² PRV:s årsredovisning 2012.

4.3.1 Storföretagen minskar sin användning av PRV

PRV har tagit fram statistik över antalet nationella patentansökningar från de företag som ansöker om flest patent. Statistiken visar ansökningar per år för perioden 2007–2012 samt för delperioderna 2007–2009 och 2010–2012. Vi har därmed kunnat se hur de stora företagens ansökningar har utvecklats efter 2006 som en fortsättning på den statistik som Patent- och tillväxtutredning presenterade i sitt betänkande. I tabell 8 visar vi antalet ansökningar från PRV:s tio största kunder under perioderna 1998–2000, 2002–2004, 2007–2009 och 2010–2012.⁹³

Tabell 8 Patentansökningar från PRV:s 10 största kunder, årligt snitt under fyra tidsperioder.

År	1998-2000	2002-2004	2007-2009*	2010-2012*
Ericsson	282	Astra Zeneca 150	Scania CV AB 138	Scania CV AB 221
ABB	139	Volvo 91	Sandvik AB 49	Tetra Laval Holding & Finance SA 37
AstraZeneca	130	Scania 72	Telefonaktiebolaget LM Ericsson 44	ABB 31
Volvo	61	Ericsson 63	ABB 36	De Laval Holding AB 30
SCA	58	Sandvik 61	Tetra Laval Holding & Finance SA 35	Atlas Copco 30
Sandvik	56	ABB 51	Atlas Copco 34	GE Healthcare Biosciences AB 29
TeliaSonera	54	Tetra Laval 35	De Laval Holding AB 32	BAE Systems 23
Scania	46	Atlas Copco 35	Milux Holding SA 32	SKF 22
SAAB	38	SCA 34	GE Healthcare Biosciences AB 28	Carebay Euro 22
Tetra Laval	38	SAAB 33	Electrolux 26	Electrolux 21
Totalt	772	625	454	466

*) Stora företag som Ericsson söker patent från olika dotterbolag. I den statistik som PRV tagit fram för perioden 2007–2012 har myndigheten summerat dotterbolagens ansökningar.

Mellan perioden 1998–2000 och perioden 2007–2009 minskade antalet ansökningar från PRV:s tio största kunder från 772 ansökningar per år till 454 ansökningar per år. Det motsvarar en minskning med 40 procent. Det totala antalet ansökningar från de största kunderna ökade något mellan de två sista perioderna.⁹⁴

⁹³ Data för de två första perioderna har hämtats från SOU 2006:80, tabell 9.5. Data för de två sista perioderna har PRV tagit fram på Statskontorets begäran.

⁹⁴ I genomsnitt ansökte PRV:s tio största kunder om 445 patent per år under hela perioden 2007–2012.

Uppgifterna visar att de stora företagens intresse för att söka nationellt patent via PRV har minskat sedan början av 2000-talet. Det finns dock ett undantag från detta, och det är lastbilstillverkaren Scania. Scania är det enda bolag som har ökat sitt snitt av nationella patentansökningar, dessutom kraftigt. Scania stod för nästan 10 procent av samtliga nya nationella patentansökningar under perioden 2010–2012. För alla andra företag har det årliga genomsnittet för nationella ansökningar sjunkit. Tetra Laval, som är det företag som ansökte om näst flest patent under perioden 2010–2012, har ett årligt snitt på antal ansökningar som ligger lägre än snittet för det företag som låg på tionde plats under perioden 1998–2000.

PRV har tappat många stora kunder de senaste 14 åren. Det har också skett stora förändringar mellan vilka företag som finns representerade bland de mest frekventa patentansökandena. Det är bara ABB och Tetra Laval som finns representerade bland de företag som lämnade in flest ansökningar, både under perioden 1998–2000 och under perioden 2010–2012.

Förändringen är en konsekvens av att vissa företag har ändrat sin patentstrategi under perioden, från nationella ansökningar till exempelvis ansökningar i andra länder. Ericsson har till exempel helt upphört att ansöka om nationella svenska patent från 2010 samtidigt som Ericssonkoncernen fortfarande är en stor kund till PRV genom PCT-ansökningar.⁹⁵

4.3.2 Stora användare av PCT-systemet ansöker inte om nationella patent

PRV har också tagit fram uppgifter som visar omfattningen av PCT 1-granskningar, det vill säga nyhetsgranskningar, från de 20 största företagen under åren 2007–2009 och 2010–2012. Denna statistik presenteras i tabell 9. Strukturen är densamma som i tabell 8, med ansökningar visat som årligt genomsnitt per period.

⁹⁵ PRV har tagit fram statistik över de 20 företag som gjorde flest nationella patentansökningar under perioden 2010–2012. Av denna statistik framgår att Ericsson inte lämnade in någon nationell patentansökan under denna period.

Tabell 9 Företag som lämnat flest PTC-ansökningar till PRV

Stora sökanden till PRV för Internationell Nyhetsgranskning PCT	Årligt snitt under perioden 2007–2009	Stora sökanden till PRV för Internationell Nyhetsgranskning PCT	Årligt snitt under perioden 2010–2012
Telefonaktiebolaget L M Ericsson	353	Telefonaktiebolaget L M Ericsson	240
Nokia Corporation	218	Nokia Corporation	238
Scania CV AB	77	Scania CV AB	102
AstraZeneca AB	103	SCA Hygiene Products AB	47
SCA Hygiene Products B	43	GE Healthcare Bio-sciences AB	34
Volvo Lastvagnar	63	SAAB AB	32
GE Healthcare Bio-sciences AB	24	Husqvarna AB	30
SAAB AB	23	Autoliv Development AB	26
Sandvik Intellectual Property AB	41	Volvo Lastvagnar	21
Metso	35	Tetra Laval Holdings & Finance SA	20
Milux Holding SA	37	Metso	19
Atlas Copco	36	AstraZeneca AB	17
Husqvarna AB	22	Milux Holding SA	16
Autoliv Development AB	19	Atlas Copco	16
Tetra Laval Holdings & Finance SA	18	Stora Enso	16
St Jude Medical AB	33	BAE Systems	15
Volvo Construction Equipment	19	Sandvik Intellectual Property AB	13
Stora Enso	12	Volvo Construction Equipment	10
BAE Systems	8	Seco Tools AB	6
Seco Tools AB	16	St Jude Medical AB	2
Summa	1200	Summa	920

Storföretagen utgör PRV:s dominerande kundgrupp inom PCT-ärenden. År 2012 mottog PRV 1 600 PCT 1-ärenden.⁹⁶ Ericsson och Nokia, som är de två största kunderna, svarade för ungefär en tredjedel av antalet ansökningar detta år. Det finns flera exempel på företag som i stor utsträckning köper en PCT-granskning av PRV, men som i liten utsträckning ansöker om nationella patent. Det gäller exempelvis Ericsson, Nokia, AstraZeneca, SCA Hygiene products AB och Husqvarna AB.

⁹⁶ Omfattningen av pct-1 varierade mellan ca 4000 och 3000 ansökningar per år till och med år 2007, för därefter att minska från 2400 st år 2008 till 2000 år 2011. 2012 nådde pct-1 sin hittills lägsta nivå, 1600 ansökningar.

4.3.3 Viktigt att behålla stora företag

För PRV är det viktigt att behålla storföretag som kunder av flera skäl. Storföretagen kommer över tid in med ett antal patentansökningar inom ett visst teknikområde. Utan dessa regelbundna flöden är det svårt att ha en kritisk massa av granskare anställda. Svenska storföretag är vidare verksamma inom olika teknikområden och PRV får bättre förutsättningar att leverera högkvalitativa granskningar om de också får behandla patentansökningar på många områden. Slutligen kan en fortsatt minskning av de stora företagens ansökningar hos PRV långsiktigt påverka myndighetens möjlighet att upprätthålla sin PCT-status därför att storföretagen är just stora kunder. PRV handlade exempelvis sammanlagt 800 nationella patentansökningar och PCT-granskningar per år från sina största kunder Scania, Ericsson och Nokia under perioden 2010–2012.

4.3.4 Många skäl till företagens minskade efterfrågan

PRV efterfrågas alltså allt mindre. I de intervjuer som vi har genomfört har vi ställt frågor om hur olika företags patentstrategier har förändrats och vad som ligger bakom att allt färre företag vänder sig till PRV för att ansöka om nationella patent och PCT-granskningar.

Globaliseringen och dess konsekvenser

Det viktigaste skälet för den minskade efterfrågan på PRV:s tjänster är den ökade internationaliseringen av produktion och handel. Denna globalisering innebär att företagen blir större. Teknikutveckling och regelharmonisering bidrar till att globaliseringen går snabbare. Detta får konsekvenser för patentaktörerna genom att stora patentmyndigheter konkurrerar ut patentmyndigheter i länder där hemmamarknaden är mindre.

I de fall där företagen flyttar utomlands försvinner ofta handläggningen av patent och varumärken från landet. I större företag organiseras ofta kompetensen kring immaterialrätt i en stabsfunktion nära ledningen. Flyttar ledningen följer staben efter, patent- och immaterialrättsexperterna inkluderade. Utländska chefer som rekryteras till svenska företag är vana att gå andra vägar än via PRV för att söka immaterialrättsligt skydd.

Engelska blir det allt mer dominerande språket i näringslivet. En ökande andel företag genomför hela ansökningsförfarandet på engelska eftersom avsikten är att söka skydd på en större marknad än den svenska. PRV:s konkurrensfördel att som enda myndighet kunna ta emot och behandla patentansökningar på svenska har därmed minskat i betydelse.

EPO har konkurrensfördelar framför PRV

EPO är sedan länge en dominerande aktör i Europa som fortsätter att ta marknadsandelar. Det finns kvalitetsfördelar med att ha 4 100 granskare

jämfört med att som PRV ha drygt 100 granskare.⁹⁷ Den europeiska myndigheten har exempelvis större förutsättningar att erbjuda djupa och detaljerade kunskaper inom flera teknikområden. För de flesta företag spelar storleken på ansökningsavgiften mindre roll i och med att den utgör en liten del av totalkostnaden för att skydda immateriella rättigheter. EPO:s högre granskningsavgifter har därmed begränsad påverkan på företagens patentstrategier. I en avvägning mellan pris och kvalitet är kvalitet den enskilt viktigaste faktorn för företagens val av väg till patent.

Även regelverket utvecklas och internationella patentregler harmoniseras kontinuerligt. Samtidigt ökar förtroendet för rättssystemet på marknader utanför Europa. Utvecklingen av regelverket har också lett till liberaliserade språkrav. Londonöverenskommelsen från 2000 lättade väsentligt på kraven för översättning vid nationella valideringar av beviljade EPO-patent.⁹⁸ Vissa av EPO:s medlemsländer ställer numera krav bara på översättning av patentkraven, inte hela patentdokumentet.

Teknikutvecklingen minskar behovet av närhet till myndigheten

Teknikutvecklingen bidrar till att sänka trösklarna för att göra internationella ansökningar. Internationella myndigheters administrativa rutiner har dessutom utvecklats och ansökningar skickas elektroniskt lika gärna till en internationell som till en inhemsk mottagare. Därmed spelar det geografiska avståndet mellan den sökande och den immaterialrättsliga myndigheten mindre roll.

Teknikutvecklingen underlättar även översättningen. Kvaliteten på maskinella översättningsprogram har höjts, vilket gör att ansökningar smidigt kan omvandlas till olika språk.

4.4 Enhetligt patent inom EU kommer att påverka PRV

EU har under lång tid arbetat för att utveckla ett regelverk som ska göra det möjligt att få ett patent som ger enhetligt skydd i alla EU-länder. Målet har varit att göra det möjligt att via en ansökan få ett patent som gäller för hela den gemensamma marknaden. I det här avsnittet beskriver vi vad som kan hända när EU inrättar ett enhetligt patent. Vi beskriver också vilka konse-

⁹⁷ Uppgifterna om antal anställda ingenjörer och granskare vid EPO har hämtats: [http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/513257174ff846dac1257a7e00574cb6/\\$FILE/epo_facts_and_figures_2012_en.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/513257174ff846dac1257a7e00574cb6/$FILE/epo_facts_and_figures_2012_en.pdf). Sida hämtad 2013-06-18.

⁹⁸ Överenskommelsen innebär att länder som inte har franska, tyska eller engelska som officiellt språk kan avstå från att kräva översättning av hela patentdokumentet, om det finns på ett av de tre officiella språken. Sverige, Danmark, Finland, Kroatien, Nederländerna och Ungern kräver översättning av patentkraven när patent beviljas av EPO valideras. Se bl.a. SOU 2012:19, s 69 ff.

kvenser det kan få för PRV:s avgiftsintäkter om patentet blir en succé eller alternativt inte uppfattas som attraktivt.

4.4.1 Vad kan hända när EU inrättar ett enhetligt patent för den europeiska marknaden?

Tanken med enhetligt patent är att den som har fått ett europeiskt patent meddelat av EPO inom viss tid ska kunna begära ett enhetligt skydd som gäller i alla de samverkande staterna. Jämfört med dagens system är förväntningarna höga på att införandet av ett enhetligt patent ska bidra till att minska företagets kostnader för immaterialrättsligt skydd. Med ett enhetligt patent för alla, eller merparten av EU:s medlemsstater, kan företagets översättnings- och ansökningskostnader minska.

Företag kommer även fortsättningsvis att kunna välja att validera patent i enskilda länder. Oavsett om de begär enhetligt skydd eller validering enligt nuvarande modell kommer den nya domstolen, UPC, att efter hand få exklusiv domsrätt för europeiska patent. Möjligheten att ansöka om nationellt patent i enskilda länder kommer att kvarstå och det blir bara för dessa patent som nationella domstolar behåller domsrätt.

Utmaningar för att systemet ska få genomslag

Om patentet med enhetlig verkan får stort genomslag kan systemet för patent i Europa utvecklas på samma sätt som varumärken och design, det vill säga den europeiska och gemensamma vägen blir den dominerande.

För att det ska bli så, måste avgifterna vara tillräckligt låga och systemet tillräckligt attraktivt för en bred grupp användare. Företag gör strategiska bedömningar av skyddsform, omfattning och pris. Beroende på företagets resurs- och konkurrenssituation kommer kostnaden för att få och upprätthålla ett enhetligt patent att jämföras med kostnaden för att ansöka om skydd i ett mindre antal EU-länder. Vidare måste det rättsliga systemet uppfattas som tillförlitligt och attraktivt i kostnadshänseende för att systemet ska få ett ordentligt genomslag. Om sökandena inte vill ge den nya domstolen domsrätt, till exempel för att den av någon anledning inte vinner tilltro, kommer inget annat alternativ att finnas än att söka nationella patent.

Avgiftsintäkter ska delas mellan länderna

Tanken är att de totala intäkterna från årsavgifter för ett patent med enhetligt skydd ska delas mellan de länder som ingår i samarbetet. Än så länge har varken avgiftsnivåer eller principer för fördelning av inkomsterna mellan länderna beslutats. Europaparlamentet och Europeiska unionens råd har fattat ett principbeslut om att avgifterna ska sättas lågt så att systemet ska bli attraktivt, att inga länder ska drabbas av avgiftsbortfall samt att länder som i

dag har små inkomster från patent ska få ökade inkomster.⁹⁹ Detta kräver sannolikt att antalet patent som genererar intäkter ökar jämfört med i dag.

EPO ska vidare få behålla en tillräckligt stor andel av avgifterna till att täcka kostnaderna för att administrera systemet. Resterande medel ska fördelas mellan medlemsstaterna enligt rättvisande, opartiska och relevanta kriterier som till exempel nivån på ländernas patentaktiviteter och storleken på respektive lands marknad.¹⁰⁰

Storleken på årsavgifterna ska enligt principbeslutet dessutom återspegla dagens kostnader för att ha ett patent i ett antal europeiska länder. Det är dock oklart hur många.

Osäkerhet kring införandet av en ny domstolsprövning

Att etablera en förutsebar domstolspraxis tar tid. Ett prövningssystem via en helt ny domstol innebär ett osäkerhetsmoment för företagen, eftersom erfarenheter av tidigare utfall av rättslig prövning saknas. Om ett patent med enhetlig verkan ifrågasätts i domstol och ogiltigförklaras, faller skyddsrätten i alla medlemsländer. Ur företagens perspektiv ökar alltså riskerna med ett enhetligt patent och de tvingas göra noggranna avvägningar mellan geografiskt skyddsbehov och vilka kostnader de är beredda att ta för att skydda sig i ett antal länder.

För att undvika osäkerhet om hur den rättsliga prövningen kommer att fungera har kommissionen lagt fram förslag om en övergångslösning för tvister. Under de första sju åren kommer en målsägare att kunna välja om en patentlyvist ska prövas i nationell domstol eller i den nya domstolen. Troligtvis förlängs fristen med ytterligare sju år. Dessutom gäller att en patenthavare under den sjuåriga övergångsperioden ska kunna underrätta EPO om att UPC inte ska ha exklusiv domsrätt. En sådan underrättelse, kallad ”opt-out”, kan lämnas så länge ingen talan om patentet har väckts hos UPC.¹⁰¹

4.4.2 Konsekvenser för PRV:s avgiftsintäkter om UPP blir attraktivt

Om ett patent med enhetlig verkan realiserar och systemet blir attraktivt för företag, kommer PRV:s intäkter från alla former av patent, såväl nationella som europeiska, sannolikt att minska.

⁹⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1257/2012 av den 17 December 2012 om genomförande av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt skydd, L 361/1. Här behandlas principerna för fördelningen av årliga avgifter i punkterna 19-21.

¹⁰⁰ Ibid, p 21.

¹⁰¹ Europeisk unionens råd, 2013-01-11, *Agreement on a Unified Patent Court*, st16351/12, Avdelning IV (Art 83).

Intäkter från avgifter för att validera patent kommer att minska

PRV:s intäkter från avgifter som tas ut för att validera europeiska patent uppgick till 22 miljoner kronor 2012. Det motsvarade 10 procent av de samlade patentintäkterna. Denna intäktskälla kommer att minska när det enhetliga patentsystemet införs. Omfattningen av intäktsminskningen kommer dock att avgöras av i vilken utsträckning företag väljer ett enhetligt patent i stället för att validera ett Europapatent i Sverige. PRV har i dag i endast mindre kostnader för att validera patent, vilket innebär att en intäktsminskning får stor konsekvens för PRV:s samlade finansiering av patentverksamheten.

Intäkter från årsavgifter från validerade patent ersätts av årsavgifter för enhetliga patent

År 2012 kunde PRV tillgodogöra sig 110 miljoner kronor i årsavgifter från validerade patent, det vill säga patent som har granskats av EPO. Det motsvarade cirka 50 procent av myndighetens samlade patentintäkter det året. Denna intäktskälla kan förväntas minska när det enhetliga patentsystemet införs. I och med att PRV i princip inte har några handläggningskostnader knutna till dessa intäkter slår därför en sådan intäktsminskning hårt mot myndighetens möjligheter att finansiera den samlade patentverksamheten.

PRV:s intäkter från validerade patent kommer till viss del att ersättas av årsavgifter från enhetliga patent. Intäkterna blir sannolikt mindre än de nuvarande intäkterna från validerade patent, enligt bedömningar av både PRV och andra som vi har intervjuat. Sveriges intäkter från det enhetliga patentsystemet kommer att bestämmas dels av de villkor som ska gälla för fördelningen av avgiftsintäkterna mellan de olika länder som ingår i samarbetet, dels av storleken på de totala avgiftsintäkterna från det gemensamma patentsystemet. Det är i nuläget svårt att bedöma hur omfattande intäktsminskningen blir. Nedan redovisar vi hur ett införande av ett enhetligt patent kan komma att påverka PRV.

Intäkter från nationella patent kommer sannolikt att minska

Den nationella patentvägen påverkas inte i formell mening av att ett enhetligt patentskydd införs. Om avgifterna för det enhetliga patentskyddet hålls nere och en fungerande rättsordning utformas är det dock rimligt att anta att efterfrågan på nationella patent i Sverige kommer att minska, i synnerhet från de större patentaktörerna.

Som framgått av avsnitt 3.4 finansieras handläggningen av nationella patentärenden i dag till hälften av de intäkter PRV får från årsavgifter för validerade patent. När intäkterna minskar från de patent som har granskats av EPO blir konsekvensen, med utgångspunkt i PRV:s nuvarande finansieringsmodell, att avgifterna för nationella patent måste höjas för att myndighetens kostnader ska kunna täckas. En sådan utveckling kan i sig leda till att efterfrågan på att nationella patent i Sverige minskar.

En minskad efterfrågan på nationella patent kommer även att föra med sig sjunkande arbetsmängd för PRV. Myndighetens kompetens och kvalitet riskerar då att drabbas med ytterligare förlust av kunder som följd.

Det blir svårt att finansiera PCT-granskningar framöver

För närvarande finansieras PRV:s PCT-verksamhet till stor del av de intäkter som myndigheten får från årsavgifter för validerade patent. Om dessa intäkter minskar kommer myndigheten att få svårt att finansiera PCT-verksamheten. Vi har uppskattat att kostnaderna för PCT-verksamheten överstiger de intäkter som PRV får in genom avgifter med knappt 60 miljoner kronor. Den svenska regeringen har inte mandat att besluta om nivån på de avgifter som tas ut för PCT-ansökningar. Avgiftsnivån ska vara harmoniserad mot övriga europeiska PCT-myndigheter. Givet PRV:s nuvarande finansieringsmodell betyder ett bortfall av intäkter från validerade patent att PCT-granskningarna i stället måste finansieras via höjda avgifter för nationella patent.

4.4.3 Konsekvenser om UPP uppfattas som osäkert och dyrt

Om avgifterna för det enhetliga patentet blir höga kommer det nya systemet i första hand att attrahera företag som har behov av ett patentskydd i många eller samtliga europeiska länder. Det gäller exempelvis läkemedelsbranschen. De företag som i dag nöjer sig med att validera patent granskade av EPO i några få länder kommer sannolikt att fortsätta med det om avgifterna för det enhetliga patentskyddet blir för höga.

Den nya patentdomstolen ska pröva tvister som rör både validerade europeiska patent och enhetliga patent. Men om domstolen inte får ett tillräckligt stort förtroende hos patentinnehavarna kan det få till följd att efterfrågan på nationella patent ökar jämfört med i dag. Detta skulle öka PRV:s intäkter från årsavgifter från nationella patent, men samtidigt också öka myndighetens handläggningskostnader. De avgifter som PRV tar ut för en nationell ansökan täcker bara i genomsnitt 25 procent av myndighetens kostnader för att handlägga den.

På sikt är det rimligt att anta att både avgifter och domstolssystem kommer att utformas så att det enhetliga patentsystemet blir attraktivt. Om så inte blir fallet, blir konsekvensen av allt reformarbete att patentsystemet i Europa fungerar sämre i och med att förutsättningarna för att validera ett Europapatent försämrats.

4.4.4 Scenario för finansiella konsekvenser av ett patent med enhetlig verkan inom EU

Som vi har visat kan ett patent med enhetlig verkan inom EU få stora effekter på PRV:s avgiftsintäkter och i förlängningen på myndighetens möjligheter att upprätthålla en verksamhet av nuvarande storlek. I och med att

huvuddelen av PRV:s intäkter kommer från årsavgifter från patent som beviljats upp till 20 år tillbaka i tiden kommer intäktsminskningen dock att ske gradvis.

Om vi antar att det enhetliga patentsystemet börjar tillämpas om 2–4 år kommer PRV:s finansiering att börja påverkas någon gång under perioden 2015–2017. Den omedelbara effekten av ett införande blir att PRV förlorar inkomster i form av meddelandeavgifter från validerade europeiska patent. År 2012 uppgick dessa inkomster till 22 miljoner kronor. Antar vi att hälften av dem som i dag väljer att validera ett europeiskt patent omedelbart går över till det nya patentskyddet kommer PRV:s intäkter att minska med 11 miljoner kronor.¹⁰² I och med att PRV inte har några egentliga kostnader för att validera patent kommer myndighetens ekonomiska resultat att minska i motsvarande mån.

PRV:s intäkter i form av årsavgifter från validerade patent uppgick till 110 miljoner kronor 2012. Myndigheten kommer att få behålla intäkterna från årsavgifter från redan beviljade patent under deras återstående livstid. I och med att den genomsnittliga livstiden för ett validerat patent är drygt 13 år kan man anta att huvuddelen av de nuvarande årsinkomsterna från validerade patent har fasats ut någon gång under perioden 2028–2030, förutsatt att det enhetliga patentet uppfattas som attraktivt. Parallellt med att dessa intäkter minskar kommer PRV:s intäkter från de årsavgifter som tas ut för enhetliga patent i Europa att gradvis stiga. Som redovisats ovan råder stor osäkerhet om hur omfattande dessa intäkter kan bli. Sannolikt kommer dock intäkterna att minska jämfört med de intäkter som PRV får från de validerade patent som upphör. Skulle det enhetliga patentet uppfattas som mycket attraktivt och därigenom kraftigt öka antalet patent i Europa kan de samlade intäkterna från giltiga patent teoretiskt sett även öka.

Det är rimligt att anta att företagen kommer att vara avvaktande till det nya systemet under några år innan de är säkra på att det fungerar. Man kan vidare anta att efterfrågan på nationella och validerade europeiska patent därmed inte kommer att ändras väsentligt direkt när systemet införs.

EPO kommer att få en allt mer dominerande ställning som patentmyndighet om det enhetliga patentsystemet införs. Om myndigheten lyckas hantera den ökade arbetsmängden, erbjuda god kvalitet och hålla rimligt korta handläggningstider kommer EPO sannolikt att bli en allt svårare konkurrent till PRV.

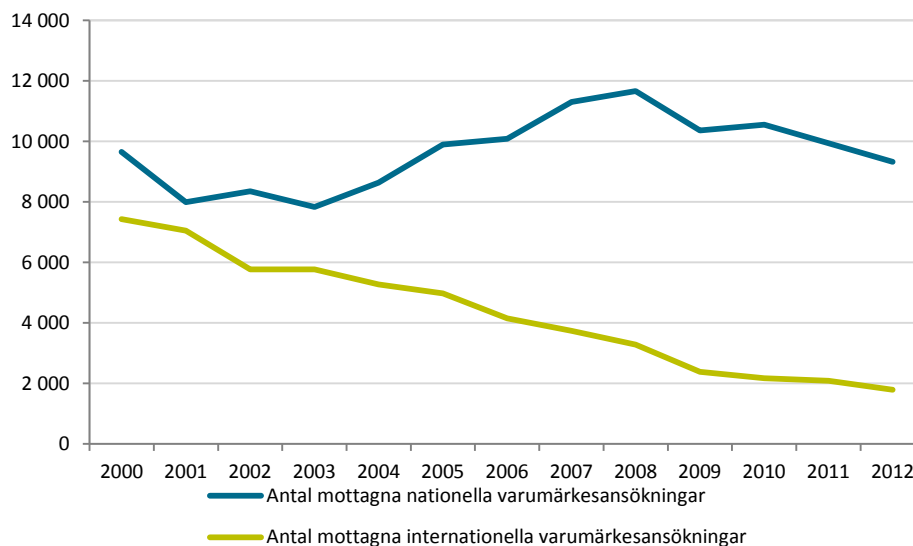
4.5 Minskad efterfrågan även på svenskt varumärkesskydd

Statskontoret har analyserat hur volymen av PRV:s handläggning av varumärkesskydd har utvecklats under perioden 2000–2012. Vi har i detta av-

¹⁰² Antagandet bygger på ett scenario som PRV redovisat.

seende gjort en uppdelning mellan nationella varumärkesansökningar och internationella varumärkesansökningar enligt Madridprotokollet. Av diagram 9 framgår att det totala antalet varumärkesansökningar har minskat från 17 000 ärenden år 2000 till 11 000 ärenden år 2012. Det motsvarar en minskning med 35 procent.

Diagram 9 Antal mottagna nationella respektive internationella varumärkesansökningar vid PRV 2000–2012

Källa: PRV.

4.5.1 Antalet internationella varumärkesansökningar har minskat kraftigt

Antalet nationella varumärkesansökningar till PRV 2012 ligger på ungefär samma nivå som 2000, det vill säga cirka 10 000. Antalet internationella varumärkesansökningar, så kallade Madridärenden, har dock minskat kontinuerligt sedan 1996. Det förklaras av att det 1996 blev möjligt att skaffa sig en internationell registrering inom Madridsystemet via en ansökan om gemenskapsvarumärke hos EU:s varumärkesmyndighet OHIM. Mellan åren 2000 och 2012 minskade de internationella varumärkesansökningarna från 7 400 till 1 800 ärenden.

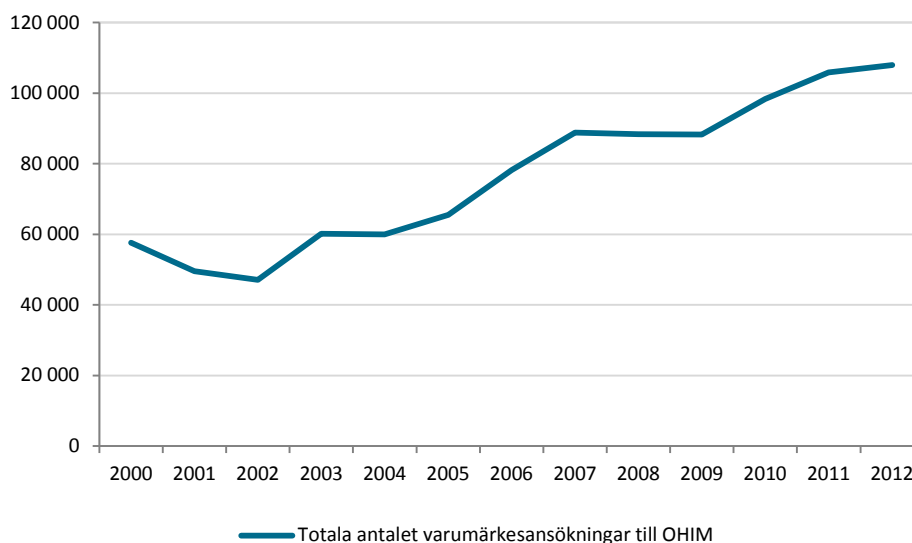
Varumärkesskydd måste förnyas vart tionde år för att fortsätta att gälla. Hur många förnyelseärenden som inkommer till PRV varje år beror därmed på åldern på de befintliga skydden. Under perioden 2000–2012 har antalet förnyelseärenden varierat mellan 5 000 och 10 000 per år. Orsaken till variationen beror dels på att ovanligt många skyddsätter beviljades åren efter det att PRV:s varumärkesavdelning hade flyttats till Söderhamn, dels på konjunkturens svängningar. Det krävs en liten resursinsats från PRV att granska och fatta beslut i ett förnyelseärende.

4.5.2 Ökad efterfrågan på varumärkesskydd via OHIM

Under perioden 2000–2012 har antalet svenska ansökningar till OHIM ökat från 1 100 ansökningar till 2 300 ansökningar. Det motsvarar en ökning med 64 procent. Enligt uppgifter från PRV är det främst mindre företag som har Sverige som sin huvudsakliga marknad och som vänder sig till PRV för att ansöka om nationellt varumärkesskydd.

I diagram 10 redovisas det totala antalet ansökningar om gemenskapsvarumärke som kommit in till OHIM under perioden 2000–2012. Vi kan se att antalet ansökningar har ökat kontinuerligt sedan 2002.

Diagram 10 Antal ansökningar om gemenskapsvarumärke via OHIM 2000–2012

Källa: OHIM:s hemsida, <http://oami.europa.eu>, 2013-05-21.

4.5.3 Skillnader i handläggningen mellan PRV och OHIM

Det regelverk som Sverige tillämpar för att handlägga en ansökan om varumärkesskydd skiljer sig från det regelverk som OHIM och många andra nationella varumärkesmyndigheter tillämpar. Detta medför bland annat att granskningen utförs på olika sätt och att skyddet kan bli olika starkt. PRV menar att det finns flera fördelar för en sökande att välja ett svenskt varumärkesskydd framför ett europeiskt.

Sverige tillämpar ett regelverk som innefattar en officialprövning, det vill säga att handläggningen består av ett moment där varumärket prövas mot äldre varumärkes- och firmaregistreringar. Om ett varumärke är identiskt eller förväxlingsbart med ett befintligt kännetecken meddelar PRV kunden att det finns hinder för att registrera ansökan. OHIM gör normalt en mer begränsad granskning av en ansökan mot befintliga varumärken. Den senare

typen av granskning medför att varumärkesrätten i större utsträckning avgörs i efterhand genom domstolsprövning.

Den granskning som PRV gör, och som även tillämpas av ytterligare några länder i Europa, är mer tidskrävande och kostsam än OHIM:s granskning. Fördelen med den svenska handlägningsprocessen är att den ökar sannolikheten för att varumärket håller för rättslig prövning.

Det finns enligt PRV även andra skäl att välja en nationell väg för skydd av ett varumärke. Det är billigare för sökanden att söka via PRV än via OHIM. Avgiften för att ansöka om ett varumärke uppgår till 2 300 kronor hos PRV och till 9 000 kronor hos OHIM.¹⁰³ Att vända sig till OHIM kräver goda språkkunskaper och kompetens att förstå juridiska texter på främmande språk. Ansökningen kan visserligen göras på svenska, men den påföljande korrespondensen måste skötas på något av OHIM:s fem handlägnings-språk. PRV menar därför att det kan vara en fördel att välja ett nationellt varumärkesskydd som ett första steg. OHIM ger varumärkesskydd i hela EU, men om det finns ett hinder i ett land faller hela skydds-rätten.

4.6 Förändringar för varumärken att vänta inom EU

EU-kommissionen har initierat en översyn av rättsakterna om varumärken. I mars 2013 offentliggjorde kommissionen ett förslag till förändringar i varumärkesdirektivet och förordningen till detta. Syftet med förslaget är att främja innovation och ekonomisk tillväxt genom att harmonisera systemen för varumärkesregistrering inom EU. Syftet med en sådan reformering är att göra systemen mer tillgängliga och ändamålsenliga för företagen. Det man vill uppnå är lägre kostnader, kortare leveranstider samt bättre förutsebarhet och rättssäkerhet.¹⁰⁴ Bland annat föreslås att avgifterna till OHIM ska sänkas.¹⁰⁵

4.6.1 Nytt varumärkesdirektiv införs tidigast 2015

Ett arbete mellan EU-kommissionen och EU:s medlemsländer har inletts för att nå fram till ett slutligt förslag om varumärkesdirektivet med målet att det ska läggas fram till EU:s Ministerråd och EU-parlamentet under våren 2014. Därefter ska direktivändringarna genomföras enligt Kommissionens plan under åren 2015 och 2016.¹⁰⁶

Om direktivändringarna genomförs enligt nuvarande förslag måste Sverige anpassa sig till den bedömningsmodell som OHIM tillämpar. Det innebär att

¹⁰³ <http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/CTM/feesPayment/feesPayment.en.do> 2013-05-15

¹⁰⁴ Europeiska kommissionen, *Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillnärmningen av medlemsländernas varumärkeslagar*, 2013/0089 (COD), s. 3

¹⁰⁵ [http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-291_en.htm?locale=en#PR_metaPressRelease_bottom)

[291_en.htm?locale=en#PR_metaPressRelease_bottom](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-291_en.htm?locale=en#PR_metaPressRelease_bottom). Sida hämtad 2013-05-22.

¹⁰⁶ Ibid.

PRV måste frånga officialprövningen och i stället i huvudsak genomföra formella granskningar av varumärkesansökningar. Frågan om huruvida en varumärkesregistrering är giltig kommer därmed i större utsträckning att avgöras i domstol. I praktiken innebär det att relativa hinder kommer att prövas av allmän domstol i stället för PRV.

Enligt PRV:s bedömning kommer det att ta tid att förhandla om förslaget. Myndigheten tror heller inte att direktivet kommer att genomföras i sin helhet. I nuläget har PRV svårt att bedöma vilka delar som kommer att genomföras eller eventuellt avvisas. PRV har också i sitt remissvar över förslaget till förändrat direktiv riktat kritik mot bland annat EU-kommissionens konsekvensanalys av förslaget.

4.6.2 Varumärkesdirektivet kommer att påverka PRV

Den statistik som vi har redovisat över utvecklingen inom varumärkesområdet visar att antalet varumärkesärenden som inkommer till PRV har varit relativt stabil de senaste åren. Så länge inga externa händelser inträffar har myndigheten sannolikt relativt stabila förutsättningar att planera för varumärkesverksamheten den närmaste tiden.

Förslaget till nytt varumärkesdirektiv kan dock, om det genomförs enligt det förslag som har lagts fram, få betydande konsekvenser för PRV på detta område. Om OHIM:s avgifter sänks kan det locka fler företag att vända sig dit i stället för till PRV. Om officialprövning inte längre ska tillämpas får det som konsekvens att handläggningstiden för varumärkesärenden totalt kommer att minska. I ungefär hälften av de nationella varumärkesärenden som PRV handlägger krävs det att PRV begär in kompletterande information kopplad till myndighetens officialprövning. Utan krav på sådan granskning skulle myndigheten kunna fatta beslut direkt i sådana ärenden. Antar man att det tar lika stora resurser i anspråk att begära in kompletterande information som att fatta beslut i ett ärende där ett sådant förfarande inte krävs kan man anta att ett slopande av officialprövning skulle leda till att den totala handläggningstiden för nationella varumärkesärenden minskar med upp till en tredjedel, det vill säga med upp till 33 procent. Detta skulle i sin tur innebära att PRV:s direkta handläggningskostnader för nationella varumärkesärenden totalt minskar i motsvarande grad.

Målet om full kostnadstäckning innebär att avgifterna för varumärkesärenden måste anpassas till den lägre kostnadsnivå som en slopad officialprövning innebär, vilket får som konsekvens att PRV:s intäkter också minskar. Samtidigt är det, enligt uppgift från PRV, rimligt att anta att antalet invändningsärenden till PRV kan komma att öka, vilket innebär en kostnadsökning. Ingen avgift tas för sådana ärenden i dag. Den ekonomiska konsekvensen av ett beslut om att officialprövning inte längre ska göras, givet målet om full kostnadstäckning, kan i grova drag uppskattas till att PRV:s kostnader och intäkter för varumärkesverksamheten minskar med 10 miljo-

ner kronor, vilket motsvarar 18 procent av de samlade intäkterna från varumärkesverksamheten 2012.¹⁰⁷

Ett genomförande av varumärkesdirektivet kan således resultera i att omfattningen av PRV:s varumärkesverksamhet minskar. Detta innebär att myndighetens gemensamma kostnader relativt sett ökar i förhållande till myndighetens direkta handläggningskostnader.

4.7 Kvalitet och god service viktigt framöver

I det serviceåtagande som PRV har formulerat utifrån kravet i regleringsbrevet finns det mål angivna för myndighetens handläggning. Det övergripande målet är att hålla korta leveranstider med hög process- och granskningskvalitet.

En uppföljning av dessa mål, kompletterad med kundundersökningar, genomförs regelbundet. Myndighetens förmåga att leva upp till kundernas förväntningar på god och snabb service är faktorer som kan ha betydelse för den framtida efterfrågan på myndighetens tjänster inom patentskydd och varumärkesskydd.

4.7.1 Relativt hög måluppfyllelse i patentverksamheten

PRV bedömer att man i sin patentverksamhet har korta leveranstider jämfört med många andra patentmyndigheter, till exempel EPO. Nyhetsgranskningen görs i databaser som uppdateras med 5–6 månaders mellanrum och en granskning kan oftast inte påbörjas innan databaserna har uppdaterats. Detta innebär att PRV måste utföra granskningsarbetet inom snäva tidsramar för att kunna nå de mål som satts för myndighetens leveranstider.

År 2012 leverades 89 procent av alla de patentärenden som inkom till PRV inom uppsatta tidsramar. Att myndigheten inte når högre måluppfyllelse för sin patentverksamhet förklaras, enligt PRV, av ojämn ärendebelastning över tid och ojämna personalresurser mellan teknikområden.

4.7.2 Låg måluppfyllelse i varumärkesverksamheten

Varumärkesverksamhetens mål när det gäller leveranstider är uppdelade på nationella varumärkesansökningar, internationella varumärkesansökningar och invändningsärenden. Därtill finns också interna servicemål för samtliga varumärkesärenden.

¹⁰⁷ Intäkterna från nationella varumärkesärenden uppgick till 39 miljoner kronor total 2012. En minskad handläggningstid med motsvarande 33 procent skulle, givet målet om full kostnadstäckning, innebära en minskad kostnad på motsvarande 13 miljoner kronor. Väger man in ökade kostnader för invändningsärenden kan konsekvensen av slopad officialprövning uppskattas till en total minskning av kostnader och intäkter för verksamheten på motsvarande 10 miljoner kronor.

År 2012 fick myndigheten in totalt 9 900 nyansökningar av nationella varumärken. Av dessa avgjordes endast 5 procent inom utlovad leveranstid. Motsvarande måluppfyllelse 2011 var 32 procent, respektive 28 procent för 2010. Den låga måluppfyllelsen 2012 resulterade i att handläggningen uppgick till 12 veckor i stället för 8 veckor som utlovats i serviceåtagandet.

Den låga måluppfyllelsen förklaras delvis av att en ny varumärkeslag började gälla 2011. Lagändringen gjorde det möjligt att ansöka om hävning av varumärken som inte längre används. Den medförde också en ny hantering som innebär att ärenden kan få partiell registrering respektive partiellt avslag. För handläggarna på design- och varumärkesavdelningen har lagen inneburit att handläggningsprocessen har blivit mer omfattande och tidskrävande för myndigheten. Enligt uppgift från PRV tar det cirka 12–14 timmar att handlägga ett ärende om hävning. Under 2012 var måluppfyllelsen för denna ärendetyp endast 35 procent. Det betyder att mer än två tredjedelar av antalet invändningsärenden inte avgjordes inom utlovad tidsfrist.

4.7.3 Gott betyg för handläggningskvaliteten

Förutom att hålla korta leveranstider har PRV som mål att hålla hög process- och granskningskvalitet. Myndigheten har kvalitetscertifierat hela sin verksamhet genom ISO 9001.

PRV:s patentavdelning gör vartannat år en kundmätning i form av ett så kallat nöjd kund-index (NKI) som utförs av Statistiska centralbyrån (SCB).¹⁰⁸ Resultaten för mätningarna har varierat mellan 62 och 69 enheter mellan åren 2005 och 2012, vilket innebär väl godkända resultat.¹⁰⁹ PRV hade sitt lägsta NKI-resultat 2010 och sitt högsta 2012.

Det jämförelsevis låga resultatet 2010 kan förklaras av att myndigheten efter 2008 års finanskris prioriterade att minska myndighetens kostnader. Resultatet fick PRV att börja arbeta mer systematiskt med uppföljning av patentverksamheten. Detta arbete har enligt uppgift resulterat i att kunderna numera är mer nöjda med PRV:s verksamhet.

NKI-mätningen från 2012 visar att kunderna har högt förtroende för PRV och är nöjda med avdelningens kundtjänst och patentsupport. Myndigheten fick också bra värden för sin tillgänglighet, sina e-tjänster och sin behandling av mottagna PCT-ärenden. Sämst värden fick myndigheten för sin handläggning av nationella patentansökningar och nyhetsgranskningar (PCT fas 1), även om dessa tjänster fick godkända betyg i mätningen.

¹⁰⁸ PRV genomför sedan 2004 NKI-mätningar i SCB:s regi. NKI står för Nöjd-kund-index och är ett sammanfattande mått på en verksamhet sedd utifrån kundernas perspektiv, och ger en bild av verksamhetens helhetsbetyg

¹⁰⁹ Enligt uppgift från SCB är index-värden över 55 enheter väl godkända resultat, och värden över 75 enheter mycket väl godkända resultat.

Design- och varumärkesavdelningen har slutat att göra NKI-undersökningar. Förklaringen är att det blev för dyrt. I stället gör avdelningen egna undersökningar som, enligt PRV:s egen bedömning, visar godkända resultat.

5 Statskontorets slutsatser och förslag

Statskontoret har i de tidigare kapitlen beskrivit och analyserat Patent- och registreringsverkets (PRV) verksamhet och ekonomi samt förklaringar till det uppkomna ekonomiska underskottet i verksamheten. Vi har också analyserat de utmaningar och omvärldsförändringar som PRV står inför i syfte att kunna bedöma hållbarheten i den nuvarande finansieringsmodellen. I våra slutsatser och förslag om finansieringsmodellen och dess hållbarhet över tid tar vi utgångspunkt i de kriterier som regeringen och riksdagen har ställt upp för när specialdestination av offentligt rättsliga avgifter är lämpligt.

5.1 PRV uppfyller inte villkoren för specialdestination

Den modell som har valts för att finansiera PRV:s verksamhet uppfyller inte de villkor som regeringen och riksdagen har satt upp för när specialdestination av belastande avgifter ska kunna tillämpas. Grundläggande kriterier om att verksamhetens omfattning ska styras av efterfrågan och kravet på att intäkter, kostnader och resultat ska redovisas i myndighetens årsredovisning uppfylls visserligen. Det övergripande syftet med specialdestination är dock inte uppfyllt, det vill säga att finansieringsformen ska leda till att verksamheten kan bedrivas effektivare och utvecklas på ett mer ändamålsenligt sätt än vid anslagsfinansiering.

5.1.1 Svagt samband mellan kostnader och intäkter

När volymen på en avgiftsfinansierad verksamhet ökar får detta i idealfallet ett direkt genomslag på myndighetens intäkter, till skillnad från vid anslagsfinansiering. Avgiftsfinansiering kan därmed ge goda förutsättningar för en direkt anpassning av verksamheten och en effektiv styrning.

Det effektivitetskriterium som gäller för när specialdestination ska kunna tillämpas förutsätter dock att det finns ett starkt samband mellan myndighetens avgiftsintäkter och den verksamhet som bedrivs. Statskontoret konstaterar att snarare det motsatta gäller för PRV. Det tydligaste exemplet på att sambandet mellan PRV:s kostnader och intäkter är svagt är att 60 procent av de intäkter som finansierar patentverksamheten kommer från patent som det europeiska patentverket EPO har granskat. PRV får i det här fallet alltså intäkter för prestationer som i huvudsak någon annan har utfört och haft kostnader för.

Vidare krävs också ett tidsmässigt starkt samband mellan när kostnaderna uppstår och när myndigheten kan tillgodoräkna sig intäkterna för de utförda prestationerna. Dessa förutsättningar är inte heller uppfyllda för PRV:s verksamhet.

Den avgiftsmodell som tillämpas för patent bygger på låga ansökningsavgifter och årsavgifter som stiger med tiden som ett patent är giltigt, det vill säga upp till 20 år. Detta innebär att huvuddelen av de intäkter som ett patent genererar tillfaller PRV långt efter det att kostnaderna för myndighetens handläggning uppstod.

En förklaring till att sambandet mellan kostnader och intäkter är svagt är att kostnadstäckningsgraden för granskningsverksamheten uppgår till mellan 24 och 27 procent.¹¹⁰ En ökad efterfrågan på patentgranskningar innebär att PRV:s handläggningskostnader ökar avsevärt mycket mer än vad myndighetens intäkter ökar.

På motsvarande sätt behöver en intäktsminskning inte resultera i en kostnadsminskning. Det svaga sambandet mellan PRV:s intäkter och kostnader bidrog starkt till att det ekonomiska resultatet åren 2008–2009 blev minus 120 miljoner kronor. Finanskrisen som inleddes hösten 2008 fick som effekt att PRV inte kunde tillgodoräkna sig intäkter från årsavgifter i den utsträckning som var förväntad eftersom företag valde att släppa sina patenträttigheter för att minska sina kostnader. Eftersom de patent som upphörde hade granskats av EPO, eller av PRV flera år tidigare, fick bortfallet av dessa intäkter ingen direkt effekt på myndighetens kostnader. Kostnaderna var i stort desamma, trots intäktsminskningen.

Även för varumärkes- och designskydd tillämpas en avgiftsmodell som innebär att myndighetens handläggningskostnader finansieras i efterhand. De avgifter som PRV tar ut vid en ny ansökan och vid en förnyelse av ett befintligt varumärke är lika höga, trots att PRV har mycket lägre kostnader för att handlägga ett förnyelseärende. Sambandet mellan kostnaderna för verksamheten och de intäkter som PRV får förfoga över försvagas ytterligare av att intäkterna från förnyelseärenden varierar mellan olika år. Variationen är en följd av att oproportionellt många beslut om nya varumärken har fattas under vissa år då myndigheten har satsat på att minska sin ärendebalans.

¹¹⁰ En PCT-ansökan kostade i genomsnitt 85 500 kronor att handlägga 2012. Den genomsnittliga intäkten per ansökan uppgick till 23 500 kronor. En nationell patentansökan kostade 64 000 kronor att handlägga 2012. I genomsnitt genererar en sådan ansökan en intäkt på 16 000 kronor under patentets livstid. Avgiften som tas ut direkt för att få en ansökning granskad uppgår till 3 000 kronor.

5.1.2 Sambandet har också blivit svagare

Sambandet mellan PRV:s intäkter och kostnader för patentverksamheten har också blivit svagare. En förklaring är att en allt större andel av PRV:s intäkter kommer från årsavgifter. Det beror på att regeringen har höjt årsavgifterna vid flera tillfällen sedan 2000 och samtidigt sänkt ansökningsavgifterna för patent.

En annan förklaring till det allt svagare sambandet mellan intäkter och kostnader är att PRV granskar en allt mindre andel av de nya patent som blir giltiga i Sverige. I början av 2000-talet granskade PRV en femtedel av alla nya patent som blev giltiga i Sverige. De senaste åren har PRV granskat en tiondel av dem. Övriga patent granskas av EPO. Detta innebär att intäkter från patent som EPO har granskat har kommit att finansiera en allt större andel av PRV:s verksamhet.

5.2 Svårt att finansiera PRV:s nuvarande verksamhet på sikt

Statskontoret bedömer att PRV:s intäkter kommer att minska ytterligare på några års sikt. Myndigheten kommer att få svårt att minska sina kostnader i motsvarande utsträckning med bibehållen kvalitet och inriktning på verksamheten. I första hand är det de stora företagens minskade benägenhet att vända sig till PRV för patentgranskningar och EU:s införande av ett enhetligt patent som kommer att leda till att PRV:s intäkter minskar.

5.2.1 Flera omständigheter förklarar PRV:s underskott

I avsnitt 3.11 har vi analyserat hur PRV:s ackumulerade överskott på motsvarande 120 miljoner kronor 2007 kunde förbrukas helt under åren 2008–2009 för att därefter övergå till ett underskott. Detta berodde huvudsakligen på att PRV:s intäkter från patent minskade i samband med 2008 års finanskris och på att internationella överenskommelser trädde i kraft som innebar ett omfattande intäktsbortfall. Intäktsminskningen uppstod dessutom olägligt, direkt efter det att myndigheten hade dragit på sig ökade kostnader genom att öka antalet anställda i patentverksamheten i syfte att förstärka verksamhetens kapacitet och kvalitet.

5.2.2 Ekonomi i balans de närmaste åren

Myndigheten har själv bedömt att man har förutsättningar att få en ekonomi i balans de närmaste åren. Det beror framför allt på att myndighetens kostnader har minskat sedan 2009, främst genom färre antal anställda. Samtidigt ökar intäkterna genom regeringens beslut att höja avgifterna.

PRV:s avgifter är fortfarande låga internationellt sett. Statskontoret bedömer därför att det finns ett visst utrymme för regeringen att öka PRV:s intäkter de närmaste åren genom ytterligare avgiftshöjningar. PRV har nyligen gjort

en omfattande översyn av sina kostnader men fortsatta effektiviseringar är dock nödvändiga. Enligt vår bedömning är möjligheterna till intäktsförstärkning och effektivisering dock inte tillräckliga för att långsiktigt säkra PRV:s ekonomi och verksamhet.

5.2.3 Svårt att nå mål om full kostnadstäckning i flera verksamhetsgrenar

PRV ska i sin verksamhet leva upp till det ekonomiska målet om full kostnadstäckning. Det betyder att varje verksamhetsgren som regeringen har definierat ska bära sina egna kostnader på ett eller högst några års sikt. Statskontoret bedömer att PRV kommer att få problem med att nå målet om full kostnadstäckning inom verksamhetsgrenarna patent, personnamn och periodisk skrift. För uppdragsverksamheten har målet i enlighet med regeringens krav kunnat nås för verksamheten som en helhet, men inte för samtliga delverksamheterna.

5.2.4 Patentintäkterna kommer att minska

Ungefär 70 procent av PRV:s intäkter och kostnader kommer från den offentlighetsrättsliga patentverksamheten. Förutsättningarna för att på kort sikt finansiera verksamheten avgörs av om intäkterna från tidigare beviljade patent täcker handläggningskostnaderna för nya nationella patent och PCT-granskningar. På längre sikt, med vilket vi menar från 2020 och framåt, blir det avgörande i vilken utsträckning intäkter från enhetliga patent kan ersätta de intäkter som PRV i dag får från validerade patent som EPO granskar. Detta har stor betydelse för de framtida möjligheterna att finansiera patentverksamheten eftersom 60 procent av patentintäkterna 2012 kommer från validerade patent.

Problem att finansiera en ökad granskningsvolym

Huvuddelen av intäkterna från ett nationellt patent kommer från årsavgifter som betalas in till PRV flera år efter det att handläggningskostnaderna har uppstått. Det är alltså intäkter från gamla patent som finansierar handläggningen av nya ärenden. Vid en minskad efterfrågan på patentgranskningar minskar myndighetens handläggningskostnader medan avgiftsintäkterna minskar först flera år senare. Efterfrågan på PRV:s granskningsverksamhet har minskat under lång tid. Detta har bidragit till att de avgifter som tas ut för att finansiera verksamheten har kunnat hållas nere.

Om efterfrågan på patentgranskningar planar ut, eller ökar, måste avgifterna höjas för att verksamheten ska kunna finansieras. PRV skulle sannolikt behöva låna pengar från statens budget för att finansiera en kraftigt ökad efterfrågan på nationella patent.

Antalet inkomna PCT fas 1-ärenden har halverats sedan 2007. Verksamheten gav ett negativt resultat på motsvarande 57 miljoner kronor 2012. En

kraftigt ökad efterfrågan på PCT-granskningar skulle bli kostsam för PRV eftersom den genomsnittliga kostnaden för att handlägga ett PCT-ärende är fyra gånger högre än de avgiftsintäkter myndigheten kan tillgodoräkna sig. Regeringen kan inte justera de avgifter som tas ut för PCT-granskningar eftersom avgifterna styrs av internationella överenskommelser.

Halverad verksamhet men bibehållna intäkter 2000–2012

Antalet inkomna patentärenden till PRV har under perioden 2000–2012 minskat från 12 300 till 4 400 ärenden. Tar man hänsyn till att olika ärenden tar olika lång tid att handlägga har effekten av den minskade ärendemängden blivit att arbetsbelastningen inom patentverksamheten har halverats. PRV:s intäkter från patent har dock i stort sett samma omfattning 2012 som 2000. Det finns flera förklaringar till att patentverksamheten har minskat utan att avgiftsintäkterna har minskat i motsvarande grad. En förklaring är att avgiftsnivån har höjts med motsvarande 24 procent under perioden. Vidare får PRV i ökad utsträckning intäkter från patent som EPO har granskat. Antalet giltiga patent i Sverige var i stort sett lika många 2000 som 2012.

Finansiella förutsättningar fram till 2020

Enligt PRV:s beräkningar kommer intäkterna från årsavgifter för nationella patent att fortsätta minska som en följd av att antalet ansökningar har minskat under lång tid. Detta kompenseras dock fram till 2020 av att intäkterna från årsavgifter från äldre validerade patent som EPO har granskat beräknas att öka. Därefter antas årsavgifterna totalt minska till en långsiktigt lägre nivå som innebär ett årligt intäktsbortfall på motsvarande 10 miljoner kronor per år.

När ett patent med enhetlig verkan inom EU börjar gälla kommer PRV:s intäkter från meddelandavgifter för validerade patent att minska med uppskattningsvis 11 miljoner kronor. PRV har inga egentliga kostnader knutna till dessa intäkter varför intäktsbortfallet kommer att slå igenom fullt ut på PRV:s resultat. Ett sådant intäktsbortfall kan uppskattas inträffa under perioden 2015–2017.

Internationella överenskommelser och ändrade patentstrategier hos företag kan också innebära att PRV:s finansiella förutsättningar kommer att påverkas de närmaste åren. Exempelvis kan en ökad efterfrågan på patentgranskningar leda till att avgifterna måste höjas. Om Namnlagskommitténs förslag genomförs kommer patentverksamheten att få finansiera en större del av PRV:s gemensamma kostnader.

År 2012 beslutade regeringen att höja nivån på årsavgifterna för patent med motsvarande 7,5 procent. Avgiftsökningen beräknades ge en effekt på motsvarande 10,8 miljoner kronor per år. En enkel kalkyl visar att motsvarande avgiftshöjning med 15 procent skulle ge en intäktsförstärkning med 22 miljoner kronor. I och med att PRV:s avgifter fortfarande är jämförelsevis låga

ur ett internationellt perspektiv finns det utrymme för ytterligare höjningar. Möjligheten att öka PRV:s intäkter med avgiftshöjningar begränsas dock av att det finns en gräns för hur mycket högre avgifterna kan bli utan att inverka negativt på patentinnehavarnas vilja att fortsätta att betala årsavgifter. Ett minskat antal giltiga patent innebär också att effekten av en avgiftshöjning minskar.

5.2.5 Villkoren för enhetligt patent avgörande för PRV:s finansiering

Det som blir avgörande för finansieringen av PRV:s patentverksamhet på lång sikt är hur mycket mindre intäkter enhetliga patent kommer att ge jämfört med de intäkter som validerade patent ger i dag. Statskontoret bedömer att de samlade intäkterna kommer att minska, men i nuläget råder alltför stor osäkerhet kring det framtida regelverket för att vi ska kunna göra en prognos över hur stor intäktsminskningen kommer att bli. Summan av de samlade årsavgifterna från validerade patent och enhetliga patent kommer att minska gradvis i takt med att gamla validerade patent ersätts med nya enhetliga patent.

Det är först när EU har beslutat vilka principer som ska gälla för fördelningen av intäkterna från enhetliga patent som det går att göra en någorlunda säker prognos över PRV:s intäktsbortfall. PRV bedömer att det enhetliga patentet kan börja tillämpas tidigast 2015. Osäkerheten om vilken långsiktig effekt ett enhetligt patent kan få för PRV:s finansiering kommer att kvarstå under en period även efter det att regelverket för enhetligt patent har börjat gälla. Först efter det att det nya systemet varit i kraft några år kommer det att visa sig hur attraktivt ett enhetligt patent kommer att vara i förhållande till andra sätt att söka patent på. I och med att ett genomsnittligt patent upprätthålls i 13 år kan det antas att en ny jämnviktsnivå uppstår runt 2030 för intäkterna från de patent som EPO granskar.

5.2.6 Svårt att upprätthålla PCT-statusen på sikt

Hög kvalitet på utfört arbete är en förutsättning för att PRV ska kunna konkurrera med utländska patentmyndigheter. För att upprätthålla kvaliteten på verksamheten krävs att volymen på verksamheten kan upprätthållas. PRV är beroende av att ett fåtal stora företag fortsätter att vända sig till myndigheten för att den ska kunna upprätthålla nuvarande omfattning på verksamheten. Scania, Ericsson och Nokia svarade exempelvis för motsvarande 18 procent av det samlade antalet PCT ärenden och nationella patentansökningar som inkom till myndigheten 2010–2012.

Den minskande efterfrågan på PRV:s patentverksamhet kan göra det svårt för myndigheten att upprätthålla sin PCT-status. Minskar efterfrågan på verksamheten ytterligare blir det svårt att motivera att myndigheten har fler än 100 kvalificerade granskare, vilket är ett krav för PCT-status. För när-

varande har PRV ungefär 110 granskare. PRV är också beroende av att intäkterna från validerade patent inte minskar allt för mycket för att myndigheten ska kunna finansiera PCT-verksamheten. Mycket talar för att PRV på lång sikt kommer att få svårt att behålla sin PCT-status med nuvarande finansieringsmodell.

I och med att intäkterna från PCT-granskningar långt ifrån täcker verksamhetens kostnader skulle en förlorad PCT-status kortsiktigt frigöra resurser som kan bidra till att finansiera handläggningen av nationella patentansökningar. På längre sikt skulle dock förutsättningarna för att granska nationella patentansökningar försämrats av en förlorad PCT-status. Med en förlorad PCT-status skulle motvarande en tredjedel av patentverksamheten upphöra. Detta skulle leda till ett omfattande kompetensbortfall. Dessutom skulle handläggningen av nationella patent bli dyrare för PRV i och med att dessa ärenden skulle bära en större andel av myndighetens gemensamma kostnader.

5.2.7 Omfattningen av varumärkesverksamhet kan minska

Varumärkesverksamheten står i dag för ungefär 15 procent av PRV:s omsättning. Verksamhetens omfattning har varit stabil de senaste åren. Vid utgången av 2012 hade den ett ackumulerat överskott på motsvarande 13,6 miljoner kronor. Det motsvarade ungefär 20 procent av årets intäkter från varumärkesverksamheten.

Enligt Statskontorets bedömning ser de finansiella förutsättningarna för varumärkesverksamheten stabila ut de närmaste åren. Detta kan dock komma att förändras om EU:s varumärkesdirektiv justeras enligt det förslag som nu diskuteras inom EU. Än så länge är det dock osäkert vad förslaget kommer att resultera i.

Som förslaget ser ut skulle PRV:s granskning av nya varumärkesansökningar bli mindre omfattande. Vi bedömer att omfattningen på varumärkesverksamheten kan komma att minska med motsvarande nästan 20 procent av den nuvarande nivån. Det innebär att de gemensamma kostnaderna för varumärkesverksamheten relativt sett ökar i förhållande till myndighetens direkta handläggningskostnader.

5.2.8 Problem med ackumulerat underskott för personnamn

Namnlagskommittén har under våren 2012 föreslagit att Skatteverket ska ta över PRV:s handläggning av namnären. Förslaget innebär att PRV:s intäkter skulle komma att minska med motsvarande 13 miljoner kronor. PRV bedömer att förslaget skulle innebära att gemensamma kostnader på motsvarande 3–4 miljoner kronor som verksamheten finansierar kommer att belasta övrig verksamhet. Vi delar kommitténs bedömning att PRV inte bör kompenseras för detta eftersom det är rimligt att PRV:s verksamhet bär sina egna kostnader.

Historiskt sett har de avgifter som tagits ut inte varit tillräckligt höga för att finansiera verksamhetens kostnader. Detta innebär att principen om full kostnadstäckning inte har tillämpats för personnamnsverksamheten. PRV bedömer att verksamheten även kommer att gå med underskott de närmaste åren.

Vid utgången av 2012 hade verksamheten ett ackumulerat underskott på motsvarande 6 miljoner kronor. Statskontoret delar Namnlagskommitténs bedömning att den avgiftsbelagda verksamhet som PRV bedriver inom andra verksamhetsområden inte bör finansiera tidigare års underskott i personnamnsverksamheten. Om kommitténs förslag genomförs kommer regeringen att behöva ta ställning till hur det ackumulerade underskottet ska hanteras. Enligt Statskontorets bedömning är det rimligt att underskottet finansieras via anslag under utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution, som omfattar folkbokföringsfrågor.

5.2.9 Avgifterna för utgivningsbevis har varit för låga

Handläggningen av ärenden som rör utgivningsbevis för periodiska skrifter utgör en liten del av PRV:s omsättning. År 2012 uppgick intäkterna från verksamheten till 1,8 miljoner kronor. Verksamhetens ackumulerade underskott var vid utgången av 2012 tre gånger större än verksamhetens totala intäkter. Det betyder att det ekonomiska målet om full kostnadstäckning inte har tillämpats för verksamhetsgrenen.

5.2.10 Varken troligt eller önskvärt att öka volymen på uppdragsverksamheten

PRV:s intäkter från uppdragsverksamhet, det vill säga avgiftsintäkter som ligger vid sidan av myndighetsutövningen, uppgick till 9 procent av myndighetens totala intäkter 2012. Huvuddelen av intäkterna kommer från verksamhet som PRV utför på uppdrag av företag inom patentområdet. Verksamheten bidrar till att täcka gemensamma kostnader och till att upprätthålla nivån på antalet granskare inom patentverksamheten. Detta har betydelse för myndighetens förutsättningar att upprätthålla sin PCT-status.

Enligt Statskontorets bedömning är det varken troligt eller önskvärt att uppdragsverksamhetens volym ökar i syfte att säkra myndighetens långsiktiga finansiella förutsättningar genom att kompensera för den minskade efterfrågan på PRV:s myndighetsutövande verksamhet.

PRV har gjort olika satsningar för att öka omfattningen på uppdragsverksamheten. Det har dock visat sig vara svårt att nå en ökad uppdragsvolym. Det beror dels på att vissa tjänster fallit bort på grund av den tekniska utvecklingen, dels på att PRV har fått ökad konkurrens från privata aktörer inom och utanför Sverige.

Regeringens principiella hållning är att myndigheters uppdragsverksamhet bör minska, snarare än att öka. Detta talar också mot att en ökning av PRV:s uppdragsverksamhet skulle kunna vara en långsiktig lösning för att förbättra PRV:s framtida finansiella förutsättningar. Uppdragsverksamhet och myndighetsutövning ska också hållas ekonomiskt åtskilda, vilket inte möjliggör att intäkter från uppdragsverksamheten kan understödja andra delar av myndighetens verksamhet.

Enligt regeringen är det angeläget att i ökad grad undvika situationer som innebär att statliga myndigheter säljer varor och tjänster som tränger undan privat näringsverksamhet. PRV har konstaterat att delar av deras uppdragsverksamhet är konkurrensutsatt från nationella och internationella aktörer. Statskontoret har inte haft i uppdrag och har heller inget underlag för att bedöma i vilken utsträckning PRV:s uppdragsverksamhet har en marknadskompletterande roll eller tränger undan privat näringsverksamhet.

5.2.11 Ofinansierat innovationsfrämjande uppdrag

PRV har inte fått något anslag för att finansiera det innovationspolitiska uppdrag som regeringen gav myndigheten 2012. PRV avsätter mer än 4 miljoner kronor från sina offentligrättsliga intäkter för att utföra detta uppdrag. Det är svårt att bedöma vilken nivå regeringen förväntar sig att PRV ska ha på sin innovationsfrämjande verksamhet. Vi bedömer att PRV, givet sin nuvarande finansieringsmodell, får svårt att bidra med sin immaterialrättsliga kompetens i någon större omfattning än vad man redan gör.

5.3 Statskontorets förslag på kort sikt

Statskontoret har dragit slutsatsen att finansieringen av PRV:s verksamhet inte uppfyller de riktlinjer som riksdagen och regeringen har beslutat om för när specialdestination av belastande avgifter ska kunna komma ifråga. Vi har också dragit slutsatsen att den nuvarande finansieringsmodellen för PRV:s verksamhet inte är långsiktigt hållbar. De förslag vi lämnar i det följande syftar till att ge såväl regeringen och riksdagen som PRV:s ledning bättre förutsättningar för en effektiv styrning av verksamheten, men också säkerställa att PRV kan finansiera den verksamhet som myndigheten ska bedriva enligt sin instruktion.

5.3.1 PRV:s offentligrättsliga verksamhet bör finansieras via anslag

Statskontoret föreslår att PRV:s offentligrättsliga verksamhet bör övergå till att finansieras via anslag. De avgiftsintäkter som PRV i dag får förfoga över bör därmed föras till inkomsttitel i statens budget. Förslaget innebär att det kommer att ställas större krav på regeringen att aktivt styra myndighetens verksamhet jämfört med nuvarande finansieringsmodell.

Riksdagen bör besluta om PRV:s finansiering

Regeringen har slagit fast att en avvägning behöver göras mellan de delvis motstående intressen som regeringen och riksdagen kan ha av att dels låta riksdagen pröva utgifterna i en verksamhet, dels åstadkomma en effektiv styrning av den statliga verksamheten. Som framgått uppfyller PRV:s finansiering inte det uppställda effektivitetskriteriet för när specialdestination ska kunna tillämpas. Enligt Statskontorets uppfattning finns det dessutom principiella skäl som talar för att riksdagen bör ta ställning till hur de intäkter som PRV förfogar över ska användas.

Under 2012 fick PRV förfoga över motsvarande 130 miljoner kronor, som var intäkter från avgifter för patent granskade av EPO. Intäkterna används för att finansiera granskningen av PCT-ansökningar och nationella patentansökningar. En hög andel av de granskningar som utförs är inte avsedda att resultera i ett patent i Sverige.

Den låga avgift som tas ut i förhållande till PRV:s granskningskostnader kan i praktiken jämsättas med ett näringspolitiskt stöd. Nyttan med att ta ut låga granskningsavgifter bör ställas mot statens kostnader för detta och behovet av andra statliga insatser inom näringspolitiken. En sådan avvägning bör enligt Statskontorets uppfattning göras av riksdagen.

Anslag ger regeringen och riksdagen bättre möjligheter att styra

Med anslagsfinansiering förbättras regeringens och riksdagens möjligheter att styra och kontrollera PRV:s verksamhet. Även förutsättningarna för en medborgerlig insyn i verksamheten ökar.

Om man inför ett enhetligt patent inom EU kommer det att leda till att både verksamheten och de finansiella förutsättningarna för den påverkas på ett kraftfullt sätt. En övergång till anslagsfinansiering av PRV kommer att ge regeringen och riksdagen bättre förutsättningar att hantera dessa förändringar.

En anslagsfinansiering av PRV innebär att myndighetens förvaltningsanslag årligen justeras baserat på hur kostnader för löner, lokaler och övriga kostnader utvecklas i samhället. Vid sidan av denna justering behöver regeringen underlag i form av prognoser över hur antalet ärenden kommer att förändras för att kunna ta ställning till omfattningen av PRV:s anslag. Vi bedömer att en anslagsfinansiering ger regeringen bättre förutsättningar att bedöma PRV:s resursbehov och att bedöma behovet av effektiviseringar än med den nuvarande finansieringsmodellen. Den nuvarande modellen bygger på att regeringen beslutar om avgiftsjusteringar för att möta förändringar i både myndighetens intäkter och kostnader.

Anslagsfinansiering ger stabilare förutsättningar för PRV att planera

Vi bedömer att en anslagsfinansiering av PRV:s verksamhet också ger stabilare förutsättningar för myndighetens ledning att styra verksamheten på ett

effektivt sätt. Myndighetens framtida intäkter blir mer förutsebara för ledningen vid anslagsfinansiering, vilket ger bättre förutsättningar för en långsiktig planering. Det blir också en tydligare koppling mellan myndighetens intäkter och dess kostnader. Tvära kast i avgiftsintäkter på grund av förändringar i det internationella immaterialrättsliga samarbetet behöver inte längre hanteras av ledningen inom ramen för PRV:s budget.

Behovet av att kunna hantera variationer i verksamhetens kostnader under ett år till följd av förändringar i efterfrågan bör vägas in när regeringen beslutar om vilka gränser som bör sättas för PRV:s möjligheter till anslagsparande respektive anslagskredit under ett år.

Tydligare ansvar för Patentbesvärslagens kostnader

I dag förs en del av PRV:s offentligrättsliga intäkter över till statens budget för att finansiera kostnaderna för Patentbesvärslagens verksamhet. Om domstolens kostnader ökar har PRV:s ledning i praktiken att välja mellan att försöka minska kostnaderna i den egna verksamheten eller att begära att regeringen beslutar om en avgiftshöjning. En övergång till en anslagsfinansiering har den fördelen att PRV:s ledning bara behöver ta ansvar för de ökade kostnaderna som den egna verksamheten ger upphov till.

All offentligrättslig verksamhet bör anslagsfinansieras

Det starkaste skälet för att övergå till anslagsfinansiering gäller patentverksamheten. Men även för varumärkesverksamheten finns fördelar med att övergå till anslagsfinansiering. För båda dessa verksamheter är sambandet svagt mellan verksamhetens intäkter och kostnader under ett år.

För övrig offentligrättslig verksamhet, det vill säga den verksamhet som bedrivs inom verksamhetsgrenarna personnamn och periodisk skrift, finns det förutsättningar att leva upp till riktlinjerna för när specialdestination kan tillämpas vad gäller sambandet mellan kostnader och intäkter. Däremot har avgiftsnivåerna historiskt sett varit för låga för att leva upp till kravet på att verksamheten ska bedrivas med full kostnadstäckning. Verksamheterna har dessutom en jämförelsevis liten ekonomisk omfattning. Statskontoret bedömer att det finns fördelar med att tillämpa en enhetlig finansieringsmodell för den offentligrättsliga verksamheten varför även dessa verksamheter bör anslagsfinansieras.

Överväg finansieringen av utgivningsbevis och personnamn

De avgifter som tas ut för att handlägga ärenden som rör personnamn och utgivningsbevis har under många år varit lägre än de kostnader som verksamheten genererat. PRV har avstått från att föreslå en avgiftshöjning med hänsyn till betalningsförmågan och betalningsviljan hos dem som berörs av avgifterna. Vi anser att regeringen har två möjligheter att hantera detta. Antingen bör regeringen besluta att höja dessa avgifter så att full kostnadstäckning nås eller, om regeringen finner det olämpligt, besluta att helt eller delvis anslagsfinansiera verksamheten. En övergång till att finansiera PRV:s

offentlighetsrättsliga verksamhet med anslag skulle underlätta att delar av myndighetens verksamhet inte längre ska omfattas av målet om full kostnadstäckning.

5.3.2 Fortsatt rätt att disponera uppdragsinkomster

Ur konkurrenshänseende är det viktigt att principen om full kostnadstäckning upprätthålls för PRV:s uppdragsverksamhet. Vi föreslår ingen förändring vad gäller villkoren för PRV:s uppdragsverksamhet i detta avseende. PRV bör även fortsättningsvis få disponera avgiftsintäkter från den uppdragsverksamhet som bedrivs med full kostnadstäckning som mål.

Vissa verksamheter, exempelvis kursverksamheten, har gått med underskott som balanserats genom att annan verksamhet gått med överskott. Statskontoret anser att regeringen bör överväga att förändra sin styrning av PRV:s uppdragsverksamhet så att målet om full kostnadstäckning fortsättningsvis ska gälla för olika delar av uppdragsverksamheten. Därmed skulle det också ställas krav på PRV att redovisa ekonomiskt resultat för uppdragsverksamhetens olika delar i sin årsredovisning. Detta skulle leda till en ökad transparens och möjlighet att analysera myndighetens ställning som aktör på marknaden, men också minska risken för korssubventionering.

5.3.3 Konsekvenser av förslaget

En övergång till fullständig anslagsfinansiering av PRV:s offentlighetsrättsliga verksamhet och därmed bruttoredovisning av de offentlighetsrättsliga avgiftsintäkterna medför att det behöver göras en teknisk justering av utgiftstaket. I och med att de intäkter som PRV får förfoga över förs över till inkomsttitel i statens budget blir förslaget kostnadsneutralt för staten så länge avgiftsintäkterna motsvarar kostnaderna för PRV:s verksamhet.

Förslaget innebär att intäkterna från de offentlighetsrättsliga avgifterna frikopplas från PRV:s budget. I stället kommer utfallet av de kostnader staten har för PRV:s verksamhet och de intäkter som PRV tidigare har fått förfoga över att påverka resultatet i statens budget. Målet om full kostnadstäckning, så som det har tillämpats för PRV, kan fortfarande upprätthållas genom att avgiftsnivåerna anpassas till PRV:s kostnader och efterfrågan på PRV:s tjänster.

Förutsättningarna för att nå målet om full kostnadstäckning kommer dock att försämrats. På sikt kommer intäkterna från patent att minska, bland annat som en följd av att EU:s enhetliga patent införs och på grund av att antalet ansökningar om nationella patent i Sverige har minskat sedan mitten av 2000-talet. Intäktsminskningen kommer att inträffa oavsett om PRV finansieras via specialdestinerade avgifter eller via anslag. Anslagsfinansiering ger dock regeringen och riksdagen bättre möjligheter att ta ställning till hur en intäktsminskning ska hanteras. På sikt bedömer Statskontoret att regeringen och riksdagen kommer att få ta ställning till om PRV:s verksamhet

ska minska i omfattning eller om staten ska tillföra verksamheten mer medel än vad avgiftsinkomsterna genererar.

5.3.4 Undersök förutsättningarna för specialdestination av inkomster från enhetligt patent

Regeringen får enligt 19 § budgetlagen besluta om dispositionen av avgiftsinkomster från frivilligt efterfrågade varor eller tjänster som staten tillhandahåller, om inkomsterna helt eller delvis ska täcka statens kostnader för verksamheten. När det gäller patent tillhandahålls i princip två typer av tjänster – dels den granskning som görs av patenterbarhet, dels den garanti som staten ger innehavaren av ett patent om ensamrätt till en viss teknologi under patentets livstid. När det enhetliga patentet har införts inom EU kommer PRV inte att fatta beslut om att ett sådant patent ska vara giltigt i Sverige. Det kan då komma att ifrågasättas om den svenska staten fortfarande kan sägas tillhandahålla en tjänst till patentinnehavaren i form av ensamrätt till en viss teknologi.

Om regeringen väljer att inte följa Statskontorets förslag om att PRV:s offentlighetsrättsliga verksamhet ska finansieras via anslag bör regeringen pröva om det är förenligt med 19 § budgetlagen att tillämpa specialdestination för inkomster från enhetligt patent.

5.4 Det behövs en bättre finansiell uppföljning

PRV redovisar utförligt i sin årsredovisning vilka prestationer myndigheten utför varje år och hur kostnader och intäkter fördelar sig på olika verksamheter. Av redovisningen framgår myndighetens ekonomiska ställning vid årets slut. Årsredovisningen ger dock inte en god bild av hur myndighetens framtida intäkter kommer att utvecklas. Statskontoret föreslår därför att regeringen bör begära att PRV återkommande redovisar prognoser över vilka konsekvenser ändrad efterfrågan på immaterialrättsligt skydd och ändrad reglering kan få för myndighetens framtida intäkter.

5.5 Utred PRV:s framtida uppdrag

Att svenska företag har förmåga och möjlighet att skydda sina innovationer, varumärken och andra tillgångar som ger förutsättningar för deras ekonomiska utveckling är grundläggande även för den svenska ekonomin. PRV:s roll har traditionellt varit att upprätthålla en infrastruktur för att företag ska ha möjlighet att få ett immaterialrättsligt skydd i Sverige och för att ge svenska företag goda förutsättningar att söka immaterialrättsligt skydd i andra länder. Utvecklingen på det immaterialrättsliga området i världen har gjort att efterfrågan på PRV:s tjänster har minskat. En koncentration till EPO och patentmyndigheter i stora länder pågår sedan länge. PRV har hittills kunnat upprätthålla sin position som en internationellt sett stor patentmyndighet.

Enligt vår bedömning har utvecklingen inom det immaterialrättsliga området kommit till en punkt som innebär att regeringen måste ta ställning till hur statens immaterialrättsliga verksamhet ska se ut i framtiden. För att regeringen ska kunna göra ett sådant ställningstagande krävs att förutsättningarna för PRV:s framtida verksamhet ses över i ett större perspektiv än vad som har ingått i Statskontorets uppdrag. Statskontoret föreslår därför att regeringen tillsätter en utredning som får i uppdrag att föreslå hur statens framtida insatser inom det immaterialrättsliga området ska se ut och hur insatserna ska finansieras. Utgångspunkten för utredningens uppdrag bör vara att analysera näringslivets behov av statliga insatser på det immaterialrättsliga området och hur PRV:s kompetens kan tas till vara. Utredningen kan med fördel organiseras som en kommitté där olika intressenter inom det immaterialrättsliga området ingår.

I utredningsuppdraget bör det ingå att besvara följande frågeställningar.

- Vad är värdet av att granskningen utförs i Sverige? Vilka skulle konsekvenserna bli för näringslivet om omfattningen av PRV:s granskning skulle minska kraftigt och vad kan man göra för att upprätthålla volymen på granskningsverksamheten?
- Kan det avgiftssystem som tillämpas för patent bli mer effektivt genom att bättre tillgodose dels statens intresse av att finansiera PRV:s verksamhet, dels intresset av att underlätta för företag att söka patent?
- Vilken roll bör PRV ha i förhållande till andra statligt finansierade aktörer som främjar innovation och hur bör myndighetens innovationspolitiska insatser finansieras?

5.5.1 Vad är värdet av att granskningen utförs i Sverige?

PRV utgör i kraft av sin storlek och kompetens i dag en central del av den immaterialrättsliga sektorn i Sverige. Myndighetens personal är en rekryteringsbas för storföretag och patentombud. En minskad omfattning på granskningsverksamheten skulle kunna försämra förutsättningarna för sektorns kompetensförsörjning. Vidare skulle PRV:s förutsättningar att företräda svenska immaterialrättsliga intressen i internationella sammanhang försämrats om verksamheten minskade i omfattning.

Statskontoret bedömer att regeringen behöver underlag för att bedöma vilken roll det är rimligt att PRV ska ha framöver när det gäller att granska och utfärda immaterialrättsligt skydd i förhållande till det immaterialrättsliga skydd som företag kan få via internationella myndigheter.

Statskontoret ser därför att det finns behov av att utreda vilka konsekvenser det skulle få för svenskt näringsliv och för den immaterialrättsliga sek-

torns utveckling i Sverige om PRV:s granskande verksamhet minskar kraftigt och myndigheten förlorar sin PCT-status. I utredningens uppdrag bör det därför ingå att analysera vad regeringen kan vidta för åtgärder för att upprätthålla volymen på PRV:s granskningsverksamhet och vilka kostnader som är förknippade med detta. Finns det exempelvis förutsättningar för att behålla myndighetens PCT-status genom ett samarbete med övriga nordiska länder?

5.5.2 Kan avgiftssystemet bli mer effektivt?

De ansökningsavgifter som tas ut vid en nationell patentansökan utgör en mindre del av ett företags kostnader för att ansöka om ett patent. Att ansökningsavgifterna hålls på en låg nivå gör det lättare för forskare och mindre företag som saknar kapital att ansöka om patent. För dessa grupper kan en patentansökan dessutom göra det lättare att attrahera riskkapital. För stora företag har storleken på ansökningsavgifterna mindre betydelse. Nivån på de avgifter som tas ut för handläggningen av en nationell patentansökan är låg, både i förhållande till PRV:s handlägningskostnader och i förhållande till de avgifter som tas ut i andra länder.

I utredningens direktiv bör det ingå att bedöma om avgiftssystemet kan förändras för att bättre tillgodose statens intressen. Med det menar vi en avvägning dels mellan att avgifterna inte ska utgöra ett hinder för patentering, dels att avgiftsintäkterna ska motsvara statens kostnader för verksamheten. Ett sätt att tillgodose dessa intressen kan vara att ta ut en lägre ansökningsavgift från små företag, vilket exempelvis det norska patentverket gör.

5.5.3 Vilken roll ska PRV ha inom innovationspolitiken?

Regeringen har bedömt att det finns ett behov av statliga insatser för att stärka små och medelstora företags immaterialrättsliga kompetens. Sedan 2012 ingår det i PRV:s uppdrag att informera företag och aktörer inom det offentliga innovationssystemet om hur immateriella tillgångar kan hanteras.

Statkontoret konstaterar att flera myndigheter har ansvar för att stödja små och medelstora företags immaterialrättsliga kompetens. PRV:s ledning vill gärna ta ett stort ansvar för dessa frågor. PRV och Vinnova bedriver gemensamt ett utvecklingsarbete i projektform. Projektet syftar bland annat till att ge Almis affärsrådgivare ökad kunskap om det immaterialrättsliga systemet. Vid sidan av dessa organisationer finns även andra statliga aktörer, exempelvis de innovationskontor som byggs upp kring lärosäten, som har till uppgift att stödja den immaterialrättsliga kompetensen hos små och medelstora företag.

Det har inte ingått i Statskontorets uppdrag att bedöma vilket behov små och medelstora företag har av immaterialrättsligt stöd, vilka insatser som är mest verkningsfulla för att stödja företagen eller hur statens innovationsstöd bör organiseras. Vi kan dock konstatera att PRV har relativt små möjligheter att

långsiktigt bidra till detta arbete i och med att myndigheten inte har tilldelats några medel för att finansiera sitt innovationspolitiska uppdrag.

I utredningen av hur statens framtida insatser inom det immaterialrättsliga området ska utformas anser Statskontoret att det bör ingå att analysera vilken roll PRV bör ha i förhållande till övriga aktörer inom det offentliga innovationssystemet och hur myndighetens insatser ska finansieras.

Referenser

ESV (2012), *Avgifter 2011 – om avgiftsbelagd verksamhet i staten*, 2012:32.

ESV Cirkulär, 2011:3.

Europeiska kommissionen, *Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillnärmningen av medlemsländernas varumärkeslagar*. 2013/0089 (COD).

Europeiska unionens råd, 2013-01-11, *Agreement on a Unified Patent Court*, st16351/12.

Justitiedepartementet, Faktapromemoria 2013-04-30, *En översyn av EU:s varumärkessystem*, 2012/13:FPM94.

Kommittédirektiv 2012:99, *Ett enhetligt patentskydd i EU och en ny patentlag*.

Näringsdepartementet (2012), *Den nationella innovationsstrategin*. N2012.27.

Näringsdepartementet, PM 2012-09-11, *Avgiftsjusteringar PRV*.

Proposition 1973:90, *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny regeringsform och ny riksdagsordning m.m.*

Proposition 2009/10:175, *Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt*.

Proposition 2010/11:40, *En reformerad budgetlag*.

Proposition 2012/13:1, *Budgetpropositionen för 2013, Utgiftsområde 24*.

Propositionen 2012/13:30, *Forskning och innovation*.

PRV, *Begäran om avgiftsjustering*, 2009-10-22, PRV AD 12-2010/2009.

PRV, *Budgetunderlag 2014–2016*.

PRV, *Serviceåtagande*.

PRV, *Strategisk plan 2011–2013, reviderad 2012-04-23*.

PRV, *Verksamhetsplan 2013*.

PRV, *Årsredovisningar 2000–2012*.

Regeringsbeslut 2011-11-24, *Uppdrag att genomföra insatser för att öka små och medelstora företags konkurrenskraft genom förbättrat offentligt stöd för hantering av immateriella tillgångar*, N2011/6169/FIN.

Regeringsbeslut 2012-12-13, *Uppdrag att se över Patent- och registreringsverkets verksamhet*, N2012/6308/FIN.

Regleringsbrev för budgetåret 2013 avseende Patent- och registreringsverket inom utgiftsområde 24 Näringsliv.

Regeringsförklaringen, 2010-10-05.

SOU 2006:80, *Patent och innovationer för tillväxt och välfärd*.

SOU 2012:19, *Nationella patent på engelska?*

SOU 2013:35, *En ny lag om personnamn*.

Vinnova och PRV (2011), *Kartläggning och analys av det offentliga stödsystemet för hantering av företags immateriella tillgångar*.

Internet

[http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/513257174ff846dac1257a7e00574cb6/\\$FILE/epo_facts_and_figures_2012_en.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/513257174ff846dac1257a7e00574cb6/$FILE/epo_facts_and_figures_2012_en.pdf) 2013-06-18

[http://europa.eu/rapid/press-release MEMO-13-291_en.htm?locale=en#PR_metaPressRelease_bottom](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-291_en.htm?locale=en#PR_metaPressRelease_bottom) 2013-05-22.

<http://oami.europa.eu>

http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/patents/901/wipo_pub_901_2012.pdf 2013-03-13.

www.prv.se

Bilaga 1

Regeringsuppdraget

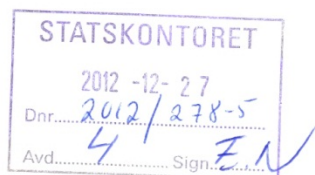
Regeringsbeslut I 18

2012-12-13

N2012/6308/FIN

Näringsdepartementet

Statskontoret
Box 8110
104 20 Stockholm

Uppdrag att se över Patent- och registreringsverkets verksamhet

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statskontoret att genomföra en analys av Patent- och registreringsverkets (PRV) verksamhet, ekonomi och administration inom patent- och varumärkesavdelningarna. Inom ramen för uppdraget ska Statskontoret göra en genomgång av vad som föranlett myndighetens ekonomiska underskott och vilka åtgärder som kan vidtas för att undvika att en liknande situation uppstår igen. Statskontoret ska också göra en bedömning av hållbarheten över tiden för den nuvarande finansieringsmodellen.

PRV ska bistå Statskontoret med de uppgifter som behövs för uppdragets genomförande.

Statskontoret ska redovisa resultatet av sin utredning i en rapport till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 30 juni 2013.

Skälen för regeringens beslut

PRV handlägger ärenden om registrering av patent, varumärken och mönsterskydd. Myndigheten handlägger också vissa namnfrågor och frågor om utgivningsbevis för periodiska skrifter. Patent utgör en verksamhetsgren, medan övriga ärenden hanteras inom verksamhetsgren design och varumärken. Därtill finns i myndigheten en marknadsavdelning som marknadsför PRV och dess tjänster, hanterar försäljning och informationsverksamhet, bedriver kundtjänst och anordnar externa kurser. PRV är en helt avgiftsfinansierad myndighet. Avgifterna disponeras av myndigheten och går således direkt in i verksamheten.

Postadress
103 33 Stockholm
Besöksadress
Mäster Samuelsgatan 70

Telefonväxel
08-405 10 00
Telefax
08-411 36 16

E-post: n.registrator@regeringskansliet.se

PRV har sedan 2008 ett omfattande intäktsbortfall och uppvisar för närvarande ett ackumulerat verksamhetsunderskott på ca -7 miljoner kronor föranlett både av patent- och varumärkesområdet.

Efter att regeringen den 18 oktober 2012 beslutat höja PRV:s avgifter inom patent- och varumärkesområdena bedömer myndigheten att verksamheten för närvarande kan uppnå ekonomisk balans. Frågetecken finns dock för om finansieringsmodellen långsiktigt kommer att fungera, bl.a. beroende på att antalet ansökningar inom patent- och varumärkesområdena befaras fortsatt minska till följd av framväxten av konkurrerande internationella registreringssystem.

Omfattande åtgärder har vidtagits i syfte att förbättra PRV:s ekonomiska resultat. Genom betydande besparingar inom alla verksamheter lyckades myndigheten minska kostnadsmassan med ca 100 miljoner kronor 2011 jämfört med 2009 vilket i huvudsak kan härledas till minskat antal årsarbetskrafter. Ansträngningarna att förbättra ekonomin fortsätter. PRV har dock en strategisk inriktning som går ut på att verksamheten även fortsättningsvis ska vara en kompetent granskande myndighet (inkluderande att vara PCT-myndighet, se nedan) av ungefär samma slag som den är i nuläget.

EU-förordningarna om det enhetliga patentskyddet (tidigare benämnt EU-patent) förväntas antas av rådet och parlamentet under december 2012. Detta faktum kan på sikt medföra att PRV:s verksamhet påverkas då patentansökningar till PRV kan komma att minska ytterligare.

Patent Cooperation Treaty (PCT)

Med PCT-myndigheter menas myndigheter som utför internationell nyhetsgranskning och preliminär patenterbarhetsbedömning enligt PCT ISA/IPEA (International Searching Authorities/International Preliminary Examining Authorities).

Det finns formella krav för att vara en PCT-myndighet. Myndigheten måste ha tillgång till minst 100 civilingenjörer eller motsvarande granskare inom olika teknikområden samt PCT minimidokumentation för nyhetsgranskningar. PRV uppfyller för närvarande dessa krav (ca 112 granskare), men en minskning av antalet granskare kan leda till myndighetens PCT-status ifrågasätts. Det finns i dag 13 myndigheter i världen som har verksamhet i drift som PCT-ISA/IPEA myndigheter. Halva PRV:s verksamhet på patentsidan utgörs av PCT-verksamheten.

Betydelsen för SMF

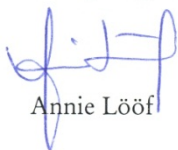
PRV har en viktig roll när det gäller framför allt små- och medelstora företag (SMF) vad avser hjälp och rådgivning vid registrering av patent och varumärken.

Regeringen har nyligen beslutat om ett tillägg i PRV:s instruktion att "man långsiktigt ska främja tillväxten samt stärka innovationsförmågan och konkurrenskraften i hela landet". Verket ska göra detta genom att informera om och bidra till ökad förståelse för hanteringen av immateriella tillgångar hos företag och aktörer inom det offentliga innovationssystemet.

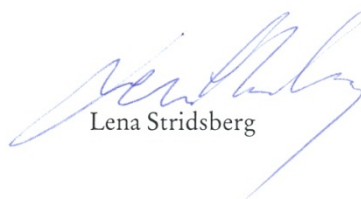
Denna uppgift ser regeringen som väsentlig för att höja kompetensen hos aktörerna på innovationsområdet och hos de små- och medelstora företagen när det gäller vikten av immaterialrättsliga skydd och att använda dessa affärsstrategiskt.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer regeringen att en genomgång bör göras av PRV:s ekonomi och administration på patent- och varumärkesavdelningarna för att undersöka hur myndigheten framgent skall kunna finansiera dessa och även utföra sitt utökade uppdrag.

På regeringens vägnar

Annie Lööf

Lena Stridsberg

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Justitiedepartementet/L3
Finansdepartementet/BA
Patent- och registreringsverket

Bilaga 2

Intervjuer och möten

Andreas Uhmeier
Mattias Pierrou
Malin Keijser Bergöö
Claes Djurberg
Michael Kitzler
Thomas Randes

Magnus Jonsson
Lena Stridsberg

Magnus Ahlgren

Mattias Arvidsson
Frida Ekeberg
Jan Ekengren

Maria Rönnbäck
Patrick Rönnquist

David Shanks
Jan Wernersson
Johan Winther
Susanna Ås Sivborg
Mary Ödman

Marianne Levin
Thorunn Grenmark
Therese Kraus
Linus Wretblad
Joni Sayeler
Kjell Håkan Närfeldt
Jörgen Linde

Almi, Chef innovationsrådgivning
AwaPatent, Regionchef
DeLaval, Patentingenjör
Forskarpatent i Uppsala AB
IPQ, Partner
IPQ, Partner

Näringsdepartementet, Dep. sekr.
Näringsdepartementet, Dep. sekr.

PRV, Juristchef design- och
varumärkesavdelningen
PRV, Chef controllerfunktionen
PRV, Avd. chef patentavdelningen
PRV, Processägare design- och
varumärkesavdelningen
PRV, Controller
PRV, Avd. chef design- och
varumärkesavdelningen
PRV, Patentingenjör
PRV, Chfscontroller
PRV, Chef patentinformation
PRV, Generaldirektör
PRV, Ekonomichef

SFIR, ordf.
SIPF, ordf.
Svenskt näringsliv
Uppdragshuset, VD
Uppdragshuset
Vinnova, Chfsstrateg
Zacco, Senior Partner